RANA KOMMUNE

Budsjett 2013

Økonomiplan 2013 - 2016

Kommunestyrets vedtak 11.12.2012

Saksprotokoll

Utvalg:	Kommunestyret
Møtedato:	11.12.2012
Sak:	130/12
Arkivkode:	145

Resultat: Annet forslag vedtatt

Arkivsak: 12/51 - 7
Tittel: **SAKSPROTOKOLL: BUDSJETT 2013 / ØKONOMIPLAN 2013 - 2016**

Behandling:

Espen Haaland(H) fremmer følgende forslag på vegne av Høyre, Frp, Sp, V, Krf, Ml:

Helse og Omsorg

Budsjett:
Rammen for Helse og sosial økes med kr. 500.000 og det prioriteres etablering av koordinerende enhet.
500.000 avsettes til driftsmidler boliger yngre funksjonshemmede, samt økt drift avlastningsbolig.
Inndekning for de to ovennevnte pkt er reduksjon i kulturavdelingen med kr 1.000.000,-

Logoped – innordnes i budsjett 2013 kr 300.000,- Inndekning innenfor eksisterende rammer

Økonomiplan/ omstillingsprosjekt
Offentlig/ privat samarbeid må vurderes ved bygging og tekniskdrift av omsorgsboliger og sykehjem.
Helse / psykiatri / omsorgsavdeling samorganiseres i en linje.
Skreddersy og styrke samarbeid med Rana Produkter sammen med NAV og hjelpemiddelsentral.
Øke innsatsen for omsorgslønn – målsetting: redusere behovet for Sykehjemsplasser.
Renholdstjenesten – vurdert anbudsutsatt
Det iverksettes en prosess hvor det skapes et botilbud til rusbrukere.
Driftsformen søkes realisert i samarbeid med ideelle organisasjoner.

Miljø / Plan / Ressursavdeling

Budsjett 2013:
Asfalteringsprogrammet gjennomføres og tilføres 5 mill. i 2013.
Finansieres med kr 5 mill fra næringsfondet.
Parkeringsavgiften beholdes uendret, inndekkes ved reduksjon i NDR
Oppvarmingen for Moheia kunstgressbane slås ikke av i 1. Halvår. Dette slik at vi får dokumentert bruken av banen. Dersom behovet avtar, stenges banen 2. Halvår. 200.000 dekkes innenfor rammen.

Investeringsprogrammet/ Økonomiplan/ Omstillingsprosjektet
Offentlig/ privat samarbeid vurderes ved bygging og teknisk drift av nye skolebygg.
Avsetning av midler til 3 armet rundkjøring v/ Nilsson vurderes inntatt i løpet av planperioden.
Avsetningen til kulturhus tas inn til eventuell ny løsning er på plass.

Det utredes muligheter for felles brannvern sammen med Mo Industripark.

Det etableres et velferdsbygg som huser de ulike tilbud til kommunens befolkning. Herunder NAV, boligkontor og deler av sosialtjenesten. Dette søkes løst gjennom OPS-løsninger (offentlig/ privat samarbeid).

Rana kommune legger til rette for bygging av studentboliger i potensielt samarbeid med boligstiftelsen i Rana kommune, private aktører og studentsamskipnaden.

”Strandpromenaden”realiseres i økonomiplanperioden. Det søkes aktivt offentlige støtteordninger som kan bidra til framskynding av prosjektet.

Prosjekt omlegging av O.T. Olsens gate framskyndes et år, slik at oppstart kan komme i gang i løpet av 2013.

<u>Oppvekst og Kultur</u>

Til budsjettet 2013
Økning i pris på SFO settes til 5 %. Matordningen beholdes. Inndekning tas innenfor rammen.

Leirskoletilbudet opprettholdes for 2013. Kostnad 450.000 dekkes innenfor eksisterende rammer.

"Fritidsavdelingen legges inn som delprosjekt i omstillingsprosjektet med forventet fullførelse innen 01.04.2013, med forslag til tiltak og organisering for politisk behandling. Det legges til grunn for delprosjektet at den økonomiske effekten skal være på minimum 2 millioner kr pr. år i planperioden (2012-kroner). Forventet effekt for budsjettåret 2013 skal være minimum 1.000.000,- kroner. I delprosjektet skal det tas stilling til hvilke av dagens aktiviteter som skal videreføres i kommunal regi, om enkelte aktiviteter kan settes ut til ideelle/frivillige organisasjoner med eventuell støtte fra kommunen, og om tiltak skal avvikles. Rammen for kultur reduseres dermed med kroner 1.000.000,- " Reduksjonen tas i sin helhet ved å hente ut synergi/effektivitetsbesparelser i henhold til RO rapporten. Mao ved å slå sammen ungdommens hus og åpent hus.

Til økonomiplan / omstillingsprosjekt
Bygging av ny barnehage realiseres i løpet av planperioden. Primært søkes dette realisert i samarbeid med private aktører.

Gruben Samfunnshus vurderes solgt
For årene som kommer etter 2013 ønsker man en vurdering av bruken av Huse på Lurøy som leirskoletilbud.

Rana Voksenopplæring RAVO samlokaliseres ikke med Campus Helgeland. Dette for å sikre tilfredsstillende areal til Høyskoleaktivitet.

Det iverksettes tiltak for å redusere det økende behovet for spesialundervisning.

Trivselslederordningen styrkes ved å organisere en ordning som gjør at dette prosjektet blir videreført og attraktivt. Barn med trivselslederkortet gis 50 % rabatt på Rana kommunale kino samt Moheia badeland og fritidspark. Det søkes også mulig samarbeid med RNF for ytterligere å styrke ordningens attraktivitet.

Geir Waage(Ap) fremmer følgende forslag på vegne av Rana Arbeiderparti:

Forslag fra Rana Arbeiderparti:

Rådmannens forslag vedtas med følgende endringer og tillegg:

Årsbudsjett 2013:

Helse og sosial:

Koordinerende enhet:
For å sikre kvalitet på helse og omsorgstjenester til innbyggere med sammensatte behov er kommunene pålagt å etablere en koordinerende enhet. Dette skal sikre at innbyggerne får rett hjelp til rett tid.
Det avsettes kr. 1.0 mill. til etablering av en koordinerende enhet i Rana kommune.

Styrking av forebyggende tiltak:
For å styrke arbeidet med forebyggende tiltak overfor for barn og ungdom avsettes det kr. 0.5mill. til styrking av skolehelsetjenesten og familiesenteret

Oppvekst og kultur:

Matordning SFO videreføres som i dag. Økte utgifter 0,7 mill.

Teknisk:

Gatelysene slukkes ved midnatt. Besparelsen overføres til oppvarming av Moheia kunstgressbane.

Økte inntekter:
Eiendomsskatt:
Bunnfradraget reduseres fra 0,5 mill. til 0.4 mill.
Inntekt: 2,0 mill.
Servering av mat på politiske møter:
Servering av mat på politiske møter kuttes: 0,2 mill.
Sum inntekter: 2,2 mill.

Utgifter:
Koordinerende enhet: 1.0 mill.
Matordning SFO videreføres som i dag 0,7 mill.
Økning skolehelsetjenesten og familiesenteret: 0,5 mill.
Sum utgifter: 2,2 mill.

Økonomiplan 2013-2016:
Følgende forslag oversendes omstillingsutvalget:

Barnehageutbygging:
For at Rana kommune skal opprettholde full barnehagedekning må det bygges en ny sentrumsnær barnehage. Kommunestyret ber rådmannen prioritere dette og at et forslag om ny barnehage innarbeides i budsjettet for 2014 og økonomiplanen 2014-2017.

Kulturhus:
Kulturhusfondet oppheves ikke. Saken om kulturhus utsettes i påvente av resultatet av Terra-saken.

Omsorg:
Kommunestyret vil be rådmannen se på hvilke muligheter kommunen har for å forsere arbeidet med å bygge nytt sykehjem etablere lokaler for regional helsepark.

Sentrumsutvikling:
Omlegging av O.T Olsensgate framskyndes slik at oppstart kan skje i løpet av 2013.

Skoleutvikling:
Det opprettes et eget skoleprosjekt for kvalitet i skolen hvor foreldre, politikere og tillitsvalgte er representert.
Mål for prosjektet:
-Hva er en god skole?
-Heving av kvaliteten i Rana-skolen
-Rana kommune som skoleeier

Ungdommens Hus som all-aktivitetshus:
Kommunestyret ber rådmannen framlegge en sak om at det etablerers et all-aktivitetshus for frivillige lag og organisasjoner i dagens lokaler som disponeres av Ungdommens Hus.

Rana kommune utarbeider etablering av et velferdsbygg som samlokalisering av tjenestetilbud til befolkningen.
Alternativene for lokalisering av et velferdsbygg knyttes til at Polarsirkelen VGS flyttes ut av lokaler ved Moheia og Kongsvegen.

Forslaget anvendes omstillingsprosjektet.

Hilde B. Rønningsen(SV) fremmer følgende forslag på vegne av SV:

Budsjett 2013 Endringer

Budsjettet vedtas med følgende endringer, som må tas inn med justering av avdelingsvise rammer:

Inntekter:	I tusen kroner
• Skattesatsen for eiendomsskatt endres til 3 promille	9.870
• Grønnfjelldalen skole nedlegges	600
• Vedtak om gatelys reverseres (lys slås av)	380
• Møter i hovedutvalg legges til ettermiddagstid	300
• Når møtegodtgjørelse gis dekkes kun kaffe (servering for øvrig kuttes)	200
Styrka inntektsside	**11.350**

Utgifter:

• Ingen reduksjon i omsorgslønn MTA	300
• Styrking helsesøstertjeneste	500
• Ikke redusert stilling logoped	300
• Styrking av budsjett for omsorg	1.000
• Etablering av koordinerende enhet (helse og sosial)	1.000
• Foreldrebetaling på matpenger SFO innføres ikke	700
• Oppretthold leirskoletilbud	450
• Styrking skolebudsjett (jf. Grønnfjelldalen skole)	600
• Frukt og grønt i barneskolen opprettholdes	900
• Disp. midler ungdommens Hus opprettholdes	100
• Styrking av frivillighet – tilskudd 2013 satser justeres med 3,3% (s.56)	200
• vedlikehold parker reduseres ikke	380
• Uendret parkeringssats	700
• Styrka vedlikehold bygningsmasse	1.000
• Taksering av eiendomsmasse utafor bymessige strøk	2.800
Økte kostnader	**10.230**

- Det foretas taksering i 2013 for innføring av eiendomsskatt for hele kommunen fra 2014
- Arbeidet med ny barnehage oppstartes 2013 med sikte på at barnehage settes i drift høsten 2014.

Økonomiplan 2013-2016

Som en del av omstillingsprosjektet gås det inn i det merforbruket Rana kommune har på sentrale områder i forhold til kommunegruppe 13 som:

- Over 30 % flere over 80 år er på institusjon
- 12 % flere over 67 år mottar hjemmetjenester
- 40 % flere elever mottar spesialundervisning
- Strukturelle kostnader i skolesektoren
- Mer enn 40 % større forbruk pr. innbygger til kirkelige formål

Atle Hiller(R) fremmer følgende forslag på vegne av Rødt:

Forslag til budsjett i rana kommune 2013 fra Rødt:
Inntekter:

Netto driftsresultat reduseres til 40 mill
Kr……. 4,5 mill

Redusert møtegodtgjørelse, kutt betalt lunsj ved formannskaps og kommunestyremøter, kutte julemiddag for kommunestyret/ alt. Betale julemiddag sjøl:
…….. 0,4 Mill kr ca 4,9 mill kr

Utgifter
Rammeøkning skole:
(Ingen matpenger SFO, Frikult, leirskoletilbud)…….1,75 Mill kr

Rammeøkning helse/omsorg:
(Koord. Enhet, ingen reduksjon praktisk bistand psykisk helse, logopedstilling, opprettholde omsorgslønn MTA, Avstatt til lønnsutgifter overtid vikarer)…….2,65 Mill kr

Rammeøkning Kultur/ungdom:
(Gjenopprette fritidsklubb, drift Ungdommens Hus,
tilskudd nærmiljø)……..0,50 mill kr

Økte utgifter……4,90 mill kr

Økonomiplan 2013 – 2016

- Rana kommune vil kreve at staten stiller opp økonomisk for å sikre at kommunene blir økonomisk i stand til å bygge opp og styrke primærhelsetjenesten i tråd med intensjonene i samhandlingsreformen.

- Ny kommunal barnehage realiseres i planperioden

- Kommunen vil stimulere til og tilrettelegge for bedre etter- og videreutdanning av lærere.

- Avsetning til kulturhus beholdes.

Kommunen innleder vennskapssamarbeid med Al Ram kommune i Palestina, ved å svare positivt på henvendelsen fra ordføreren i Al Ram(2011) til ordføreren i Rana.

Verbale forslag:

Verbalforslag 1:
Tormod Steen(V) fremmer følgende forslag:
Ungdommens kommunestyre vurderes opprettet som erstatning for ungdomsrådet.
Ungdomsrådet og elever fra ungdomsskoler og videregående skoler deltar i vurderingen.

Verbalforslag 2:
Tormod Steen(V) fremmer følgende forslag:
Planarbeidet for transport og miljø fremskyndes. Fylkeskommunen, statens vegvesen og Jernbaneverket innhentes til et samarbeid om effektive, trygge og miljøvennlige løsninger for fremtidas transportbehov i Rana.

Verbalforslag 3:
Posisjon fremmer følgende forslag:
Rana voksenopplæring RAVO samlokaliseres ikke med Campus Helgeland. Dette for å sikre tilfredsstillende areal til Høyskoleaktivitet.

Verbalforslag 4:
Fellesforslag fra kommunestyret:
Kulturhus avsetning opprettholdes inntil videre.

Verbalforslag 5:
Fellesforslag fra kommunestyret:
O.T. Olsens gate framskyndes slik at oppstart blir 2013.

Votering:
Votering over Budsjett forslag:

- Atle Hiller(R) sitt budsjettforslag blir satt opp mot rådmannens innstilling. Atle Hillers(R) forslag falt, 1(R) mot 36(Ap, SV, H, FrP, Sp, ML, V og Krf) stemmer.
- Hilde B. Rønningsen(SV) sitt budsjettforslag blir satt opp mot rådmannens innstilling. Hilde B. Rønningsen(SV) sitt forslag falt, 2(SV) mot 35(AP, R, H, FrP, Sp, ML, V og Krf) stemmer.
- Posisjons(H, FrP, SP, ML, V og KrF) sitt budsjettforslag blir satt opp mot rådmannens innstilling. Posisjonens forslag ble vedtatt, 21(H, FrP, SP, ML, V og Krf) mot 16(Ap, SV og R) stemmer.

Votering over verbalforslag:

- Verbalforslag 1 blir tatt opp til votering. Vedtatt, 35(Ap, R, H, FrP, SP, ML, V og Krf) mot 2(SV) stemmer.
- Verbalforslag 2 blir tatt opp til votering. Vedtatt, 22(H, FrP, SP, ML, V, KrF og R) mot 15(Ap og SV) stemmer.
- Verbalforslag 3 blir tatt opp til votering. Vedtatt, 21(H, FrP, SP, ML, V og KrF) mot 16(Ap, SV og R) stemmer.
- Verbalforslag 4 blir tatt opp til votering. Enstemmig vedtatt, 37 – 0
- Verbalforslag 5 blir tatt opp til votering. Enstemmig vedtatt, 37 – 0

Partienes forslag til omstillingsprosjektet blir oversendt, og står sist i vedtaket.

Vedtak:

Helse og Omsorg

Budsjett:
Rammen for Helse og sosial økes med kr. 500.000 og det prioriteres etablering av koordinerende enhet.
500.000 avsettes til driftsmidler boliger yngre funksjonshemmede, samt økt drift avlastningsbolig.
Inndekning for de to ovennevnte pkt er reduksjon i kulturavdelingen med
kr 1.000.000,-

Logoped – innordnes i budsjett 2013 kr 300.000,- Inndekning innenfor
eksisterende rammer

Miljø / Plan / Ressursavdeling

Budsjett 2013:
Asfalteringsprogrammet gjennomføres og tilføres 5 mill. i 2013.
Finansieres med kr 5 mill fra næringsfondet.
Parkeringsavgiften beholdes uendret, inndekkes ved reduksjon i NDR
Oppvarmingen for Moheia kunstgressbane slås ikke av i 1. Halvår. Dette slik at vi får dokumentert bruken av banen. Dersom behovet avtar, stenges banen 2. Halvår. 200.000 dekkes innenfor rammen.

Oppvekst og Kultur

Til budsjettet 2013
Økning i pris på SFO settes til 5 %. Matordningen beholdes. Inndekning tas innenfor rammen.

Leirskoletilbudet opprettholdes for 2013. Kostnad 450.000 dekkes innenfor eksisterende rammer.

"Fritidsavdelingen legges inn som delprosjekt i omstillingsprosjektet med forventet fullførelse innen 01.04.2013, med forslag til tiltak og organisering for politisk behandling. Det legges til grunn for delprosjektet at den økonomiske effekten skal være på minimum 2 millioner kr pr. år i planperioden (2012-kroner). Forventet effekt for budsjettåret 2013 skal være minimum 1.000.000,- kroner. I delprosjektet skal det tas stilling til hvilke av dagens aktiviteter som skal videreføres i kommunal regi, om enkelte aktiviteter kan settes ut til ideelle/frivillige organisasjoner med eventuell støtte fra kommunen, og om tiltak skal avvikles. Rammen for
kultur reduseres dermed med kroner 1.000.000,- " Reduksjonen tas i sin helhet ved å hente ut synergi/effektivitetsbesparelser i henhold til RO rapporten. Mao ved å slå sammen ungdommens hus og åpent hus.

Trivselslederordningen styrkes ved å organisere en ordning som gjør at dette prosjektet blir videreført og attraktivt. Barn med trivselslederkortet gis 50 % rabatt på Rana kommunale kino samt Moheia badeland og fritidspark. Det søkes også mulig samarbeid med RNF for ytterligere å styrke ordningens attraktivitet.

Vedtatte verbalforslag:

Verbalforslag 1:
Ungdommens kommunestyre vurderes opprettet som erstatning for ungdomsrådet.
Ungdomsrådet og elever fra ungdomsskoler og videregående skoler deltar i vurderingen.

Verbalforslag 2:
Planarbeidet for transport og miljø fremskyndes. Fylkeskommunen, statens vegvesen og Jernbaneverket innhentes til et samarbeid om effektive, trygge og miljøvennlige løsninger for fremtidas transportbehov i Rana.

Verbalforslag 3:
Rana voksenopplæring RAVO samlokaliseres ikke med Campus Helgeland. Dette for å sikre tilfredsstillende areal til Høyskoleaktivitet.

Verbalforslag 4:
Kulturhus avsetning opprettholdes inntil videre.

Verbalforslag 5:
O.T. Olsens gate framskyndes slik at oppstart blir 2013.

Saker som oversendes omstillingsprosjektet:

Saker fra Posisjon(H, Frp, SP, ML, V og KrF):

Helse og Omsorg
Offentlig/ privat samarbeid må vurderes ved bygging og tekniskdrift av omsorgsboliger og sykehjem.
Helse / psykiatri / omsorgsavdeling samorganiseres i en linje.
Skreddersy og styrke samarbeid med Rana Produkter sammen med NAV og hjelpemiddelsentral.
Øke innsatsen for omsorgslønn – målsetting: redusere behovet for Sykehjemsplasser.
Renholdstjenesten – vurdert anbudsutsatt
Det iverksettes en prosess hvor det skapes et botilbud til rusbrukere.
Driftsformen søkes realisert i samarbeid med ideelle organisasjoner.

Miljø / Plan / Ressursavdeling
Offentlig/ privat samarbeid vurderes ved bygging og teknisk drift av nye skolebygg.

Avsetning av midler til 3 armet rundkjøring v/ Nilsson vurderes inntatt i løpet av planperioden.
Avsetningen til kulturhus tas inn til eventuell ny løsning er på plass.

Det utredes muligheter for felles brannvern sammen med Mo Industripark.

Det etableres et velferdsbygg som huser de ulike tilbud til kommunens befolkning. Herunder NAV, boligkontor og deler av sosialtjenesten. Dette søkes løst gjennom OPS-løsninger (offentlig/ privat samarbeid).

Rana kommune legger til rette for bygging av studentboliger i potensielt samarbeid med boligstiftelsen i Rana kommune, private aktører og studentsamskipnaden.

”Strandpromenaden”realiseres i økonomiplanperioden. Det søkes aktivt offentlige støtteordninger som kan bidra til framskynding av prosjektet.

Oppvekst og kultur
Bygging av ny barnehage realiseres i løpet av planperioden. Primært søkes dette realisert i samarbeid med private aktører.

Gruben Samfunnshus vurderes solgt.

For årene som kommer etter 2013 ønsker man en vurdering av bruken av Huse på Lurøy som leirskoletilbud.

Det iverksettes tiltak for å redusere det økende behovet for spesialundervisning.
Saker fra Rana Arbeiderparti:

Følgende forslag oversendes omstillingsutvalget:

Barnehageutbygging:
For at Rana kommune skal opprettholde full barnehagedekning må det bygges en ny sentrumsnær barnehage. Kommunestyret ber rådmannen prioritere dette og at et forslag om ny barnehage innarbeides i budsjettet for 2014 og økonomiplanen 2014-2017.

Kulturhus:
Kulturhusfondet oppheves ikke. Saken om kulturhus utsettes i påvente av resultatet av Terra-saken.
Omsorg:
Kommunestyret vil be rådmannen se på hvilke muligheter kommunen har for å forsere arbeidet med å bygge nytt sykehjem etablere lokaler for regional helsepark.

Sentrumsutvikling:
Omlegging av O.T Olsensgate framskyndes slik at oppstart kan skje i løpet av 2013.

Skoleutvikling:
Det opprettes et eget skoleprosjekt for kvalitet i skolen hvor foreldre, politikere og tillitsvalgte er representert.
Mål for prosjektet:
-Hva er en god skole?
-Heving av kvaliteten i Rana-skolen
-Rana kommune som skoleeier

Ungdommens Hus som all-aktivitetshus:

Kommunestyret ber rådmannen framlegge en sak om at det etablerers et all-aktivitetshus for frivillige lag og organisasjoner i dagens lokaler som disponeres av Ungdommens Hus.

Rana kommune utarbeider etablering av et velferdsbygg som samlokalisering av tjenestetilbud til befolkningen.

Alternativene for lokalisering av et velferdsbygg knyttes til at Polarsirkelen VGS flyttes ut av lokaler ved Moheia og Kongsvegen.

Saker fra Sosialistisk Venstreparti:

Som en del av omstillingsprosjektet gås det inn i det merforbruket Rana kommune har på sentrale områder i forhold til kommunegruppe 13 som:

- Over 30 % flere over 80 år er på institusjon
- 12 % flere over 67 år mottar hjemmetjenester
- 40 % flere elever mottar spesialundervisning
- Strukturelle kostnader i skolesektoren

Mer enn 40 % større forbruk pr. innbygger til kirkelige formål.

Det foretas taksering i 2013 for innføring av eiendomsskatt for hele kommunen fra 2014

Saker fra Rødt:

- Rana kommune vil kreve at staten stiller opp økonomisk for å sikre at kommunene blir økonomisk i stand til å bygge opp og styrke primærhelsetjenesten i tråd med intensjonene i samhandlingsreformen.

- Ny kommunal barnehage realiseres i planperioden

- Kommunen vil stimulere til og tilrettelegge for bedre etter- og videreutdanning av lærere.

Rett utskrift:

Tomas A. Bang

RÅDMANNENS FORSLAG TIL VEDTAK

Årsbudsjett 2013 for Rana kommune vedtas med en inntektsramme på 1 744 750 000 kr

1. Rammen for tjenesteproduksjon settes til netto 1 310 229 000 kr med slik avdelingsvis fordeling:

Sentrale støttetjenester	84 717 000
Skoleavdelingen	257 585 000
PPT	7 859 000
Barnehageavdelingen	161 612 000
Helse- og sosialavdelingen	221 411 000
NAV kommune	46 926 000
Omsorgsavdelingen	297 083 000
Kulturavdelingen	37 497 000
Teknisk avdeling	169 886 000
Kirkelig Fellesråd	17 603 000
Diverse tilskudd	8 050 000

1. Investeringsbudsjett for 2013 vedtas med en total investeringsramme på 145,8 mill kr. Samlet låneopptak vedtas med inntil 79,9 mill kr fordelt med 19,5 mill kr i ordinære lån og 60,4 kr til selvfinansierende prosjekt
2. Det tas opp 50 mill kr i startlån i Husbanken.
3. Det kommunale skattøret settes til høyeste tillatte, 11,6 % for 2013
4. Kommunale gebyrer og betalingssatser reguleres pr 1. januar 2013 i henhold til prisstigning i kommunal sektor anslått av Kommunal- og regionaldepartementet til 3,33 % for 2012, dersom ikke annet er spesielt nevnt
   a. Betalingssatsen for kost i barnehager økes tilnærmet selvkost. For en fulltidsplass økes satsen med 1,9 %, fra 310 kr til 316 kr pr mnd. Foreldrebetalingen i barnehagene forblir uendret. En fulltidsplass koster 2 330 kr
   b. Fra 1.1.2013 innføres foreldrebetaling for kost SFO basert på selvkost
   c. Foreldrebetaling i SFO øker 10 % i tillegg til ordinær prisstigning.
   d. Husleiereguleringer: Gjennomgangsboliger som kommunen eier samt helse- og sosialboliger i omsorgsavdelingen reguleres i henhold til Husleieloven dersom ikke annet er avtalt. Leiligheter kjøpt av MOBO settes til samme pris som MOBO fastsetter for tilsvarende leiligheter, med tillegg for dekning av utgifter til indre vedlikehold og strøm.
   e. Betalingssatser for hjemmehjelp/praktisk bistand økes i henhold til tabell (priser for 2012 i parentes).

Inntekt	*Under 2 G*	*2-3 G*	*3-4 G*	*4-5 G*	*Over 5 G*
Timepris	58 (57)	104 (92)	198 (175)	261 (231)	273 (241)
Abonnementpris	175 (170)	705 (624)	1 370 (1 213)	1 870 (1 732)	1 910 (1 770)

   f. Satser for korttids- og dagplass i institusjon endres fra 133 kr til 137 kr pr døgn og fra 70 til 72 kr pr dag/natt.
5. Parkeringsavgiften økes med 2 kr
6. Feie- og tilsynsavgift reduseres. Det vises til egen sak 107/ 12 behandlet i formannskapet 30.10.2012, vedlegg 2
7. Vann- og avløpsgebyrer holdes uendret
8. Renovasjons- og septikgebyr fastsettes i henhold til vedtak i styret i HAF
9. Festeavgiften settes til 2 530 kr

10. Rådmannen gis følgende fullmakter innenfor budsjettets rammer:
    a. Budsjettreguleringer som følger av sentrale og lokale lønnsoppgjør
    b. Budsjettreguleringer innenfor avdelingenes rammer med utgangspunkt i produksjonssjefenes forslag eller eventuelt andre effektiviseringstiltak
    c. Beslutte oppstart av investeringer finansiert av ubundne kapitalfond, driftsmidler, næringsfond, lån og tomtefond
11. Gebyrendringer innenfor teknisk avdeling økes i henhold til forventet lønnsvekst på 4 %. For øvrige endringer vises det til vedlegg 1.

Innholdsfortegnelse

Rådmannens forslag til vedtak 1
Innledning 5
Økonomisk situasjon 5
Økonomiplan og årsbudsjett 7
Prosess 8
Utfordringer 8
Omstilling 11
Omstillingsprosjektet 2014-2016 12
Helse- miljø og trivselsprosjektet 14
Økonomiske prinsipper 15
Handlefrihet 15
Overordnet strategisk planlegging 16
Planstrategi 16
Kommuneplan for Rana 2006-2016 16
Visjon for Rana kommune 17
Visjon for byen Mo i Rana 17
Realisering store prosjekter og utviklingsutfordringer 18
Demografiske rammer 19
Demografi 20
Befolkningsprognose 20
Økonomiske rammer 23
Frie inntekter 23
Eiendomsskatt 25
Øvrige inntekter 25
Hovedoversikt drift 26
Hovedtall årsbudsjett og økonomiplan 27
Finans 28
Konsesjonskraft 29
Renteinntekter og avkastning på aksjer og andeler 29
Likviditetsutvikling og fond 30
Startlån 31
Pensjonskostnader 31
Investeringer 33
Utvikling driftsrammer 36
Skoleavdelingen 38
Barnehageavdelingen 40
Helse- og sosialavdelingen 42
NAV kommune 44
Omsorgsavdelingen 45
Kulturavdelingen 47
Teknisk avdeling 49
Selvkostområdene 51
Sentrale støttetjenester 53
Kirkelig Fellesråd 55
Diverse tilskudd 55

Vedlegg 57
Figur- og tabelloversikt 69

Vedlegg

Vedlegg 1. Endringer i gebyrregulativ teknisk avdeling 57
Vedlegg 2. Feie- og tilsynsavgift 60
Vedlegg 3. Budsjettskjema 1A 61
Vedlegg 4. Budsjettskjema 2A 61
Vedlegg 5. Hovedoversikt investering 62
Vedlegg 6. Utgiftsutjevning 2013 63
Vedlegg 7. KOSTRA nøkkeltall 64
Vedlegg 8. Befolkningsutvikling 1990-2011⇨ 2020 66
Vedlegg 9. Befolkning plansoner 67
Vedlegg 10. Sysselsetting Rana 67
Vedlegg 11. Frie inntekter 68

INNLEDNING

Budsjett og økonomiplan som nå legges frem er preget av den økonomiske situasjon kommunen befinner seg i. Dagens drift er presset og økende etterspørsel etter kommunale tjenester vil forsterke presset. Vi står overfor store investeringsbehov for å imøtekomme forventninger om en fremtidsrettet innordning av kommunal tjenesteproduksjon.

Vi har en svært begrenset økonomisk handlefrihet eller investeringsevne. Investeringsevne må skapes ved å gjennomføre reduksjoner i driftsrammene slik at vi vil være i stand til å gjennomføre nødvendige investeringer.

Derfor legger vi nå opp til å starte en større omstillings- og effektiviseringsprosess hvor målsettingen er å identifisere og realisere tiltak som i sum vil gi betydelige økonomiske gevinster. Alle bør være forberedt på at dette vil kunne bety endringer for hvordan kommunen innretter sin tjenesteproduksjon. Det vil også være nødvendig å se på nivået på den samlede kommunale tjeneste-produksjon. For budsjettåret 2013 legges det opp til moderate reduksjoner i driftsrammene for samtlige avdelinger.

Økonomisk situasjon

Internasjonal økonomi befinner seg i en situasjon med store utfordringer. Flere land opplever svært lav eller negativ vekst, med tilhørende økende arbeidsledighet og anstrengte statsfinanser. Det er betydelig usikkerhet i finansmarkedene og flere banker og finansinstitusjoner er utsatt. Også land i vår umiddelbare nærhet opplever store utfordringer. Offentlig myndigheter på flere fronter gjennomfører et stort antall stimulansetiltak som bare til en viss grad kan sies å ha den ønskede effekt. Enkelte mener å se lyspunkter og forventer bedring av internasjonal økonomi, men bildet må nok i beste fall sies å være svært usikkert og en må nok påregne at det vil forholde seg slik en periode fremover.

Norsk økonomi kan nok sies å være i en særstilling i internasjonal sammenheng. Vi har høy syssel-setting og på mange områder reell mangel på arbeidskraft. Veksten er god og det forventes fortsatt god utvikling i sysselsetting og produksjonsnivå. Rentenivået er lavt og selv om vi nok bør være forberedt på et høyere fremtidig rentenivå, er det grunn til å anta at det lave rentenivået nok vil vedvare en periode fremover. Dette har blant annet sammenheng med et lavt og forventninger om et fortsatt lavt rentenivå hos våre handelspartnere.

Situasjonen for norsk økonomi kan på mange måter sies representativ for utviklingen i kommunen. Vi opplever befolkningsvekst og vekst i næringslivet. Men sammenlignet med Norge som helhet opplever vi svakere vekst enn gjennom-snittet. Vi har relativt stor andel offentlige arbeids-plasser som kan virke stabiliserende i forhold til effektene internasjonale svingninger. Samtidig har vi betydelig andel eksportrettede virksomheter som er sårbare for internasjonale konjunkturer og en sterk kronekurs.

Rana kommune påvirkes selvsagt av dette. Vi påvirkes også i stor grad av økende forventninger til kommunal tjenesteproduksjon og utviklingen i statlige overføringer. Selv om det fra mange hold har blitt fremholdt at årets forslag til statsbudsjett er et godt budsjett som gir grunnlag for økt tjenesteproduksjon i kommunene kan vi fastslå at det ikke har den samme effekten for Rana kommune.

Driftssituasjon

Rana kommune har gjennom flere år har hatt et høyere inntektsnivå enn kommuner det er naturlig å sammenligne seg med. Forklaringen til dette ligger i all hovedsak i kraftrelaterte inntekter og Nord-Norge tilskudd. Dette har bidratt til at vi har etablert et høyt nivå på kommunal tjeneste-produksjon. I årene etter Terra-tapene har kommunen langt på vei dekket inn tapene ved å gjennomføre reduksjoner i driftbudsjettene. Kommunal tjenesteproduksjon ble i stor grad skjermet. Områdene som i størst grad ble berørt var nok vedlikehold av bygningsmasse og infrastruktur samt administrative ressurser. Dette påvirker i betydelig grad dagens driftssituasjon.

Rådmannens vurdering er at det innenfor flere tjenesteområder vurderes å være en presset driftssituasjon. Det er utfordrende å dekke innbyggernes økende forventninger til kommunale tjenester innenfor eksisterende budsjetter. Det observeres også til dels en betydelig slitasje blant ansatte. Det kan også tilføyes at listen over uløste oppgaver er bekymringsfull. Her kan det trekkes frem fornyelser av sentrale retningslinjer/ regle-ment, utviklingsoppgaver, oppfølging av politiske vedtak, internkontroll/ oppfølging og planoppgaver.

Utfordringer

Prosessen med å få fremlagt et forslag til budsjett og økonomiplan, har avdekket et driftsnivå som gir oss betydelige utfordringer. Selv om vi kun skulle

opprettholde samme tjenestetilbud som i dag, vil vi ha en budsjettmessig underdekning. Utfordringen øker utover i økonomiplanperioden. Dette gir i seg selv behov for reduksjon av driftsrammene.

I budsjett og økonomiplansammenheng er det naturlig å trekke frem en del utfordringer og risikomomenter som vi kan forvente gir økt press på kommunale budsjetter fremover:

- Eldrebølge/ aldersbæreevne - Rana berøres i større grad enn landet for øvrig
- Tilpasning til endring i demografi og ramme-overføringer
- Statlige reformer, underfinansierte oppgaver overføres til kommunene
- Høy lønnsandel – over landsgjennomsnitt og KG 13
- Økende pensjonsutgifter – Premieavvik
- Rekruttering
- Vedlikehold infrastruktur

For i større grad å være i stand til å takle utfordringene kommunal sektor står overfor er det rådmannens vurdering at vi må ta høyde for økte forventninger til kommunal tjenesteproduksjon ved utarbeidelse av budsjett og økonomiplan. Dette bør gjøres ved å effektivisere virksomheten for å skape et handlingsrom som setter oss i stand til å takle fremtidens utfordringer.

Rammereduksjoner 2013

Det er behov for å redusere driftsrammene for å balansere budsjettet og styrke netto driftsresultat (NDR). For budsjettåret 2013 legges det opp til en reduksjon av driftsrammen på 25,1 mill kr tilsvarende 2 % av nettobudsjettet. I prosessen med å identifisere forslag til rammereduksjoner har det vært vektlagt at innbyggere og brukere skal rammes i minst mulig grad. Det er også vektlagt å prioritere tiltak som vil gi minst mulig negative følger for ansatte. Det legges opp til å gjennomføre prosessen uten oppsigelser. Rammereduksjonene foreslås gjennomført ved at tiltakene fordeles over samtlige avdelinger i kommunen. Tidsrammen for rammereduksjoner for budsjettåret 2013, gjør at det vil være svært vanskelig å gjennomføre kvalitativt forsvarlige prosesser, som muliggjør noe annet enn å fordele en rekke mindre kutt over store deler av organisasjonen. For de øvrige årene av økonomiplanperioden kan en forvente at det vil være mulig å gjennomføre tiltak og prosesser som kan gi større effekter.

Barnehage, skole og omsorg er avdelinger som har fått de laveste relative rammereduksjonene. Det må dog bemerkes at skoleavdelingen i tillegg til rammereduksjon har fått en reduksjon i sin driftsramme som følge av reduserte ramme-overføringer fra staten. Dette har sin bakgrunn i demografiske endringer, hvilket i praksis vil si færre elever i grunnskolen. Endringen utgjør 3,9 mill kr men er i vesentlig grad kompensert for ved at skoleavdelingen har blitt tilgodesett med lavere ordinær "kommunal rammereduksjon".

For omsorg og barnehageavdelingen er effekten motsatt. De blir tilgodesett med økte ramme-overføringer fra staten som følge av demografiske endringer.

Nav kommune, Teknisk avdeling og Kirkelig Fellesråd er avdelinger som prosentuelt foreslås å ta de største reduksjonene.

Omstilling og effektiviseringsbehov 2014 - 2016

Omstillings- og effektiviseringsbehovet for perioden 2014 – 2016 er betydelig, både som følge av et presset driftsnivå, forventninger om ytterligere behov for kommunale tjenester og ikke minst fremtidig investeringsbehov. Det er behov for å se på hvordan kommunen best mulig kan løse inn-byggernes behov og forventninger til kommunal tjenesteyting. Det må ses på hvordan vi organiserer virksomheten, driftsformer, samarbeidsmodeller, kompetanse og tjenestenivå. Med tjenestenivå menes samlet tjeneste-produksjon. Dette vil avhenge av både terskelen eller nivået for en vil motta kommunale tjenester og omfanget av tilbudet en mottar.

Dette arbeidet foreslår vi å organisere som et eget omstillingsprosjekt, hvor målsettingen er å identifisere og realisere tiltak som i sum vil gi effektiviseringsgevinster i tråd med definert omstillingsbehov. Prosjektet må gis høy prioritet og det må etableres gode rutiner for jevnlig rapportering av fremdrift og resultater.

Investeringsprogram

Ut fra den økonomiske virkelighet kommunen befinner seg i, legges det etter rådmannens vurdering opp til et svært ekspansivt investerings-program. Brutto investeringer i perioden er 1,1 mrd kr. De største investeringene som foreslås er innenfor skole, omsorg og helse/ sosial. Gjelds-veksten blir betydelig og det er grunn til å rette oppmerksomhet mot samlet gjeldsbyrde.

Hovedessensen når det gjelder skoleinvesteringer er at en ny eventuell ungdomskole på Ytteren foreslås forsert, med prosjektering i 2013, bygge-start i 2014 og ferdigstillelse i 2015. Dette vil gjøre det lettere å løse problemstillinger knyttet til

plassering av elever under byggeperioden ved renovering av andre skoler. I tillegg vil det kunne frigjøre arealer som kan benyttes til bygging av sykehjem sentralt på Selfors. Dette vil igjen kunne frigjøre dagens Selfors Sykehjem som da kan bygges om til helsepark. De øvrige skole-investeringene foreslås forskjøvet med i gjennom-snitt ett år. I praksis betyr dette at om lag halvparten av skoleinvesteringene gjennomføres i økonomiplanperioden, mens de øvrige skyves til årene etter økonomiplanperioden.

Når det gjelder sykehjemsinvesteringen foreslås den gjennomført trinnvis, med realisering av byggetrinn 1 med om lag 80 plasser. Byggestart 2014 og ferdigstillelse 2016. Øvrige behov blant annet for erstatningsplasser må vurderes i bygge-trinn 2. Regional helsepark foreslås realisert ved ombygging av dagens Selfors Sykehjem, med oppstart 2016 og ferdigstillelse 2017.

Investeringsevne

Som nevnt over vurderes investeringsprogrammet å være svært ekspansivt sett i forhold til den økonomiske situasjon kommunen er i. Vi har en svært begrenset investeringsevne. Investerings-evne må skapes gjennom effektivisering og om-stilling av driften. Det er rådmannens vurdering at investeringsevne må skapes før investering i verk-settes. Det er ikke tilrådelig at kommunen påtar seg vesentlig risiko ved å forskuttere forventet investeringsevne som skal realiseres ved fremtidige effektiviseringsgevinster. Dette betyr i praksis at gjennomføring av investeringsprogrammet forutsetter at kommunen klarer å gjennomføre effektivisering og omstilling på et nivå minimum som skissert i økonomiplanforslaget. Rekkefølge og evne til å realisere tiltak er vesentlig.

Også balanse mellom effektiviseringstiltak og investeringstakt er viktig å være oppmerksom på. Dersom ambisjonsnivået på investeringssiden blir for høyt kan dette føre til at krav til omstillings-effekt blir så store at det gir utilsiktede drifts-konsekvenser.

Økonomiplan og årsbudsjett

Økonomiplanen er en overordnet økonomisk plan for kommende fireårsperiode. Den er forutsatt å være et politisk strategisk verktøy som skal bidra til en kommunal drift preget av langsiktighet og forutsigbarhet. Derigjennom skal den sikre kostnadseffektive tjenester til kommunens innbyggere.

Økonomiplanen har sin basis i vedtatt årsbudsjett for inneværende år (2012) og første år i planen er kommende årsbudsjett (2013). I årsbudsjettet vedtas de budsjettmessige bevilgninger ut fra politiske prioriteringer og hva som er påregnelige utgifter og inntekter i budsjettåret. Økonomiplanen omfatter drift og investering og angir styrings-retning.

Statlige føringer (Budsjettproposisjonen) og demografiprognoser er sentrale elementer i framskriving av inntektsrammen i fireårsperioden.

Målet er at økonomiplanen skal legge grunnlaget for en kommuneøkonomi med handlefrihet, lang-siktighet og økonomisk soliditet.

Rana kommune har høyere inntekter enn sammen-lignbare kommuner, som i stor grad brukes til å opprettholde et høyere driftsnivå i de fleste tjenesteområdene. Selv om kommunen har større inntekter i form av kraftinntekter, utbytte og eiendomsskatt, framstår økonomien som hardt presset. Det er ikke handlingsrom til nye tiltak og den eksisterende driften er under sterkt press.

Vi har nå en økonomi hvor alt av tilgjengelige midler – driftsavhengige så vel som drifts-uavhengige – er bundet opp i drift.

Lovgrunnlag

<u>Økonomiplan</u>

Rådmannen finner innledningsvis grunn til å understreke økonomiplanen sin juridiske status med hensyn til balansering og behandling. Dette fremkommer av Kommuneloven § 44:

1. Kommunestyret og fylkestinget skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan
2. Økonomiplanen skal omfatte minst de fire neste budsjettår
3. Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden. Planen skal være satt opp på en oversiktlig måte
4. I økonomiplanen skal det for hvert enkelt år økonomiplanen omfatter, anvises dekning for de utgifter og oppgaver som er ført opp, jf. § 46 nr. 6
5. Planer som omfatter avgrensede deler av kommunens eller fylkeskommunens virk-somhet, skal integreres i økonomiplanleggingen og bruken av midler innarbeides i planen
6. Kommunestyret og fylkestinget vedtar selv økonomiplanen og endringer i denne. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formann-

skapet eller fylkesutvalget. Ved parlamentarisk styreform skal rådet avgi innstilling som nevnt

7. Innstillingen til økonomiplan, med de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret eller fylkestinget. Dette gjelder likevel ikke ved innstilling som gjelder endringer i økonomiplanen
8. Økonomiplanen og endringer i denne oversendes departementet til orientering

Budsjett

Årsbudsjettet er derimot et bevilgningsvedtak, og dermed en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. Kommunen kan ikke foreta utbetalinger eller pådra seg utgifter i året ut over de bevilgninger som er fastsatt i årsbudsjettet for budsjettåret, med unntak av eventuelle rettslige forpliktelser. Kommunestyrets bevilgninger i budsjettet er bindende for underordnete organer. Budsjettet skal være realistisk og fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen kan forvente i det aktuelle budsjettåret.

Prosess

Rådmannens forslag til Budsjett 2013 og Økonomiplan 2013-2016 bygger på vedtatt Økonomiplan 2012-2015, Kommuneproposisjonen 2013, Revidert nasjonalbudsjett 2012 og Statsbudsjettet for 2013.

Samkjøring budsjett og økonomiplan

Til forskjell fra de siste år hvor økonomiplan og budsjett har vært behandlet adskilt, med økonomiplan behandling i juni og budsjettbehandling i desember har vi i år valgt å samkjøre prosessene. Dette er på mange måter en endring tilbake til den modell man hadde noen år tilbake og strengt tatt mer i tråd med gjeldende økonomireglement.

Det er åpenbare fordeler og ulemper med begge modellene. Det vil være naturlig å evaluere prosessen for å ta endelig stilling til hvilken modell som er mest formålstjenlig.

Involvering

I årets budsjett- og økonomiplan prosess har vi forsøkt å legge opp til utstrakt involvering av både ansatte og folkevalgte. Konkret innebærer dette at vi har gjennomført i alt to budsjett- og økonomiplanarbeidsmøter, avholdt over totalt 3 dager. Ansatte har vært representert ved hovedtillitsvalgte og hovedverneombud. Politisk involvering ble søkt ivaretatt ved at formannskapets medlemmer samt gruppeledere for partier ikke representert i formannskapet ble invitert. Administrasjonen stiller seg også disponibel for å presentere budsjett- og økonomiplanforslaget i aktuelle fora frem mot behandling i Formannskapet 27. november. Administrasjonen vil også kunne stille med ressurser for politiske parti som ønsker å utvikle sine egne forslag til budsjett- og økonomiplan i denne perioden.

Det er naturlig å evaluere årets prosess i etterkant for å ha et grunnlag for å ta stilling til hvordan dette skal ivaretas for fremtiden og hvordan prosessen kan forbedres.

Utfordringer

Rådmannen har som leder av organisasjonens utøvende del ansvar for å drive virksomheten i tråd med politiske styringssignaler og beslutninger. Krav om effektivitet i den kommunale driften blir stadig sterkere.

Rana kommune har ikke tradisjon for å håndtere innstramminger i driften. Driften har vært rigget i forhold til en veksttilpasning som historisk kan oppsummeres slik:

- 60-tallet Befolkningsvekst
- 70-tallet Reformer
- 80-tallet Kraftinntekter
- 90-tallet Redusert vedlikehold
- 00-tallet Finansinntekter - TERRA
- 10-tallet Tilpasnings-/omstillingsbehov

Vi har nå en økonomi hvor alt av tilgjengelige midler – driftsavhengige så vel som driftsuavhengige – er bundet opp i drift.

Lønnsandel

Figur 1. Lønnsandel 2003-2011

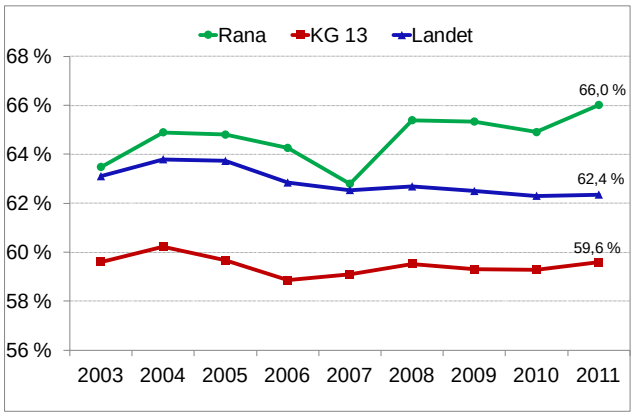

Figuren viser kommunenes lønnsutgifter i % av brutto driftsutgifter, korrigert for arbeidsgiveravgift

og sykelønnsrefusjon. Rana har en lønnsandel i 2011 på 66,0 %. Landet og KOSTRA gruppe 13 har en gjennomsnittlig lønnsandel på henholdsvis 62,4 % og 59,6 %. Rana kommune ligger da 6,4 prosentpoeng over sammenlignbare kommuner og 3,6 over landsgjennomsnittet. Tilsvarende lå kommunen 3,8 prosentpoeng over sammenlignbare kommuner og 1,4 over landsgjennomsnittet i 2010. Når dette i det alt vesentlige er fundert på inntekter ut over den ordinære statlige basis-finansiering kompenseres ikke vår årlige lønnsvekst gjennom de statlige overføringene.

Vi har over tid hatt for optimistiske anslag med hensyn til statlige rammebetingelser (overføringer) og manglende erkjennelse omkring kostnadene knyttet til høy lønnsandel.

Budsjettstruktur og budsjettdisiplin

Rana kommune benytter rammebudsjettering. Budsjettstrukturen inneholder for de fleste avdelinger større eller mindre innsalg av tredje-partsfinansiering. Altså håndterer per i dag avdelingene utgifter som de ikke har reell påvirkning på.

I de tilfeller hvor det inntreffer budsjett-overskridelser salderes disse mot andre produksjonsområder for å unngå underskudd i årsregnskapet. Saldering mot andre områder delegitimerer rammebudsjettering som styrings-verktøy. Videre rokker det ved rettferdighets-prinsipper da saldering medfører at andre avdelinger ikke kompenseres for betydelige merkostnader. Dette kan føre til at tiltak som kunne gitt en effektiviseringsgevinst for kommunen ikke kan realiseres innen tidsrammene.

Disse effektene kan også gjøre omstillingsprosesser som medfører rammereduksjoner betydelig mer utfordrende.

Handlingsrom

De viktigste indikatorene på Rana kommunes handlingsfrihet er netto driftsresultat, netto lånegjeld per innbygger og netto rente- og avdragsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter. Disse indikatorene er blitt svekket de siste år. For eksempel har netto lånegjeld pr innbygger økt med 52 % i perioden 2008-2011.

I planperioden vil disse indikatorer bli ytterligere svekket. Økonomisk handlingsrom er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. Kommunesektoren står overfor flere utfordringer som begrenser dette handlingsrommet. Det er uheldig at uforutsigbare inntekter som for eksempel avkastning fra selskap, salg av kraft mv legges til grunn for vår tjenesteproduksjon. Det vil derfor, uansett investeringstakt og nye tiltak, være et kontinuerlig behov for å tilpasse tjeneste-produksjonen til endrede rammebetingelser og arbeide målrettet med innovasjon, tjenesteutvikling og effektivisering.

En kommune med bærekraftig økonomi har dessuten evnen til å takle uforutsette hendelser gjennom et tilfredsstillende netto driftsresultat.

Vedlikehold og investeringer

Det er en kjensgjerning at Rana kommune over år har styrket den driftsmessige del av virksomheten ved hjelp av finansinntekter og forbruk av real-kapital.

Det er derfor et stort behov for å trappe opp det bygningsmessige vedlikeholdet. Det foreslås å øke bevilgningen med 3,0 mill kr i 2013 stigende til 7,4 mill kr i 2015. Vedlikehold veier fikk en ekstra-bevilgning på 7,5 mill i kr i 2012 til asfaltering. Dette vil medføre at realkapitalen i større grad kan vedlikeholdes, men ikke oppgraderes. Investeringer i skolebygg utgjør 273 mill kr i økonomiplanperioden. Finansieringen skjer ved opptak av lån med rentekompensasjon, bruk av fond og nye låneopptak. Totalt vil opptrapping av vedlikehold av veger og anlegg og skolebygg styrke kommunens realkapital.

Behovet for renovering av øvrige kommunale tjenestebygg (helse, sosial, omsorg, barnehager m.m.), inkludert nødvendig tidsmessig opp-gradering, anslås til ca 300 mill kr (anslag 2011). Tilsvarende anslås et investeringsetterslep på veier og anlegg til ca 200 mill kr. Samlet sett, inkludert skolebygg, er det behov for investeringer på 750 mill kr for å reetablere kommunes realkapital. Vedlikeholdte og tidsmessige bygninger og anlegg gir grunnlag for rasjonell drift og fornøyde brukere.

Aldersbæreevne

Utviklingen i aldersbæreevnen, dvs. forholdet mellom yrkesaktive og ikke-yrkesaktive, viser at Rana i likhet med resten av landet står ovenfor store utfordringer når etterkrigskullene går over i pensjonistenes rekker. I Rana vil utviklingen være sterkere enn resten av landet. Det påvirker hvilke tjenester som etterspørres samt hvilke midler kommunen tilføres gjennom rammeoverføringene. Veksten i aldersgruppen +75 vil for eksempel utgjøre 753 personer frem til 2020 eller 63 % av den totale veksten på 1 195 personer. Veksten i den yrkesaktive befolkningen vil i sammenligning

bare øke med 459 personer eller 38 % i samme periode. Det er estimert en reduksjon på 17 personer eller 1 % i aldersgruppen 0-22 år.

Inntektssystemet forutsetter en innretning og tilpasning av kommunens tjenestetilbud i forhold til endringer i alderssammensetning. Omstilling som følge av befolkningsendring vil dermed også være nødvendig etter utløpet av økonomiplanperioden.

De er liten grunn til å anta at ansatte i Rana kommune skal ha en vesentlig annen alders-sammensetting enn befolkningen i Rana forøvrig. Det medfører at kommunen vil ha utfordringer i forhold til å rekruttere rett fagkompetanse for å møte endrede behov. En kan forvente at de som blir rekruttert fremover vil ha andre forventninger til Rana som arbeidsgiver enn de som etter hvert går av med pensjon.

Rammeoverføring og demografi

Staten styrer kommunenes økonomi gjennom inntektssystemet hvor de potensielle brukergrupper står sentralt. I økonomiplanperioden er det estimert at rammeoverføring fra staten reduseres. I hovedsak skyldes dette at befolkningsveksten i Rana forventes å ligge noe lavere enn lands-gjennomsnittet i perioden. I tillegg endres befolkningssammensetningen i kommunen i perioden. Ved disponering av kommunens frie inntekter kan man ikke se bort fra den demo-grafiske utviklingen siden den utløser kostnader iht lov og regelverk. Rana kommune har fra 2011-2012 en nedgang i antall innbyggere i gruppen 6-15 år og en økning i antallet over 90 år.

Denne utviklingen vil kreve at kommunen i plan-perioden tar stilling til disponering av sine ressurser og driftsform.

Pensjonskostnader

Kommunale pensjonsordninger er i hovedsak sparing. Dette innebærer at det betales inn midler til pensjonsordningen til dekning av fremtidige pensjonsutbetalinger. Formålet med dette er å sikre at de ansatte har dekning for sine opptjente rettigheter til enhver tid. Arbeidsgivers pensjons-premie for 2013 er budsjettert med 18,7 prosent av fastlønn, mens lønnstakers andel er 2 prosent.

Fra 1. januar 2014 innføres nye kapitalkrav for europeiske livsforsikringsselskaper. Som et ledd i tilpasningen til de nye kravene vil det komme en prisøkning med virkning fra 1. januar 2013. Denne regnskapstekniske endringen i føring av pensjon medfører at utgiftene øker i de kommende årene. Premieinnbetalingene til pensjonsleverandørene øker med 19,7 mill kr fra 2012 til 2013.

Økningen i pensjonspremiene får ikke konse-kvenser for budsjettbalansen da premieavviket, avviket mellom beregnet netto pensjonskostnad og det som virkelig skal innbetales (årets pensjons-premie), øker tilsvarende. Premieavviket har vært positivt, men forventes redusert de kommende årene. Regnskapsføring av premieavviket inne-bærer imidlertid at kommunene skyver pensjons-regningen foran seg. Fra ordningen ble innført og med budsjettert avvik i 2013 vil dette utgjøre 337,5 mill kr.

Amortiseringene av det akkumulerte premieavviket vil øke de kommende årene, da amortiseringstiden ble redusert fra 15 år til 10 år i 2011.

Dette fører samlet til at pensjonskostnadene øker fremover, og vil representere et stadig større behov for omstilling i Rana kommune.

Som en følge av økningen i pensjonsutgiftene og usikkerheten knyttet til den videre utviklingen av kostnadsbildet, legges det opp til en utredning av pensjonsordningen til Rana kommune. Kommunen kan nedsette et pensjonsutvalg bestående av tillitsvalgte, politikere og administrasjon.

Det fremmes sak om forvaltning av pensjons-ordningen i Rana kommune.

Samhandlingsreformen

Rana kommune har over lang tid jobbet godt for å møte utfordringene knytte til en av de store reformene i senere tiår. Kommunen har opp-arbeidet seg betydelig kompetanse på området, og har vært en driver i regionen som også er blitt lagt merke til på nasjonalt nivå.

Økonomiske incentivordninger er bærebjelkene i samhandlingsreformen. Det er derfor grunn til å bemerke at etter kun ett regnskapsført tertial i 2012 er tertialsrammen for medfinansiering (samlet i 2012: 28 mill kr) overskredet med 1,7 mill kr. Overføringene fra kompensasjonsordningen (5,6 mill kr) benyttes i dag til å drifte et kommunalt tilbud til utskrivningsklare pasienter. Når vi også vet at kompensasjonsordningen faller bort fra 2014, vil dette fremover kunne utgjøre en betydelig økonomisk utfordring og usikkerhet for kommunen. Det forutsettes, som også forutsatt av nasjonale helsemyndigheter, at det opprettes gode samarbeidsløsninger og finansieringsordninger knyttet til drift av en fremtidig regional Helsepark, der flere aktører tar økonomisk ansvar.

Samhandlingsreformen innebærer en økt usikkerhet og risiko i det økonomiske opplegget i økonomiplanperioden.

IKT

IKT er et strategisk verktøy for hele Rana kommune, som står sentralt i våre effektiviserings-prosesser. Det har over tid vært forutsatt at effektivisering i organisasjonene skal følge av økt bruk og utvikling av IKT tjenester. Imidlertid har ikke de ulike effektiviseringsløpene kjørt de senere årene medført økte ressurser til IKT for å drifte og utvikle et stadig mer komplekst miljø. IKT tjenesten blir stadig mer kompleks blant annet som følge av statlige krav samt virksomhetens egne behov. Rana kommune bruker mindre ressurser på IKT tjenester enn sammenlignbare kommuner.

Dette har over tid resultert i at IKT-tjenester utføres av et sterkt presset driftsmiljø som ikke har ressurser til systematisk arbeid som på sikt vil gi effektiviseringsgevinster både i enheten selv samt i resten av organisasjonen. Det er heller ikke ressurser til å kjøre nødvendige investerings- og utviklingsløp. Per i dag vurderes drift av IKT å være på et virksomhetskritisk nivå. Driften må stabiliseres for å sikre leveranser til resten av Rana kommune på kort sikt samt på lang sikt sikre kvalitet og effektivitet i fremtidig drift og utvikling av IKT Rana kommune.

Omstilling

Rammereduksjoner

Kommunen har etablert et kostnadsnivå for kommunal tjenesteproduksjon som ikke lar seg videreføre uten endringer. Dagens driftsnivå justert for påregnelig endringer i inntekts- og kostnadsnivå viser at vi har behov for å redusere driftsrammene for å få budsjettet i balanse. I tillegg legger vi til grunn at det skal budsjetteres slik at en over tid oppnår et akseptabelt netto driftresultat (NDR). I budsjettforslaget legges det opp til netto drifts-resultat på 1,3 % korrigert for refusjon av investeringsmoms.

Vedtatt målsetting er et netto driftresultat på om lag 3 %. Dette er en ambisiøs målsetting som nok bør revideres, men det bør likevel legges til grunn at NDR over tid skal økes. Se for øvrig omtale av NDR under kapittelet økonomiske prinsipper. Det må finnes løsninger innenfor avdelingenes rammer for å kunne møte innbyggerens behov for fremtids-rettede kommunale tjenester på en god og kvalifisert måte. Liten endringsvilje og en sementering av måten en organiserer og løser oppgaven på, vil være uheldig for kommunens rolle som velferdsyter og samfunnsutvikler.

Rammereduksjoner 2013

På denne bakgrunn foreslås det nå reduksjoner i driftrammene på i alt 25,1 mill kr, tilsvarende 2 % av nettobudsjettet. Det er søkt å finne ramme-reduksjoner som i minst mulig grad vil berøre kommunens innbyggere. Men det har likevel ikke vært mulig å finne forslag til tilstrekkelige ramme-reduksjoner som ikke vil berøre brukerne til en viss grad. Man har i stor grad brukt ostehøvelprinsippet og foreslår reduksjoner i driftrammene for alle avdelinger. Innenfor det handlingsrommet og tidsrammen rådmannen opplever at man opererer innefor er det tilnærmet umulig å gjennomføre rammereduksjoner av denne størrelsesorden på en forsvarlig måte uten å fordele reduksjonene over store deler av organisasjonen. Se avdelingsvise kommentarer for mer utfyllende beskrivelse av det enkelte tiltakene.

Tabell 1. Oversikt rammereduksjoner 2013

	Budsjett 2012	*Ramme endring*	*Endring i %*
Sentrale støttetjenester	80 841	1 200	1,5 %
Skoleavdelingen	250 688	1 750	0,7 %
PPT	7 621	-	0,0 %
Barnehageavdelingen	154 505	1 500	1,0 %
Helse-og sosialavdelingen	212 023	4 700	2,2 %
NAV kommune	50 209	5 000	10,0 %
Omsorgsavdelingen	282 554	4 800	1,7 %
Kulturavdelingen	37 049	800	2,2 %
Teknisk avdeling	166 633	4 850	2,9 %
Kirkelig fellesråd	17 374	500	2,9 %
Sum	**1 259 744**	**25 100**	**2,0 %**

Sentrale støttetjenester	
Redusert annonsering	600
Generell rammereduksjon	50
Vakant stilling	250
Avvikle årbok gave	300
Sum	**1 200**

Skoleavdelingen	
Matpenger SFO	700
Reduserte utgifter Frikult	600
Fjerning leirskoletilbud	450
Sum	**1 750**

Barnehageavdelingen	
Rammereduksjon	1 500
Sum	**1 500**

Helse- og sosialavdelingen	
Privatisering Nytorget	500
Turnuslegestilling	600
Økt husleie boliger for ansatte	60
Nedlegging høgskolekantine	500
Redusert styrking av fysioterapi	1 100
Redusert stilling logoped	300
Økt bosetting flyktninger	500
Merkantil stilling sosialavdelingen	500
Redusert nivå omsorgslønn MTA	300
Redusert praktisk bistand psykisk helse	340
Sum	**4 700**

NAV kommune	
Reduksjon bevilgning sosialhjelp	**5 000**
Sum	**5 000**

Omsorgsavdelingen	
Redusert betaling utskrivingskl. pasienter	1 200
Øke bet.satser praktisk bistand	150
Reduserte lønnsutg. - overtid, vikarer	3 000
Innkjøp	450
Sum	**4 800**

Kulturavdelingen	
Renhold kino	115
Nedleggelse fritidsklubb	250
Tilskudd nærmiljø	150
Tilskudd lederutv	35
Generell reduksjon utstyrsposter	150
Disp. midler Ungdommens hus	100
Sum	**800**

Teknisk avdeling	
Økt selvfinansieringsgrad gebyrer	800
Ikke tining Moheia kunstgressbane	400
Utlysning av brøyterode	500
Parkeringssats økes	700
Nedbemanning parkeringskontor	300
Redusert vedlikehold parker etc	400
Kommunal brøyting private veier	300
Vakant stilling byggdrift	300
Effektivisering renhold	500
Økete husleieinntekter	500
Vinterstenging kommunal vei	150
Sum	**4 850**

Kirkelig fellesråd	
Generelt nedtrekk	**500**
Sum	**500**

Omstillingsprosjektet 2014-2016

Omstillingsbehovet øker utover i økonomiplan-perioden fra 25,1 mill kr i 2013 til 92,5 mill kr i 2016. Dette må det skapes rom for gjennom ytterligere omstilling etter 2013.

Kommunen foretok i etterkant av Terra-saken reduksjoner i driftsnivået. Det ble foretatt analyse av kommunens økonomiske stilling og sett på strukturendringer av deler av tjenestetilbudet. Det er nå nødvendig å foreta en gjennomgang av hvilke tjenester kommunen skal tilby i fremtiden og på hvilket nivå. Det er med andre ord nødvendig både å "gjøre tingene riktig" og å "gjøre de riktige tingene".

Rana kommune vil tilknytte seg ekstern kompetanse som med legitimitet hos partene kan kjøre en slik omstillingsprosess fram til gjennom-føring over to år.

Målsetting

- Økt kompetanse og evne til omstilling av virksomheten, herunder andre driftsformer.
- Tilpasset tjenestenivå og tjenestetilbud til kommunens økonomiske rammer.

Måloppnåelse

- En felles forståelse av virkemiddel som kommunen kan benytte for å redusere driftsnivå.
- Økt kompetanse om interkommunale løsninger, kommunale foretak, offentlig privat samarbeid og konkurranseutsetting.
- Økt kompetanse og evne til kontinuerlig tilpassing av nivå og tilbud på tjenester.
- Etablering av rammeverk for gjennomføring av endringer.
- Plan på hvilke tiltak en konkret skal arbeide med.
- Vedtak i kommunestyret på basert på tiltak anbefalt av styringsgruppen.
- Etablering av nye driftsformer og organisering.

Framdriftsplan

Etter at Budsjett 2013 og Økonomiplan 2013-16 er vedtatt kan prosjektet startes opp. Dette forutsetter gjennomført anbudsrunde.

Budsjett- og Økonomiplanprosessen denne høsten har avdekket at det ikke er tilstrekkelig med "ostehøvel" kutt for å oppnå et tilfredsstillende driftsnivå. Det trengs mer gjennomarbeidede og konkrete forslag. En trenger ekstern hjelp til å øke kompetansen om ulike virkemidler, samt utarbeide og gjennomføre en prosess som gir et lavere driftsnivå over tid.

I dette ligger kompetanseoppbygging hos alle parter (administrasjon, folkevalgte og tillitsvalgte)

om ulike virkemidler og forskjellene mellom disse. Det kan være at kommunen må avvikle oppgaver eller redusere omfanget av tilbud. Dette kan være at en bør organisere tilbudet på en annen måte, herunder for eksempel offentlig privat samarbeid. En har behov for å øke kunnskapen om for eksempel på hvilke områder dette eksisterer i dag, erfaringer fra andre kommuner, juridiske og økonomiske forhold mv. Videre trenger kommunen økt kompetanse på hvordan en bør organisere arbeidet, slik at rollene og oppdragene er best mulig definert. Det vil være nødvendig med flere samlinger på vårparten og utover sommeren.

På bakgrunn av samlingene vil en lage en plan som kan legges fram for politisk behandling høst 2013. Det vil bli nødvendig med ytterligere samlinger på høsten før administrasjonen legger fram planen til politisk behandling. Planen bør inneholde et generelt rammeverk for endringsprosesser. Den bør konkret beskrive det videre omstillingsarbeidet, hvilke områder en skal arbeidet med, hvilke virkemidler en ønsker å bruke, framdrift og hvilke ressurser som kreves.

Planen vil inneholde tiltak som skal gjennomføres fra 2014, men den vil også inneholde tiltak som først kan ha virkning fra 2015. Årsaken er at det er krevende å gjennomføre større endringer i tjenesteorganisering og -tilbud. Det kan være aktuelt å se på utviklingsløp som omfatter andre kommuner. Dette må forankres godt og vil kreve prosesser over tid.

Arbeidet organiseres som ett prosjekt, etter Rana kommunes Prosjektutviklingsmodell (PUM). Det opprettes blant annet styringsgruppe samt egne delprosjektgrupper. Disse delprosjektene vil ha konkludert senest etter sommeren 2014, slik at kommunestyret kan vedta dem i løpet av høsten. Arbeidet vil være intensivt og krevende for organisasjonen, og det må legges vekt på god informasjon underveis. Arbeidet må påregnes å binde opp deler av sentraladministrasjonen i perioden det pågår.

Prosjektet må gis høy prioritet og det etableres gode rutiner for jevnlig rapportering av fremdrift og resultater.

Det fremmes sak angående hvilke områder man skal gå videre med høst 2013. Denne planen vil inneholde konkrete tiltak med full effekt fra 2014 samt tiltak som ansees å gi effekt fra 2015.

Det fremmes sak angående hvilke områder man skal gå videre med medio 2014. Dette er tiltak som har full effekt fra 2015.

Tabell 2. Omstillingsprosjektet

Tiltak	*Tid*	*Kostnad*
Anbudsrunde	01.01.2013 - 01.03.2013	70 000
Gjennomgang prosjektplan med valgt konsulent		30 000
3 seminarer omstilling	01.03.2013 - 01.06.2013	150 000
2 møter i styringsgruppe og prosjektgruppe for hovedprosjekt	01.06.2013 - 01.09.2013	60 000
Utarbeidelse av plan	01.09.2013 - 01.10.2013	240 000
Behandling av plan i kommunestyret	01.10.2013 - 01.10.2013	30 000
Nedsettelse av styrings- og prosjektgrupper for delprosjekt	01.11.2013 - 15.11.2013	30 000
3 samlinger av styrings- og prosjektgrupper for delprosjekt	01.01.2014 - 30.04.2014	150 000
Vedtak av anbefalinger av delprosjekt	01.05.2014 - 01.06.2014	30 000
Iverksetting av vedtak	01.06.2014 - 01.12.2014	200 000
Generell juridisk og økonomisk rådgivning		500 000
Oppfølging av prosjektleder		500 000
Finansiering		
Skjønnsmidler		-1 000 000
Egenfinansiering		-1 000 000
Sum finansiering		**2 000 000**

Delprosjekter

Tre aktuelle delprosjekt er listet under:

Organisering, eierstyring og driftsformer

Gjennomgang av kommunens organisering, eierstyring og drift med fokus på å arbeide mer effektivt. Arbeidet skal resultere i utarbeiding av eierskapsmelding samt gi økt kompetanse om ulike driftsformer. Det vil for eksempel være aktuelt å se på interkommunale løsninger, kommunale foretak, offentlig privat samarbeid, brukervalg og konkurranseutsetting. Blant de momentene som må utredes er effektiviseringsgevinster og uttak, styringsstruktur, organisering, tjenestetilbud, lokalisering, anbudsprosesser og avtaleoppfølging. Dette vil kunne gjelde alle avdelinger i Rana kommune.

Tjenesteproduksjon og – nivå

Gjennomgå alle avdelingers tjenesteproduksjon og – nivå. Ligger vi der vi bør være i henhold til sammenlignbare kommuner? Etablere et rammeverk for slik kontinuerlig kvalitets- og effektiviseringsarbeid.

Styringsverktøy, plan og struktur

Det er sentralt å utvikle styringssystemer og reglement samt rasjonell styringsinformasjon. Dette omfatter å etablere benchmarking, utvikle nøkkeltall, beskrive enhetskostnader, gjennomgå budsjettstruktur og videreutvikle budsjettdisiplin. Rasjonell styringsinformasjon omfatter også bruker- og medarbeiderundersøkelser.

Kommunen må etablere mål- og resultatstyring og sikre sammenheng i plan- og strategidokumenter samt virksomhetsplaner. Dette omfatter også å videreutbygge samt tydeliggjøre rapporteringsløp. Videre å systematisere og revidere reglement, rutiner og retningslinjer.

Det fremmes sak om organisering og fremdrift i omstillingsprosjektet. Det foreslås å bevilge 1,0 mill kr til prosjektet i 2013. Bevilgningen tas innen egen ramme. Det er søkt om ekstern finansiering fra Nordland fylkeskommune i tilsvarende størrelse.

Helse- miljø og trivselsprosjektet

Prosjektet skal jobbe langs tre akser, som beskrives under. Det vil også kunne bli aktuelt å vurdere andre tiltak inn i prosjektet, som for eksempel arbeidstidsordninger og videreutvikling av ulike trivselstiltak for å fremme gode resultater og evne til endring.

Sykefravær

Tabell 3. Rammereduksjon redusert sykefravær

	2013	2014	2015	2016
Skole	-600	-1 200	-1 750	-2 350
Barnehage	-250	-550	-800	-1 100
Helse- og sosial	-400	-800	-1 200	-1 600
NAV kommune	-50	-50	-50	-50
Omsorg	-650	-1 300	-1 950	-2 600
Kultur	-50	-100	-150	-200
Teknisk	-150	-300	-500	-650
Støttetjeneste	-50	-100	-200	-250
SUM	**-2 200**	**-4 400**	**-6 600**	**-8 800**

Tabellen over viser avdelingsvise ramme-reduksjoner som er lagt inn av forventet reduksjon i sykefraværet. Fordelingen er basert på refusjon sykelønn regnskap 2011.

Mål

Det skal arbeides aktivt for å redusere av syke-fraværet i Rana kommune ned mot 7 % ved utgangen av økonomiplanperioden samt sikre at ledere og ansatte har den nødvendige kompe-tansen for å kunne realisere kommunens mål.

Tiltak

- Deltakelse Løftseminaret «Ta ledelsen!» (KS). Alle ledere med personalansvar og hoved-tillitsvalgte deltar, 1. halvår 2013 - Finansieres over OU-midler.
- Oppfølging av løftseminaret gjennom økonomi-planperioden:
- Forebygging - Kontinuerlig Helse-, Miljø- og Sikkerhetsarbeid gjennom linjeledelsen
- Ulik innsats til ulike grupper og helse-fremmende tiltak
- Utvikling av organisasjonskultur som fremmer nærvær og kvalitet gjennom linjeledelsen
- Målrettet innsats for å fremme trivsel, mestring og forpliktelse der alle ønsker å komme på jobb og yte sitt beste
- Temadag om sykefravær for folkevalgte 1. kvartal 2013

Arbeidstakere med redusert funksjonsevne

Mål

Arbeidstakere med redusert arbeidsevne skal avklares innen 9 måneder etter oppmelding til omstillingsutvalget

Tiltak

- Dokumentert avklaring av arbeidsevne for egne arbeidstakere innen eget tjenesteområde før oppmelding til omstillingsutvalget
- Gjennom omstillingsutvalgets oversikt over ledige stillinger i Rana kommune skal det aktivt arbeides for permanent avklaring

Avgangsalder

Mål

Rana kommune skal ha en seniorpolitikk som stimulerer eldre arbeidstakere til å forlenge yrkeskarrieren.

Tiltak

- Rana kommunes seniorpolitikk videreføres, men i revidert form og i henhold til kommunenes økonomiske situasjon

Det fremmes sak angående seniorpolitisk ordning.

ØKONOMISKE PRINSIPPER

Handlefrihet

Den viktigste indikatoren til å måle styrken i kommunens økonomi, er netto driftsresultat (NDR). Netto driftsresultat er nødvendig for å gi mulighet til politiske valg – prioriteringer. Ikke for å settes direkte inn i driften, men for å utnyttes som grunnlag for omstilling og utvikling gjennom engangsbevilgninger, avsetninger og egenkapital til investeringer. En oppnår fleksibilitet og smidighet i stedet for negative driftskonsekvenser og effektivitetstap.

Andre indikatorer for en bærekraftig økonomi er netto lånegjeld, netto rente og avdragsutgifter samt evnen til å ivareta kommunens realkapital.

Netto lånegjeld

Investeringsnivået og opptak av lån må innrettes slik at lånegjelden ikke er større enn at utgifter til renter og avdrag kan dekkes gjennom de løpende inntekter. Det er derfor viktig å ha kontroll på utviklingen av gjeldsnivået. Netto lånegjeld pr 31.12.2011 utgjorde 38 358 kr pr innbygger og vil øke til 55 000 kr pr innbygger i 2016.

Veksten i lånegjelden har både til nå og vil i rådmannens forslag øke mer enn veksten i kommunens frie inntekter og økonomiske bæreevne.

Netto rente- og avdragsutgifter

Netto rente- og avdragsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter, viser hvor stor andel av brutto driftsinntekter som er bundet opp til tilbakebetaling av lån. Netto renter og avdrag sin andel av driftsinntektene var i 2011 5,6 % mot 5,1 % i 2010. Ambisjonen bør være at denne ikke økes i vesentlig grad. Økonomiplanen tilsier at kommunen i 2016 vil ha en rente- og avdrags-indikator på 6,8 %.

Netto driftsresultat

Det anbefalte nivå for NDR er på 3,0 % (netto driftsresultat i prosent av kommunens drifts-inntekter). Fra 2014 vil ikke investeringsmoms lengre inngå i NDR. Dette gir grunnlag for å justere ned målet for NDR til 2,0 %.

I denne økonomiplanen legger opp til et netto driftsresultat på 1,3 % i 2013 (korrigert for investeringsmoms) og 1,4 % fra 2014. For å nå målsettingen om 2,0 % i økonomiplanperioden må NDR styrkes med om lag 10,0 mill. kr. Det bør arbeides for å få dette realisert ved kommende rulleringer av økonomiplanen.

Figur 2. Utvikling i netto driftsresultat 2009-2016

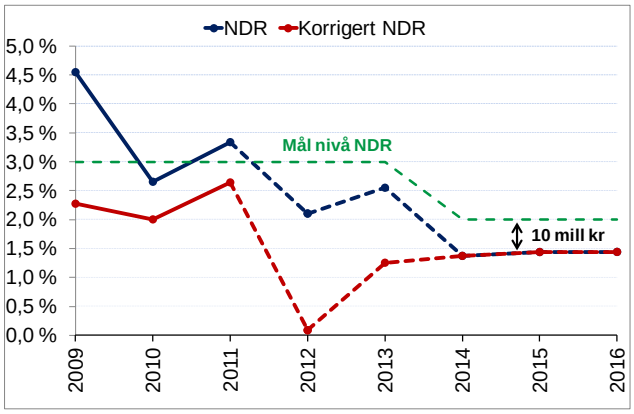

OVERORDNET STRATEGISK PLANLEGGING

Planstrategi

I den nye Plan- og bygningsloven som ble gjort gjeldende fra 2009 er det i Kap.10 bestemt at kommunestyret minst en gang i valgperioden og senest innen et år etter konstituering skal utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør inneholde en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunns-utvikling. Herunder langsiktig arealbruk, miljø-utfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valg-perioden.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Kommunestyret behandlet 31.1.2012 et første utkast til Planstrategi for perioden 2012 – 2015. Utover vinteren og våren ble utkastet bearbeidet og det ble innhentet synspunkter fra statlige og regionale organer og gjort vurderinger relatert til nasjonale forventninger.

Kommunens Planstrategi for valgperioden 2012 – 2015 ble sluttbehandlet i kommunestyremøte 4.9.2012 som K.sak 91/12. Vedlagt saksutredning var et notat som redegjorde for drøftingstema slik loven bestemmer og en oversikt over kommunens gjeldende overordnede og strategiske planer. En liste med tidfestede prioriterte planoppgaver i perioden fulgte saken som en del av forslag til planstrategi. Listen inneholder strategiske og overordnede planoppgaver.

Nye reguleringsplaner utarbeides etter behov knyttet til kommunens handlingsplaner og investeringer i perioden. Loven pålegger også kommunen å ta stilling til og eventuelt behandle private reguleringsplanforslag. Utgangspunkt og ramme for reguleringsplanarbeid skal være kommuneplanens arealdel og gjeldende kommune-delplaner (Mo og omegn, Byutviklingsplan m.fl).

Kommunens vedtak om planstrategivedtaket er som følger:

1. Kommunestyret fastsetter vedlagte "*Råd-mannens forslag til prioritering av planarbeid i perioden 2012-2015*" som planstrategi for Rana kommune i kommunestyreperioden.
2. Kommuneplanens samfunnsdel (KPS) rulleres så tidlig som mulig i perioden gjennom en forenklet prosess innenfor lovens rammer. Intensjonen er at KPS skal gi mål og retning for all planlegging i kommunen.
3. Rullering av Kommunedelplan Mo og Omegn (delplan kommuneplanens arealdel) i gang-settes straks og prioriteres. Vurdering og eventuell endring av sentrumsavgrensing for detaljhandel som ble bestemt i Kommune-delplan Byutvikling behandles som deltema i Kommunedelplan Mo og Omegn.
4. Pågående rullering av Kommuneplanens arealdel utenom sone Mo og omegn fullføres.
5. Det skal startes et arbeid for fastlegging av all framtidig infrastruktur i Rana kommune. All arealdisponering skal ta hensyn til behovet for å etablere framtidsrettede samferdsels-løsninger.
6. Rådmannen bes å fremskynde arbeidet med utarbeidelse av strategisknæringsplan ved å engasjere Rana Utviklingsselskap AS. Rådmannen bes å ivareta hensyn til nødvendig politisk og administrativ involvering samt øvrige næringsinteresser gjennom bestillingen til selskapet. Det forutsettes at oppdraget kan løses innenfor gjeldende avtale og honorarramme med selskapet.

Planoppgavene presisert i pkt.3, 4 og 6 er igangsatt og pågår med de prosesser som loven krever.

Kommuneplan for Rana 2006-2016

I arbeidet med økonomiplan for 2013 – 2016 har Kommuneplanens samfunnsdel fra 2007 vært et strategisk utgangspunkt. Kommuneplanen inne-holder visjoner for kommunen/byen samtidig som den angir overordnede mål for samfunns-, areal- og tjenesteutvikling. Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år og som skal revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen.

Planen har 12 innsatsområder med tilhørende mål og strategier:

- Samfunnsutvikling
- Miljø- og kulturminnevern og bærekraftig utvikling
- Arealutvikling
- Næringsutvikling
- Nyskaping

- Kunnskap
- Tjenester og livskvalitet
- Mo i Rana som regionsenter
- By- og bydelsutvikling
- Infrastruktur
- Samfunnssikkerhet
- Arbeidsgiverpolitikk – organisasjon og ledelse

Visjon for Rana kommune

Frodige Rana - Motor for regional vekst og utvikling.

Rana skal bli et sted preget av nyskaping, vekst og utvikling. Det skal legges opp til en politikk for nærings- og samfunnsutvikling med formål å skape flere arbeidsplasser og et økt antall innbyggere. Visjonen er 5 000 flere innbyggere innen 2030 i et attraktivt regionsenter som bidrar til en positiv utvikling på Helgeland.

Mennesket og dets forhold til miljøet skal stå i sentrum i en bærekraftig utvikling. Det skal til rettelegges for mangfoldig kulturell virksomhet og opplevelser som styrker samhold og fellesskap på en inkluderende og positiv måte. Kunnskap om lokalhistorie og ivaretakelse av kulturminner skal gi identitet og tilhørighet.

Befolkningen skal føle seg trygge og de skal trives. Rana skal være et sted der folk ønsker å bo og vil flytte til. Kommunen skal fremstå som et moderne, trivelig og attraktivt flerkulturelt samfunn.

Innbyggerne skal ha tillit til Rana kommune som servicevennlig tjenesteprodusent, samfunnsutvikler og forvalter av et åpent, levende og engasjerende lokaldemokrati. Rana kommune skal med effektiv ressursanvendelse produsere og levere gode tjenestetilbud og være konkurransedyktig i produksjon av offentlige tjenester.

Visjon for byen Mo i Rana

Mo i Rana - *byen du blir glad i*

”Polarsirkelbyen” er også en viktig del av Ranas identitet. Det gir stedstilhørighet og inngår som en viktig del av kommunens profil. Polarsirkelen er kommunens sterkeste merkevare.

Samfunnsutviklerrollen

Kommunen har oppgaver ut over rollen som produsent av tjenester, forvalter av lovverk og iverksetter av statlig politikk. Samfunnsutvikling er eget satsingsområde i kommuneplanen, men en rekke av satsingsområdene med tilhørende mål og strategier fokuserer på kommunens utviklerrolle. Denne rollen har oppmerksomhet og stilles store forventninger til. Kommunen bør styrke sin samfunnsrolle ved å utvikle medvirkning og å stimulere til nye former for lokale partnerskap og samarbeid.

Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel er i Rana Kommune todelt. Delplan for Mo og Omegn omfatter sentrum med bydelene. Gjeldende delplan ble vedtatt 19.6.2007. Som det fremgår av pkt. 3 i vedtak om planstrategi anses det særlig presserende å få igangsatt rullering av denne. Arbeidet er igangsatt, og revidert plan kan sluttbehandles på etter-sommeren 2013 om prosessen går på skinner og endringene i forhold til planen fra 2007 ikke er så store at kravet til konsekvensutredninger blir særlig tidkrevende.

Kommuneplanens arealdel utenom sone Mo og Omegn er fra 2004. Revisjon av denne har pågått noe til og fra, gjennom et par år nå. Dette plan-arbeidet har måttet vike prioritet for løpende lovpålagt plansaksbehandling. Det er håp om at offentlig ettersyn av planutkast kan skje i vinter, og at revidert plan kan fremmes for sluttbehandling i løpet av første halvår 2013.

Kommunedelplan Byutvikling

Kommunedelplanen er et verktøy i arbeidet for et attraktivt og levende bysentrum. En godt forankret plan der viktige avklaringer er gjort på et over-ordnet strategisk nivå gir forutsigbare ramme-betingelser for næringsliv, grunneiere og investorer. Kommunen skal opptre som en imøte-kommende medhjelper innenfor de rammene planen gir. Plansaker og enkeltsaker som forholder seg til målsettingene i planen skal ha kort saksbehandlingstid.

Planen fokuserer på syv delmål/satsingsområder. Det er knyttet strategier til disse satsingsområdene som anviser hvordan delmålene kan nås. Planen legges til grunn ved saksbehandling av planforslag og tiltakssøknader.

Kommunedelplan Byutvikling ble vedtatt av kommunestyret 18.9.2007. Planen skal rulleres i 2014/15, (planstrategivedtaket). Deltema sentrumsavgrensning i forhold til rikspolitiske bestemmelser for detaljhandel skal behandles sammen med den igangsatte rullering av kommunedelplan for Mo og omegn.

Organisering og Strategi for kommunens arbeid med næringsutvikling

Kommuneplanen fra 2007 har mål og strategier for næringsutvikling og for nyskapning. Nærings-utvalget som var aktivt i kommunestyreperioden 2007-2011 utarbeidet et strategidokument for utvalgets arbeid. I pkt. 6 i kommunestyrets planstrategivedtak ble det besluttet at arbeid med utarbeidelse av en egen strategisk næringsplan skulle framskyndes ved å engasjere Rana Utviklingsselskap AS til arbeidet. Dette innenfor rammen av fortsatt gjeldende avtale hvor selskapet ivaretar rollen som kommunens næringsetat. Arbeidet er i gang, og det jobbes innenfor en målsetting om å kunne sluttbehandle plan på forsommeren 2013.

Realisering store prosjekter og utviklingsutfordringer

Da kommunestyret vedtok gjeldende kommuneplan i K.sak 20/07 22.mai 2007 ble det i 9. strekpunkt knyttet presiseringer til kommuneplandokumentet om utfordringer som skulle følges opp spesielt. Det er nok på sin plass å nevne at kommuneplan-vedtaket ble gjort før Terrasaken var kjent.

Polarsirkelen Lufthavn

Flyplassen vil være den viktigste vekstimpulsen for regionen på kort og lang sikt. Reguleringsplan for området ble vedtatt i desember 2009 og konsesjonssøknad er av PLU sendt til Luftfarts-tilsynet. Fylkestinget i Nordland har vedtatt å gi sin tilslutning til etablering av stor flyplass på Hauan som erstatning for Røssvoll. Styret i selskapet søker å etablere en finansiering der regionen samlet reiser inntil 400 mill kr i et spleiselag med Samferdselsdepartementet og Avinor.

Rana kommune vil som vertskommune bidra med 100 mill kr. Næringsliv, banker, private og kommuner vil være aktører i spleiselaget. Prosjektet er lagt inn i økonomiplanen.

Kulturhus

Det er ikke funnet rom for å realisere kulturhus i økonomiplanperioden.

Kunnskapssenter

Tiltaket er under realisering, og skal tas i bruk fra skoleåret 2013/2014.

Miljøutfordringer, luft, vann og teknologisk utvikling

Kommunens arbeid for redusert forurensing i vann og luft er intensivert. Miljøvernkontoret er styrket budsjettmessig i 2012. Det rapporteres årlig på status og utvikling.

Klima- og energi

Kommunestyret har vedtatt en egen kommune-plandel for klima- og energi 2010-2014. Planen har satt mål og pekt på mulige tiltak. Kommunen trenger et bredt engasjement i egen organisasjon fra kommunens innbyggere og næringsdrivende, dersom Rana skal kunne levere sitt bidrag til en positiv utvikling av jordens klima. Det rapporteres årlig på status og utvikling.

Naturforvaltning, tilrettelegging friluftsliv og turisme

Kommunen bruker i kostrasammenheng mye resurser innenfor denne sektoren.

Realisere besøkssenter

Stilt i bero fra kommunens side.

Stimulere til nyskapning

Arbeidet for Helsepark et eksempel på driftsmessig oppfølging.

Stimulere til engasjement og mobilisering av innbyggerne til å delta i samfunnsutviklinga. Etablering av nærmiljøutvalg i alle kretsene i kommunen.

Ingen øremerket satsing eller oppfølging så langt.

DEMOGRAFISKE RAMMER

Rammeoverføringen fra staten utgjør ca halvparten av de frie inntektene. Øvrige frie inntekter består av skatt og inntektsutjevning.

Rammeoverføringen baseres på sammensetningen av befolkningen, der en delkostnadsnøkkel brukes ved fordeling av inntektene til de enkelte aldersgruppene. Grunnlaget for rammeoverføringen er befolkningssammensetningen 1.7. året før.

I tabellen nedenfor vises sammensetningen av befolkningen, endringer i befolkningssammensetninger fra året før, rammeoverføring pr befolkningsgruppe, og samlet endring i overføring pr aldersgruppe.

Endringer i befolkningssammensetningen fører til en redusert rammeoverføring på 2,8 mill kr

Tabell 4. Demografiske rammer

	1.7.2011	*1.1.2012*	*1.7.2012*	*Prognose 1.1.2013*	*Endring*	*Ramme overføring*	*SUM endring*
Innbyggere	**25 621**	25 652	**25 682**	*25 769*	**61**		**-2 781 000**
0-1	**567**	563	**543**	*565*	**-24**	-13 000	312 000
2-5	**1 188**	1 204	**1 212**	*1 219*	**24**	90 000	2 160 000
6-15	**3 299**	3 249	**3 197**	*3 169*	**-102**	82 000	-8 364 000
0-17	**5 778**	5 750	**5 729**	*5 755*	**-49**	1 000	-49 000
16-22	**2 455**	2 468	**2 513**	*2 532*	**58**	-13 000	-754 000
18-49	**10 458**	10 440	**10 444**	*10 438*	**-14**	1 000	-14 000
23-66	**14 307**	14 322	**14 345**	*14 360*	**38**	-16 000	-608 000
50-66	**5 580**	5 616	**5 637**	*5 652*	**57**	2 000	114 000
67-79	**2 521**	2 561	**2 572**	*2 623*	**51**	2 000	102 000
80-89	**1 063**	1 054	**1 059**	*1 067*	**-4**	65 000	-260 000
90 +	**221**	231	**241**	*234*	**20**	229 000	4 580 000
PU 16+	90		89		-1	576 000	-576 000

Endringer i befolkningssammensetningen gir endret etterspørsel etter kommunale tjenester og endret overføring fra staten. Det forutsettes at endringer i befolkningssammensetningen benyttes som en indikator for at kommunen kan tilpasse tjenesteproduksjonen etter behov og samtidig skaffe rom for omstilling over tid.

Aldersgruppen 0-1 år gir et trekk i rammeoverføringen, Årsaken er i hovedsak at aldersgruppen er en liten utgiftspost for kommunen. Som følge av at antall 0-1 åringer reduseres med 24 personer, får kommunen et redusert trekk på 0,3 mill kr.

Aldersgruppen 2-5 år øker med 24 personer noe som gir en økt rammeoverføring på 2,2 mill kr.

Aldersgruppen 6-15 år reduseres med 102 personer noe som gir en redusert rammeoverføring på 8,4 mill kr. Som følge av elevtallsnedgang legges det opp til en rammereduksjon på 3,9 mill kr på skoleavdelingen. Rammejusteringen er justert ut fra faktisk elevtall høsten 2012.

Antall personer i yrkesaktiv alder, 16-66 år, øker med 98 personer. Denne aldersgruppen gir også et trekk i rammeoverføringen, siden aldersgruppen ikke utgjør store kostnader for kommunen, men genererer skatteinntekter. Rammeoverføringen reduseres dermed med 1,3 mill kr.

Andel av befolkningen over 67 år gir høyere overføringer fra staten og høyere utgifter til pleie og omsorg, totalt 4,4 mill kr. Rammeendringen til omsorg er basert på at tjenestenivået skal opprettholdes på 2009 nivå. Demografiendringen følges opp ved at Omsorgsavdelingen styrkes med en rammeøkning på 5,7 mill kr til institusjonsplasser og åpen omsorg.

Endringer 2012

1.7.2012 er folketallet i Rana 25 682, en økning på 30 personer så langt i år. Personer i alderen 0-15 år er redusert med 64 personer hittil i år, mens personer over 16 år og øker med 94 personer.

Demografi

Endringer i befolkningssammensetningen fører til endret etterspørsel etter kommunale tjenester.

Befolkningen sammensetning og størrelse påvirker etterspørselen.

Tabell 5. Befolkningens bevegelse 1998-2012

År	*Folketall INN*	*Fødte*	*Døde*	***Fødsels overskudd***	*Innflytting*	*Utflytting*	***Netto flytting***	*Netto innenlandsk*	*Netto utenlandsk*	***Tilvekst***	***Folketall UT***
1998	25 193	335	223	**112**	771	843	**-72**	-126	54	**40**	**25 233**
1999	25 235	328	225	**103**	690	778	**-88**	-117	29	**15**	**25 250**
2000	25 255	310	231	**79**	745	800	**-55**	-92	37	**24**	**25 279**
2001	25 278	268	238	**30**	768	726	**42**	1	41	**72**	**25 350**
2002	25 350	276	220	**56**	682	771	**-89**	-171	82	**-33**	**25 317**
2003	25 313	298	222	**76**	636	718	**-82**	-146	64	**-6**	**25 307**
2004	25 309	269	215	**54**	678	721	**-43**	-69	26	**11**	**25 320**
2005	25 320	274	221	**53**	666	686	**-20**	-61	41	**33**	**25 353**
2006	25 355	274	220	**54**	576	796	**-220**	-249	29	**-166**	**25 189**
2007	25 190	276	239	**37**	649	781	**-132**	-197	65	**-95**	**25 095**
2008	25 092	275	237	**38**	792	642	**150**	-13	163	**188**	**25 280**
2009	25 281	291	252	**39**	666	704	**-38**	-87	48	**1**	**25 282**
2010	25 282	277	209	**68**	754	616	**138**	40	98	**217**	**25 499**
2011	25 499	276	238	**38**	780	665	**115**	-10	125	**153**	**25 652**
2012 [1]	25 652	139	149	**-10**	381	322	**59**	-38	97	**49**	**25 701**

1) 2.kvartal 2012

Befolkningspyramiden under viser alders-sammensetningen i Rana kommune 31.12.2011 fordelt på femårige aldersgrupper og kjønn.

Figur 3. Befolkningsammensetning etter kjønn og alder 2011

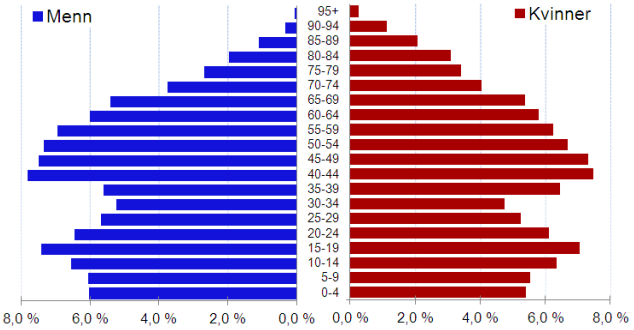

Rana har en større andel menn i aldersgruppene 0 til 65 år, med unntak av aldersgruppen 35-39 år. I denne aldersgruppen utgjør kvinner 6,5 %, mens andelen menn er 5,6 %. I aldersgruppene over 65 år utgjør kvinner en større andel enn menn.

Befolkningsprognose

Det er to faktorer som skaper endringer i befolkningsmengden, fødselsoverskuddet (fødte minus døde) og nettoflytting (innflytting minus utflytting).

Befolkningsprognosen som er utarbeidet er basert på flyttemønsteret i perioden 2000-2011. Det er lagt opp til en netto tilflytting på gjennomsnittlig 75 personer i året. Det er brukt fødsels- og dødsfrekvensene for de fem siste årene i utarbeidelsen av prognosen.

Tabell 6. Demografiendringer 2011-2020

	2011	*2016*	*Endring*	*2020*	*Endring*
0-2 år	873	919	*46*	959	*86*
3-5 år	894	911	*17*	972	*78*
6-15 år	3 249	3 114	*-135*	3 206	*-43*
16-22 år	2 468	2 535	*67*	2 330	*-138*
23-66 år	14 322	14 495	*173*	14 781	*459*
67-79 år	2 561	3 024	*463*	3 256	*695*
80-89 år	1 054	1 046	*-8*	1 094	*40*
90 +	231	236	*5*	249	*18*
	25 652	**26 280**	**765**	**26 847**	**1 195**

Tabellen oppsummer forventede endringer i befolkningssammensetningen ved utgangen av 2016 og 2020 i forhold til befolkningssammen-setningen 31.12.2011.

Befolkningsprognosen som er utarbeidet gir en forventet befolkningsvekst i økonomiplanperioden på 765 personer.

Figur 4. Nettoflytting 1980-2011 ➪ 2020

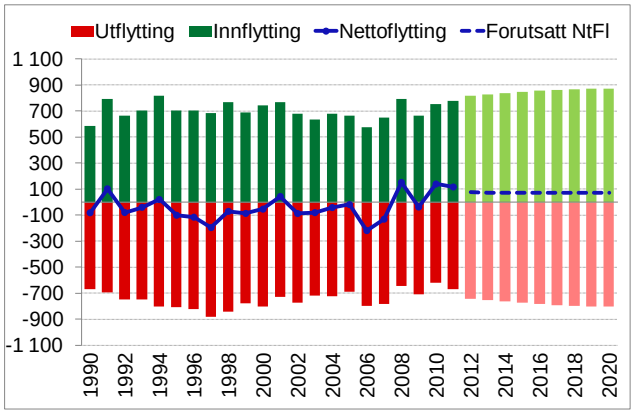

Figuren viser historisk inn og utflytting i perioden 1990-2011 samt en prognose for 2012 til 2020.

Figur 5. Fødselsoverskudd 1990-2011 ➪ 2020

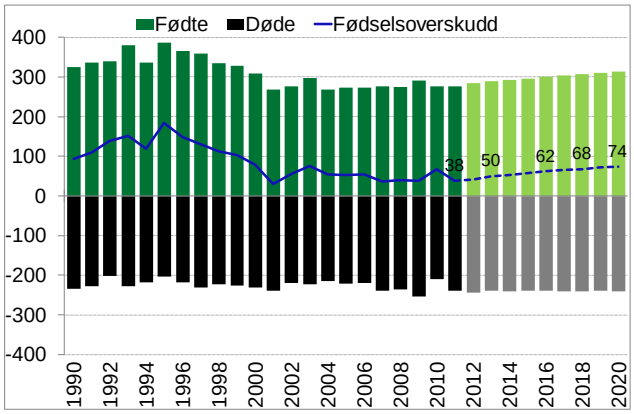

Figuren viser at antall dødsfall har ligget stabilt på litt over 200 i året. Prognosen viser at denne tendensen forventes å fortsette frem mot 2020.

Antall fødsler har gått ned i forhold til 90 tallet. De siste ti årene har fødselstallet vært stabilt på litt over 270 fødsler i året. I økonomiplanperioden viser prognosen at antall fødsler forventes å øke noe i perioden.

Når det forventes flere fødte, samt en stabil dødelighet, øker fødselsoverskuddet i prognose-perioden.

I økonomiplanperioden forventes en økning i antall innbyggere til 26 280 personer. Ved utgangen av 2020 viser prognosen en økning i antall innbyggere til 26 847, gitt en netto tilflytting på rundt 75 personer i året og et årlig fødselsoverskudd mellom 50 og 70 personer.

Figuren under viser at personer i yrkesaktiv alder, aldersgruppen 16-66 år, forventes å øke fra 16 790 til 17 030 i perioden. Ved utgangen av 2020 forventes en økning i aldersgruppen til 17 111 personer.

Figur 6. Befolkningsutvikling 1990-2011 ➪ 2020

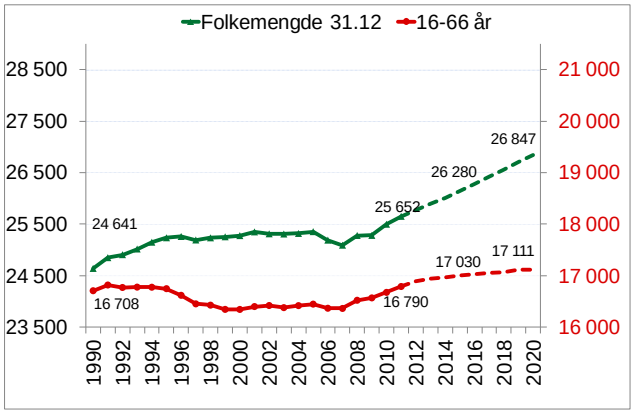

Figuren viser at aldersgruppen 0-5 år forventes å øke fra 1 767 til 1 830 personer i økonomiplan-perioden. Ved utgangen av 2020 forventes en økning i aldersgruppen til 1 931 personer.

Figur 7. Barnegruppene 1990-2011 ➪ 2020

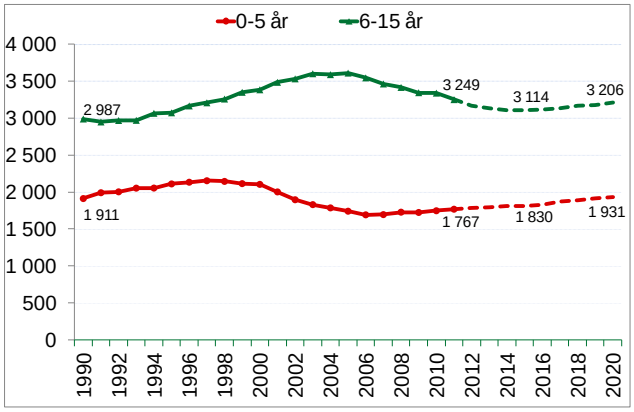

Antall barn i grunnskolealder, aldersgruppen 6-15 år forventes å reduseres fra 3 249 til 3 114 personer i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2020 viser prognosen 3 206 personer i alders-gruppen 6-15 år.

Figur 8. Eldregruppene 1990-2011 ➪ 2020

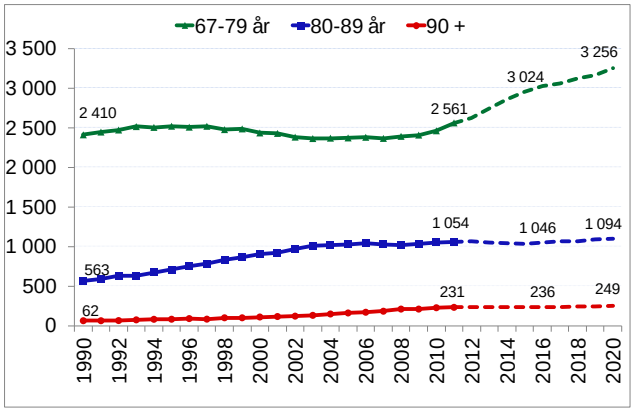

Den tyngste og eldste brukergruppen av kommunale tjenester, aldersgruppen over 90 år forventes å øke fra 231 til 236 personer i økonomi-

planperioden. Ved utgangen av 2020 forventes en økning i aldersgruppen til 249 personer.

Aldersgruppen 80-89 år forventes å reduseres fra 1 054 til 1 046 personer i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2020 forventes en økning i aldersgruppen til 1 094 personer.

Aldersgruppen 67-79 år øker kraftig fremover. I økonomiplanperioden forventes en økning i aldersgruppen fra 2 561 til 3 024 personer. Ved utgangen av 2020 forventes en økning i aldersgruppen til 3 256 personer.

Aldersbæreevnen

Aldersbæreevnen viser forholdet mellom andel av befolkningen i yrkesaktiv alder (16-66 år) og andel av befolkningen over 67 år, og er av vesentlig interesse for finansiering av pensjoner, velferdstilbud og helse- og sosialtjenester.

I 1999 var koeffisienten for aldersbæreevne i Rana 4,7 og lik landsgjennomsnittet. I 2011 er aldersbæreevnen 5,11 i landet og 4,37 i Rana. Ved utgangen av 2020 forventes aldersbæreevnen å være 4,32 og 3,72 for henholdsvis landet og Rana.

Figur 9. Aldersbæreevne 1990-2020

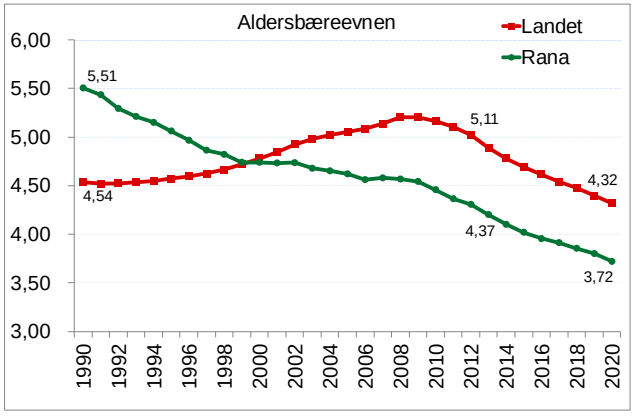

**) Prognoser SSB MMMM landet og Kompas NtFl + 75 Rana*

Figuren viser at før 1999 hadde Rana en høy andel personer i yrkesaktiv alder i forhold til personer over 67 år og høyere enn landet for øvrig, men at dette forholdet nå er snudd.

Fra 2000 tallet har Rana hatt færre yrkesaktive i forhold til personer over 67 år enn landsgjennomsnittet. Befolkningsprognosen viser at antall yrkesaktive reduseres i forhold til antall eldre.

ØKONOMISKE RAMMER

Kommunens økonomiske fundament er de frie inntektene som staten overfører til kommunene gjennom inntektssystemet. De frie inntektene utgjør 68 % av kommunens samlede inntekter i budsjett 2013.

Utgangspunktet for inntektssystemet er at det er forskjeller mellom kommunene som oppstår på grunn av forskjeller i kostnader ved å tilby tjenester og forskjeller i skattegrunnlag. Målet med inntektssystemet er å utjevne disse forskjellene, slik at alle kommuner settes i stand til å tilby gode og likeverdige tjenester til sine innbyggere.

Ved fordelingen tas det hensyn til forskjeller i kommunenes kostnader (utgiftsutjevning) og skatteinntekter (inntektsutjevning). I tillegg omfatter inntektssystemet elementer som Nord-Norge tilskudd og skjønnstilskudd.

Utover de frie inntektene har kommunen inntekter i form av statlig øremerkede tilskudd, gebyrer, brukerbetalinger, utbytte, eiendomsskatt mv. Samlet gir dettet en forventet inntektsramme i 2013 på 1 744,8 mill kr.

Tabell 7. Frie inntekter

Frie inntekter	*Budsjett 2012*	*Budsjett 2013*	*Endring fra 2012*	*ØkPl 2014*	*ØkPl 2015*	*ØkPl 2016*	*Endring fra 2012*
Innbyggertilskudd	535 133	559 473	*24 340*	556 451	554 273	550 277	*15 144*
Utgiftsutjevning	-49	-9 517	*-9 468*	-12 169	-12 507	-10 703	*-10 654*
Korr. statlige skoler	6 246	6 003	*-243*	6 003	6 003	6 003	*-243*
Inntektsgarantiordning	-1 780	369	*2 149*	0	0	0	*1 780*
Særskilt fordeling	11 863	5 808	*-6 055*	5 808	0	0	*-11 863*
Nord-Norge-tilskudd	38 249	39 761	*1 512*	39 807	40 131	40 323	*2 074*
Skjønnstilskudd	7 302	5 103	*-2 199*	5 100	5 100	5 100	*-2 202*
Sum rammetilskudd	**596 964**	**607 000**	***10 036***	**601 000**	**593 000**	**591 000**	***-5 964***
Skatt på inntekt og formue	507 400	546 600	*39 200*	546 000	546 000	546 000	*38 600*
Inntektsutjevning	52 700	62 000	*9 300*	62 000	62 000	63 000	*10 300*
Frie inntekter	**1 157 064**	**1 215 600**	***58 536***	**1 209 000**	**1 201 000**	**1 200 000**	***42 936***

Frie inntekter

Samlet øker de frie inntektene i 2013 med 58,5 mill kr, fra 1 157,1 mill kr til 1 215,6 mill kr. Økningen skal dekke lønns- og prisvekst på 3,33 %, økte utgifter knyttet til endringer i befolkningssammensetningen og nye oppgaver.

Rammetilskudd og inntektsutjevning utgjør 669 mill kr og skatteinntekter 546,6 mill kr – henholdsvis 26 050 kr og 21 282 kr pr innbygger. Nasjonalt anslås skatt pr innbygger til 25 058 kr. Ranas andel utgjør dermed 85,0 % av landsgjennomsnittet. Differansen mellom skatt pr innbygger nasjonalt og kommunen, kompenseres gjennom inntektsutjevningen som forventes å bli 62 mill kr i 2013.

I økonomiplanperioden er det lagt opp til at rammeoverføringen fra staten reduseres.
I hovedsak skyldes dette at det legges opp til en forventet befolkningsvekst i Rana noe lavere enn landsgjennomsnittet, samt at befolkningssammensetningen i kommunen endres i perioden.

Rammetilskudd

Innbyggertilskudd

Alle kommuner mottar innbyggertilskudd som i utgangspunktet er et likt beløp pr innbygger. Deretter skjer en omfordeling mellom kommunene i form av utgiftsutjevning, inntektsgarantiordningen (INGAR), og saker med særskilt fordeling. Innbyggertilskuddet øker med 24,3 mill kr i 2013.

Utgiftsutjevning

Utgiftsutjevningen skal i prinsippet kompensere de enkelte kommunene fullt ut for utgifter til tjenesteproduksjonen kommunene selv ikke kan påvirke. Målet er å overfører midler fra lett drevne kommuner til tungt drevne kommuner. Gjennomsnittlig utgiftsbehov for landet i 2013 er beregnet til 45 452 kr pr innbygger. I Rana er kostnaden beregnet til 45 082 kr pr innbygger, 371 kr lavere enn gjennomsnittskommunen. Utgiftsutjevningen for 2013 gir et samlet trekk i inntektssystemet på 9,5 mill kr.

Årsaken er at gjennomsnittskommunen har en indeks for beregnet utgiftsbehov på 1,0 for å tilfredsstille "etterspørsel og kvalitet" til velferdstjenestene til kommunens innbyggere. For 2012 er indeks for beregnet utgiftsbehov i Rana tilnærmet lik 1,0 mens den i 2013 reduseres til 0,99. Rana får dermed et utgiftsbehov i 2013 som er 1 % lavere enn landsgjennomsnittet. Andel utgiftsbehov i forhold til landet beregnes ved at antall i kriteriet for eksempel andel innbyggere multipliseres med vekten på kriteriet og ses i sammenheng med andel i forhold til landet. Den 1.7.2012 har Rana kommune 5,1196 promille av landets innbyggere og et utgiftsbehov i på 5,0778, ca 1 % under landsgjennomsnittet.

Tabell 8. Kriterieandel og vekting

Kriterie	2012		2013	
	Vekt	Andel	Vekt	Andel
0-1 år			0,0054	4,4913
2-5 år			0,1245	4,8345
0-2 år	0,0081	4,6846		
3-5 år	0,0924	4,8011		
6-15 år	0,2864	5,3553	0,2836	5,1942
16-22 år	0,0205	5,3649	0,0205	5,4347
23-66 år	0,0922	4,9983	0,0926	4,9440
0-17 år	0,0022	5,1820	0,0021	5,1282
18-49 år	0,0056	4,8226	0,0055	4,7447
50-66 år	0,0069	5,4573	0,0068	5,4588
67-79 år	0,0502	5,9367	0,0496	5,8038
80-89 år	0,0715	5,8048	0,0706	5,8398
over 90 år	0,0459	5,6655	0,0453	5,8893
Basistillegg	0,0226	2,3310	0,0224	2,3364
Sone	0,0129	6,1788	0,0128	6,2502
Nabo	0,0129	4,8774	0,0128	4,8003
Landbrukskriterium	0,0030	4,2830	0,0029	4,2851
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,0083	2,9301	0,0082	3,1049
Norskf. m/ innv.f. 6-15 år eks. Skand.	0,0009	0,3751	0,0009	0,4672
Flytninger uten integreringstilskudd	0,0039	1,3281	0,0046	1,3433
Dødlighet	0,0444	5,3282	0,0438	5,3775
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0112	5,8370	0,0110	5,6881
Fattige	0,0060	2,9675	0,0059	2,4722
Uføre 18-49 år	0,0038	5,6828	0,0045	5,8840
Opphopningsindeks	0,0115	2,6200	0,0135	1,9690
Urbanitetskriterium	0,0148	4,6391	0,0172	4,5903
PU over 16 år	0,0445	5,2795	0,0439	5,1232
Ikke-gifte 67 år og over	0,0422	6,0309	0,0416	5,9611
Barn 1-2 år uten kontantstøtte	0,0570	5,1786	0,0291	4,8094
Innbyggere med høyere utdanning	0,0182	4,1043	0,0184	3,9489
Andel utgiftsbehov	***5,1728***		**5,0778**	

Utgiftsutjevningen endres i 2013 ved at kriteriene 0-2 år og 3-5 år erstattes med kriteriene 0-1 år og 2-5 år i 2013. Vektingen på de fleste kriteriene er endret. Vekting i kriteriene som øker mest er andel uføre, flyktninger uten integreringstilskudd og opphopningsindeksen.

Størst reduksjon i utgiftsutjevningen kommer som følge av at antall 6-15 åringer reduseres med 102 personer, noe som gir en redusert overføring på 6,3 mill kr i forhold til 2012.

Vekting av opphopningsindeksen som består av antall arbeidsledige, fattige, skilte og separerte øker. Samtidig reduseres antallet som inngår i indeksen med 31,6 % i Rana, noe som gir utslag i en redusert overføring på 3,5 mill kr i forhold til 2012.

Antall eldre over 90 år øker med 9 %, noe som gir en økt overføring på 3,1 mill kr i forhold til 2012.

Vekting på kriteriet barn 1-2 år uten kontantstøtte reduseres med 49 % som følge av at kontant-støtten fjernes for toåringer fra 1. august 2012. Vedlegg 1 viser nærmere detaljer rundt utgifts-utjevningen og endringer fra 2012.

Korreksjon for statlige og private skoler

Kommuner som har elever i statlige eller private skoler får et fratrekk i utgiftsutjevningen. Siden Rana kun har kommunale skoler, får kommunen en overføring på 6,0 mill kr.

Inntektsgarantiordningen

Inntektsgarantiordningen skal sikre at ingen kommuner får en lavere beregnet vekst i ramme-tilskuddet enn 300 kr pr innbygger, under beregnet vekst på landsbasis. Ordningen finansieres ved et likt trekk på 62 kr pr innbygger for alle kommunene.

Den korrigerte veksten på landsbasis fra 2012 til 2013 er på 635 kr pr innbygger. Rana har en korrigert vekst i rammetilskuddet som er lavere enn 300 kr pr innbygger under landsgjennomsnittet og får en overføring på 369 000 kr gjennom inntektsgarantiordningen.

Særskilt fordeling

Under særskilt fordeling får Rana 5,8 mill kr knyttet til kompensasjon i forbindelse med samhandlings-reformen. Kompensasjonen fases ut i 2015. Kompensasjonen knyttes til Ranas historiske merforbruk av spesialisthelsetjenester utover det nivå staten fremover vil kompensere kommunene for.

Nord-Norge tilskudd

I 2013 utgjør Nord-Norge tilskuddet i Nordland fylke 1 550 kr pr innbygger, tilsvarende en overføring til Rana på 39,8 mill kr. Tilskuddet er basert på innbyggertall 31.12.2011.

Ordinært skjønnstilskudd

Ordinært skjønnstilskudd fordelt av Fylkesmannen utgjør 2,1 mill kr for Rana. Fra 2011 ble det avsatt ekstraordinære midler innenfor skjønnsramma til kommuner som tapte på omleggingen av inntekts-systemet i 2011. Kompensasjonen dekker om lag halvparten av tapet utover 100 kr pr innbygger. Kompensasjonen utgjør 3,0 mill kr for Rana og vil ligge fast inntil neste revisjon av inntektssystemet.

Eiendomsskatt

I budsjett 2012 er det budsjettert med en eiendomsskatt på 91 mill kr. I 2013 er eiendomsskatten økt med 9 mill kr til 100 mill kr. Dette skyldes hovedsakelig at eiendomskatten fra kraftverk forventes å øke med 5,3 mill kr samt at taksering av nye objekt har medført en økning av inntektene med 3,7 mill kr.

Det er ikke foreslått endringer i skattesats, bunnfradrag eller utskrivningsområdet. En økning av skattesatsen på bolig- og fritidseiendommer på 0,5 promille vil kunne gi en merinntekt på 4 mill kr. En reduksjon av bunnfradraget med 100 000 kr vil kunne gi en økt inntekt på 2 mill kr.

Dersom det er aktuelt med en økning i skattetrykket på bolig bør i reduksjon i bunnfradraget vurderes. Dette begrunnes i at en økning av skatteøret er en ren skatteøkning, mens en reduksjon i bunnfradrag er en reduksjon av den kommunale skatterabatten som bunnfradraget medfører. En reduksjon i bunnfradraget medfører større likhet i skattetrykk for boligbygg med en boenhet og tilsvarende boligbygg med flere boenheter.

En utvidelse av eiendomskatt til hele kommunen er anslått til å gi en økt eiendomskatt på 2,2 mill kr. Det må da foretas en taksering av at de områdene som ligger utenfor dagens eiendomsskatteområde. Kostnadene ved dette er anslått til 2,8 mill kr. En avgrenset utvidelse av eiendomskatteområdet vil kunne gi en merinntekt på 1,7 mill kr etter en takseringskostnad på 1 mill kr.

Det er foretatt endring av eiendomskatteloven. Endringen betyr blant annet at forvaltningsloven skal legges til grunn for saksbehandling og vedtak fra 2013. Departementet har erkjent at den utvidede klageadgangen i en periode vil kunne føre til flere klager og dermed høyere kostnader.

LVK har etablert et Eiendomskatteutvalg for fagfolk i kommunene. Eiendomskatteutvalget til LVK vil nok ha et større fokus på eiendomskatt på kraftverk enn KSE.

Av eiendomskatteinntektene disponeres 7,3 mill kr øremerket priskorrigeringer og næringsformål.

Øvrige inntekter

Budsjettopplegget forutsetter en oppjustering av betalingssatser i tråd med prisstigningen for å unngå at budsjettets inntektsside sakker akterut i forhold til utgiftene. Prisstigningen i kommunal sektor er i statsbudsjettet anslått til 3,33 % i 2013. De fleste betalingssatsene i budsjettet er regulert med denne satsen. Det vises forøvrig til forslag til budsjettvedtak og vedlagt forslag til gebyrregulativ for 2013. Det budsjetteres med 65,1 mill kr i brukerbetalinger i 2013

HOVEDOVERSIKT DRIFT

Tabell 9. Hovedoversikt drift

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	Andel 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Driftsinntekter							
Brukerbetalinger	-61 991	-63 502	-65 097	4 %	-64 567	-64 246	-64 048
Andre salgs- og leieinntekter	-109 797	-99 851	-108 880	6 %	-107 980	-107 674	-107 733
Overføringer med krav til motytelse	-193 190	-183 698	-179 724	10 %	-155 809	-154 894	-154 369
Rammetilskudd	-608 173	-649 664	-669 000	38 %	-663 000	-655 000	-654 000
Andre statlige overføringer	-38 149	-33 949	-35 349	2 %	-35 435	-35 526	-35 403
Andre overføringer	-18 112	-17 080	-29 600	2 %	-29 600	-29 600	-29 600
Skatt på inntekt og formue	-447 568	-478 400	-517 600	30 %	-517 000	-517 000	-517 000
Eiendomsskatt	-93 943	-91 000	-100 000	6 %	-100 000	-100 000	-100 000
Andre direkte og indirekte skatter	-38 743	-39 500	-39 500	2 %	-39 500	-39 500	-39 500
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	**-1 609 666**	**-1 656 644**	**-1 744 750**	**100 %**	**-1 712 891**	**-1 703 440**	**-1 701 653**
Driftsutgifter							
Lønnsutgifter	906 241	932 010	967 464	57 %	949 789	940 589	938 124
Sosiale utgifter	145 438	158 914	184 586	11 %	186 926	189 476	194 404
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	228 883	223 477	207 152	12 %	204 985	203 912	200 746
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	133 453	158 106	167 682	10 %	164 354	160 060	159 283
Overføringer	101 875	118 044	112 113	7 %	115 023	107 965	101 784
Avskrivninger	50 233	47 900	50 411	3 %	50 411	50 411	50 411
Fordelte utgifter	-3 226	-26 376	-366	0 %	-366	-366	-366
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	**1 562 897**	**1 612 075**	**1 689 042**	**100 %**	**1 671 122**	**1 652 047**	**1 644 386**
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	**-46 769**	**-44 569**	**-55 708**		**-41 769**	**-51 393**	**-57 267**
Finansinntekter							
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-48 441	-44 300	-43 229		-36 772	-38 187	-40 086
Mottatte avdrag på utlån	-1 789	-2 200	-2 200		-2 200	-2 200	-2 200
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	**-50 230**	**-46 500**	**-45 429**		**-38 972**	**-40 387**	**-42 286**
Finansutgifter							
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	54 530	62 513	60 572		60 169	66 512	71 024
Avdrag på lån	35 525	38 850	43 619		44 612	48 308	51 569
Utlån	3 421	2 717	2 838		2 838	2 838	2 838
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	**93 476**	**104 080**	**107 029**		**107 619**	**117 658**	**125 431**
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONEI	**43 246**	**57 580**	**61 600**		**68 647**	**77 271**	**83 145**
Motpost avskrivninger	-50 233	-47 900	-50 411		-50 411	-50 411	-50 411
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	**-53 756**	**-34 889**	**-44 519**		**-23 533**	**-24 533**	**-24 533**
Interne finanstransaksjoner							
Bruk av disposisjonsfond	-3 000	-6 570	-5 000		-5 000	0	0
Bruk av bundne fond	-16 130	-20 123	-17 220		-17 220	-17 220	-17 220
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	**-19 130**	**-26 693**	**-22 220**		**-22 220**	**-17 220**	**-17 220**
Overført til investeringsregnskapet	14 474	33 940	39 286		16 300	16 300	16 300
Avsetninger til disposisjonsfond	16 061	0	6 300		8 300	4 300	4 300
Avsetninger til bundne fond	38 504	27 642	21 153		21 153	21 153	21 153
SUM AVSETNINGER (K)	69 039	61 582	66 739		**45 753**	**41 753**	**41 753**
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	**-3 847**	**0**	**0**		**0**	**0**	**0**

Hovedtall årsbudsjett og økonomiplan

Budsjettet er balansert med totale driftsinntekter på 1 744,8 mill kr. Driftsrammen for tjeneste-produksjon er på 1 310 mill kr. Netto driftsresultat (NDR) – korrigert for investeringsmoms, er i forslaget beregnet til 1,25 % som er 0,75 % eller 12,9 mill kr svakere enn målsetningen på 2 %. I tillegg er budsjettet "saldert" med et lavt rentenivå og rammereduksjoner som må tas i hele perioden.

Budsjett 2013

Driftsinntektene øker med 88,1 mill kr i 2013. Økningen er i størst grad knyttet til økte frie inntekter. Eiendomsskatten øker med 9 mill kr, mens brukerbetalingene og salgs og leieinntektene øker som følge av generell prisstigning. Andre overføringer øker 12,5 mill kr som knyttes til økte kraftinntekter.

Driftsutgiftene øker med 77,0 mill kr i 2013. Økte utgifter knyttet til lønn- og sosiale kostnader utgjør 61,1 mill kr. Kjøp av varer og tjenester reduseres med 16,3 mill kr, mens kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon reduseres med 16,3 mill kr. Overføringer reduseres med 5,9 mill kr. Avskrivningene øker med 2,5 mill kr, men utgjør ingen økt utgift for kommunen.

Fordelte utgifter reduseres med 26 mill kr. Dette skyldes intern rydding. Motposten er reduserte utgifter til kjøp av varer og tjenester.

Samlet gir dette en økning i brutto driftsresultat på 11,1 mill kr. Økningen skyldes at driftsinntektene øker mer enn driftsutgiftene.

Finansinntektene øker med 1,1 mill kr i 2013 som et resultat av økte renteinntekter, utbytte og eieruttak.

Finansutgiftene øker med 2,9 mill kr, noe mer enn finansinntektene.

Netto driftsresultat øker med 9,6 mill kr i 2013.

Bruk av avsetninger reduseres med 5,6 mill kr. Bruk av disposisjonsfond reduseres med 1,6 mill kr. Bruk av bundne fond reduseres med 2,9 mill kr.

Sum avsetninger øker med 5,2 mill kr. Overføring til investeringsregnskapet øker med 5,3 mill kr i 2013, mens avsetning til disposisjonsfondet øker med 6,3 mill kr. Avsetninger til bundne fond reduseres med 6,5 mill kr.

Økonomiplanperioden 2014 - 2016

Endringer i perioden 2014 – 2016 er knyttet til endringer på finans (frie inntekter, pensjons-kostnader og rente og avdragsutgifter), drifts-følgevirkninger av investeringer, demografiske forhold, utfasing av investeringsmoms i 2014 og reduksjon driftsrammer som følge av omstillings-behov.

For ytterligere detaljer vises det til tabellene "endring rammer finans" og "endring driftsrammer".

Brutto driftsutgifter 2011

Figur 10.Brutto driftsutgifter 2011, mill kr.

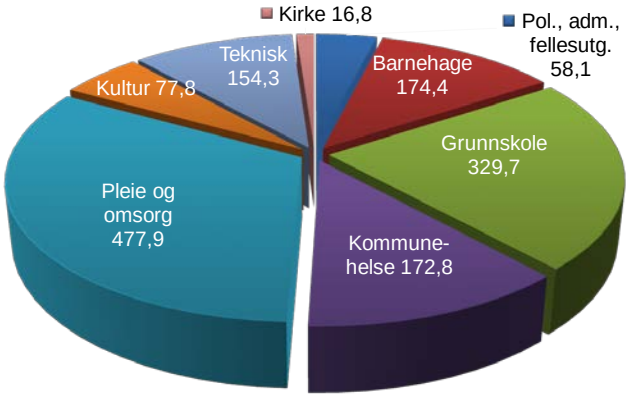

Figuren viser brutto driftsutgifter 2011 i mill kr pr sektor etter KOSTRA funksjonsinndeling. Innenfor politikk, administrasjon og fellesutgifter inngår også årets premieavvik samt fellesutgifter.

Innenfor kommunehelse inngår brutto driftsutgifter til barnevern og sosialtjenesten.

Innenfor teknisk inngår brutto driftsutgifter til samferdsel, bolig, næring, brann og ulykkesvern, fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø samt vann, avløp og renovasjon.

FINANS

Rådmannens forslag til økonomiplan forutsetter at rentenivået vil holde seg lavt i perioden. Norges Banks prognose tilsier at NIBOR- renten (3-mnd.) vil ligge på ca 3 % i 2016. For nye låneopptak er det forutsatt en avdragstid i samsvar med økonomisk levetid (avskrivningstid) på investeringsobjektet.

Kommunens samlede gjeld inklusive til videreutlån (formidlingslån, kunnskapssenter) ekskl. pensjons-forpliktelser vil passere 1,7 mrd kr i 2012. Av dette er mellom 290 – 300 mill kr knyttet til investeringer på vann- og avløpsområdet.

Korrigert for innlån til videreutlån vil kommunens gjeld pr 31.12.12 være 1,2 mrd kr, eller ca kr 40 700 (38 358) pr innbygger. Forslaget til økonomiplan vil øke kommunens brutto gjeld til over 2 mrd kr ved utgangen av 2016. Korrigert for opptak av lån til videreutlån vil gjelden utgjøre nesten 1,6 mrd kr ved utgangen av 2016 eller ca kr 55 000 pr innbygger. Totalt låneopptak i perioden er 567 mill kr. Av dette er det 334 mill kr som belaster driften med renter og avdrag. Figuren under viser utviklingen i kommunens lånegjeld fra 2000 og ut økonomiplanperioden.

Figur 11. Utvikling lånegjeld 2000-2016

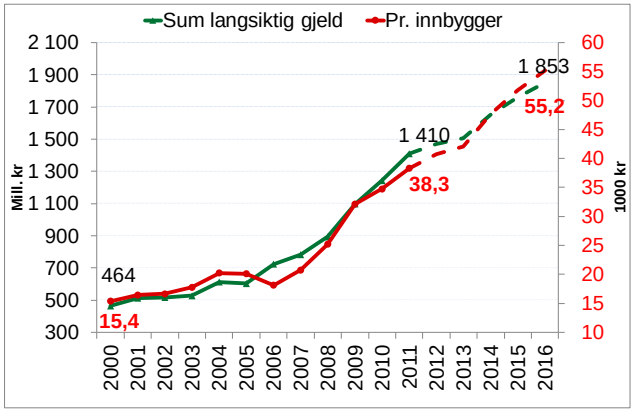

Tabell 10. Endring rammer finans

	Regnskap 2011	*Budsjett 2012*	*Budsjett 2013*	*ØkPl 2014*	*ØkPl 2015*	*ØkPl 2016*
Inntekter	-1 366 429	-1 452 213	-1 522 406	-1 487 014	-1 481 412	-1 483 645
Utgifter	173 825	188 218	212 177	196 180	210 631	224 268
Rammeendring			-46 234	19 395	20 053	11 404
Netto driftsramme	**-1 192 604**	**-1 263 995**	**-1 310 229**	**-1 290 834**	**-1 270 781**	**-1 259 377**
Nye tiltak/endringer						
Redusert premieavvik			13 293	748	-1 091	-503
Amortisering premieavvik			6 400	5 300	5 400	5 600
Lønnsavsetning 2013			-9 641			
Renteutgifter, avdrag og utlån			8 130	941	10 142	8 540
Økt forvaltningshonorar			313			
Renteinntekter			-8 995	6 106	-1 518	-2 666
Redusert utbytte Helgelandskraft			10 000			
Frigivelse kraft			-12 600			
Økte inntekter eiendomsskatt			-9 000			
Avsetning eiendomsskatt			4 300			
Bortfall skjønnsmidler arkivprosjekt			200	-300	-300	
Avsetning bundne fond			-6 500			
Momskompensasjon investeringer			10 454			
Overføring investeringer			4 546			
Avskrivninger			607			
Frie inntekter			-58 536	6 600	8 000	1 000
Momskompensasjon drift			-612			
Redusert bruk av disp. fond			1 570			
Bruk av bundne fond			-163			
Selvfinansierende lån					-580	-567
Sum rammeendring			**-46 234**	**19 395**	**20 053**	**11 404**

[1]

[1]Endringer i tall (tiltaks og rammeendring) viser endring i forhold til året før

Konsesjonskraft

Tabell 11. Konsesjonskraft

Sjona kraftverk 18 733,4 MWh
Ildgruben kraftverk 1 699 MWh
Langvatn kraftverk 2 920,8 MWh
Rana kraftverk 136 995 MWh
Fagervollan kraftverk 5 359,2 MWh
Svartisen kraftverk 19 168,3 MWh
Total konsesjonskraftmengde **184 875,7 MWh**
Fastpriskontrakt i 2013: 294,07 kr/MWh fratrukket innmatings- og produksjonskostnader. OED- pris for 2012: 107,90 kr/MWh Ca innmatingspris mv: 23,00 kr/MWh

Konsesjonskraft og konsesjonsavgift

Eiere av større vannkraftverk plikter å levere en andel av kraften som produseres til kommunene som er berørt av kraftutbyggingen. Denne konsesjonskraft skal konsesjonær levere til en pris som loven foreskriver. Plikten til å avstå konsesjonskraft gjelder kraftverk som benytter vann regulert etter industrikonsesjonsloven eller vassdragsreguleringsloven, jf Ikl § 2 nr 12 og Vregl § 12 nr 15. Konsesjoner gitt etter vannressursloven har *ikke* vilkår om konsesjonskraft. Kommunen hadde konsesjonskraftinntekter på 15,2 mill kr i 2011.

I enhver konsesjon for erverv av fallrettigheter eller regulering av vassdrag blir konsesjonæren pålagt å betale den berørte kommune konsesjonsavgifter. Konsesjonsavgiftene er dels ment å være en andel av verdiskapingen og dels en kompensasjon for skader og ulemper. Konsesjonsavgiftene blir fastsatt som et fast beløp pr naturhestekraft og indeksreguleres automatisk hvert 5.år. Avgiftene inngår i næringsfondet med vedtekter godkjent av fylkesmannen. Kommunen hadde konsesjons-avgifter på 10,8 mill kr i 2011.

LVK har etablert et Energiråd som er et rådmanns-utvalg for oppfølging av spørsmål omkring konsesjonskraft og konsesjonsavgift.

Totalt disponerer Rana kommune en konsesjons-kraftmengde på 184 875,7 MWh.

På vegne av Rana, Hemnes, Hattfjelldal og Grane kommuner gjennomførte Kommunekraft anbuds-runde på salg av konsesjonskraften på fastpris for 2013. EDF hadde høyeste bud på 29,406 øre pr KWh og kommunene valgte etter anbefalinger fra Kommunekraft å akseptere budet fra EDF. Prisen gir Rana kommune en merinntekt på 12,8 mill kr. Rådmannen legger til grunn at prognoser i kraftmarkedet tilsier at prisnivået ikke vil stige fra dagens nivå, snarere tvert imot på grunn av forventet fremtidig overskudd i markedet.

Prisnivået oppnådd i 2013 ligger til grunn for forventet inntekt i økonomiplanperioden. Valget av Kommunekraft for anbudsrunden på salg i 2013, ble gjort etter et anbud i markedet for utarbeidelse av en strategi for fremtidig forvaltning av kommunens konsesjonskraft. Rådmannen viser til egen sak til kommunestyret i juni. I løpet av 2013 vil rådmannen komme tilbake til kommunestyret med forslag til reglement og rutiner for salg av konsesjonskraften etter 2013.

Renteinntekter og avkastning på aksjer og andeler

Rådmannens forslag til økonomiplan innebærer gjennomføring av prosjekter som medfører stor belastning på Rana kommunes likviditets-beholdning. Det legges i planen opp til at Rana kommune skal bruke 222 mill kr av avsatte fondsmidler. Samtidig vil det være en tilførsel i perioden, slik at kommunens midler på ubundne investeringsfond vil være redusert fra 235 mill kr ved siste årsskifte til ned mot 100 mill kr ved utløpet av perioden. Se eget avsnitt om fond nedenfor. I tillegg er det tatt høyde for et scenario der kommunene kan tape tvisten med DnB.

Rådmannen legger til grunn at en avgjørelse i saken i rettsystemet kan foreligge i årsskiftet 2013 – 2014. Et tap kan medføre at Rana kommune må innfri gjenstående av krav fra banken - 236 mill kr. Med tillegg av renter i perioden fram til rettsavgjørelsen vil utbetalingen kunne bli opp mot 300 mill kr. Hovedstol og påløpte renter, som er avsatt i regnskapet utgjorde pr 31.12.2011 273,3 mill kr.

Prognose for likviditetsutviklingen viser at kommunen kan måtte utnytte trekkrettighet hos kommunens bankforbindelse over lengre perioder

i 2015 og 2016 ved en negativ avgjørelse i rettssystemet. Ved å ta høyde for forventet renteutvikling og en negativ avgjørelse i rettssystemet, vil nedgangen i renteinntektene i perioden kunne bli opp mot 15 mill kr i planperioden. Det er spesielt i 2015 at likviditeten vil være presset ved en utbetaling på opp mot 300 mill kr i 2014. Planlagte investeringer i perioden med fondsbruk og forskuttering av investeringstilskudd presser også likviditeten i perioden. Det er ikke tatt høyde for en så kraftig nedgang i renteinntektene i planperioden og rådmannen viser til behovet for effektiviseringen av driften slik at tjenesteproduksjonen ikke blir berørt av endringer i kommunens finansinntekter.

Resultatvarsler fra Helgelandskraft viser at forventet resultat i 2012 vil bli mer enn halvert i forhold til 2011. Dette vil få vesentlig betydning for hva kommunene kan forvente av nivå på utbytte fra selskapet. Dette henger sammen med utviklingen i kraftmarkedet som det er vist til ovenfor. I forslaget til budsjett og økonomiplan er derfor nivået på fremtidig utbytte justert ned med 10 mill kr til 12 mill kr.

Rente- og avdragsbelastning

Forslaget til økonomiplan inneholder investeringer på 643 mill kr, som vil belaste kommunens driftsbudsjett. 334 mill kr foreslås finansiert med opptak av lån, mens 222 mill kr tilføres fra kommunens fondsmidler. Refundert moms på alle prosjektene unntatt ny flyplass tilføres finansieringen – til sammen 173 mill kr.

I 2013 må 80 % av inntektsført momsrefusjon fra investeringene overføres til finansiering av investeringsutgiftene. Fra 2014 skal all refundert moms på investeringer inntektsføres i investeringsregnskapet. Ved å bruke av kommunens fondsmidler, reduseres renteinntektene, men opptak av lån medfører en dobbel effekt på driftsbudsjettet på grunn av økte avdragsutgifter i tillegg til rentene.

Rådmannen er bekymret for økningen i lånegjelden og dermed rente og avdragsbelastningen i budsjettet. Dette understreker behovet for effektivisering av driften som gir økt handlingsrom, og mulighet til økt egenfinansiering av fremtidige investeringsbehov. Investeringstilskudd fra Husbanken er beregnet til 126 mill kr, relatert til investeringene i omsorg og helse- og sosial.

Rente- og avdragsbelastningens andel av kommunens driftsinntekter øker fra 5,6 % i regnskap 2011 til 6,8 % i 2016. En eventuell avklaring i tvisten med DnB vil føre til en lettelse i driftsbudsjettet på 7,9 mill kr i 2013 forhold til den rentebelastningen som ligger inne i budsjett 2012.

Investeringsplanen i forslaget til budsjett og økonomiplan vil gi en økning i rente- og avdragsbelastningen på 18 mill kr fram til 2016. Planen for skolebyggene inkl bygging av ny ungdomsskole vil medføre en økning i rente- og avdragsbelastning på 6,8 mill kr fram til 2016. Nytt sykehjem og helsepark vil øke rente- og avdragsbelastningen med 9 mill kr. Isolert vil avdragsutgiftene øke fra et budsjett på 39 mill kr i 2012 til nærmere 52 mill kr i 2016.

Ved utgangen av 2011 var kommunens lånegjeld pr innbygger 38 316 kr. Dette er kr 42 lavere enn gjennomsnittet i KG 13. Forskjellen var 2 700 i 2011, 2 800 kr i 2009, 7 800 kr i 2008 og 9 500 kr i 2007. Figur 11 viser utviklingen i brutto lånegjeld og lånegjeld pr innbygger i henhold til definisjonen i KOSTRA.

Med planlagt investeringsprogram vil kommunens netto lånegjeld øke til 1,6 mrd kr i 2016. Dette betyr en økning pr innbygger til over kr 55 000 kr ved utgangen av planperioden

Likviditetsutvikling og fond

Kommunens beholdning av likvide midler var ved årsskiftet 666 mill kr. Ved utgangen av perioden kan kommunens likviditetsbeholdning komme ned mot 50 mill kr, hvis utbetalingen av nærmere 300 mill kr i 2014 blir en realitet. Dette er under et anbefalt minimumsnivå hvis en legger til grunn at en forsvarlig likviditetsbeholdning bør tilsvare to måneders utbetalinger. Utbetalingene i 2016 til drift beregnet til ca 1,6 mrd kr. Utbetalinger til investeringsprosjekter kommer i tillegg.

Tabellen under viser sammensetningen av kommunes fondsmidler pr 31.12.2011.

Tabell 12. Status fondsmidler

Fond	2011	2012	2013	2016
Disposisjonsfond	25 753	20 530	21 830	33 730
Bundne driftsfond	107 615	115 134	119 067	130 866
Sum driftsfond	**133 368**	**135 664**	**140 897**	**164 596**
Ubundne investeringsfond	235 955	252 529	246 486	105 786
Bundne investeringsfond	92 574	92 574	92 574	92 574
Sum investeringsfond	**328 529**	**345 103**	**339 060**	**198 360**
Sum fond	**461 897**	**480 767**	**479 957**	**362 956**

Fondsmidlene utgjør 461,9 mill kr pr 31.12.2011. Av dette er det kun 25,7 mill kr som kommunestyret kan disponeres fritt til ulike formål (disposisjonsfond). Rådmannen gjør imidlertid oppmerksom på at 10 mill kr av disposisjonsfondsavsetningen i opplegget er forutsatt til delvis

finansiering av mulige utbetalinger av erstatninger til tidligere barnehjemsbarn. I forslaget til budsjett og økonomiplan avsettes 4,3 mill kr årlig av eiendomsskatteinntektene. Rådmannen foreslår at avsetningen reserveres til næringsutvikling.

Bundne driftsfond utgjør 107,6 mill kr. Dette inkluderer forholdsvis begrensede beløp til ulike prosjekter og mottatte gavemidler. Det meste av de bundne driftsfondene består av næringsfondet med 38,3 mill kr, selvkostfond 32,5 mill kr og tilskudd til kurs og opplæring (RKK) med 6,3 mill kr.

Kapital/investeringsfond består av avsatte kapitalinntekter, som bare kan disponeres til finansiering av investeringsprosjekter. Den ubundne delen av disse fondene utgjør 236 mill kr. Her inngår avsatte midler fra ansvarlige lån til Helgelandskraft, både nedbetalte og nytt lån. Avsatte midler er disponert til skoleinvesteringer og ny flyplass i perioden.

Den bundne delen av kapital/-investeringsfondene utgjør 92,6 mill kr og består i hovedsak av mottatte avdrag på formidlingslån med 52,8 mill kr. Disse midlene kan bare benyttes til videreutlån eller ekstraordinære avdrag på innlån fra Husbanken. Videre inneholder fondene 35,5 mill kr som er innbetalte innskudd fra salg av omsorgsboliger på Hauknes og bør også kun benyttes til ekstraordinære avdrag.

Startlån

Startlån er et sentralt boligpolitisk virkemiddel. En god bruk av startlån, boligtilskudd og bostøtte kan hjelpe flere til å eie sin egen bolig, eller til å etablere et stabilt boforhold i en utleiebolig. Stabil bosituasjon kan redusere behovet for kommunale tjenester på sikt. Lånet kan brukes som topp-finansiering i kombinasjon med boliglån i private banker. Det kan også tildeles til fullfinansiering og refinansiering av gjeld dersom kommunen ønsker det.

Det fremmes egen sak om reglement samt samarbeid med lokale kredittinstitusjoner angående startlån.

Det har vært en betydelig økning i etterspørselen etter startlån de siste årene. Dette har blant annet sammenheng med at bankene er blitt mer restriktive med å gi fullfinansiering ved boligkjøp. Det behandles stadig flere saker hvor startlån søkes benyttet som toppfinansiering hos første-gangsetablerere.

Tabell 13. Startlån 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Opptak startlån	23 mill kr	34 mill kr	54 mill kr	75 mill kr	100 mill kr
Ant søknader	98	92	93	222	211

Generelt er det slik at selv om kommunene foretar grundige vurderinger av den enkelte søker, har de begrensede muligheter til å vurdere den samlede risiko med utlån i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Staten ved Husbanken og kommunen deler tapsrisikoen for mislighold 75/25. Kommunen hefter med de første 25 % av tapet. En kan si at kommunene tar normalrisikoen knyttet til startlån, mens staten dekker "katastroferisikoen" ved et eventuelt boligkrakk.

Til tross for at antall lån har økt de siste årene, har det ikke vært en tilsvarende økning i antall saker til inkasso. Samtidig medfører høy gjeld i hus-holdningene og høye boligpriser risiko for hele økonomien. Får innbyggerne dårligere økonomi på grunn av inntektsreduksjon eller høyere rente, eller mindre boligformue som følge av et boligprisfall, vil de stramme inn på forbruket. Det vil ramme næringslivet, samt at et større boligprisfall kan påføre bankene økte tap på utlånene samtidig som panteverdiene bak boliglånene reduseres.

På tross av forslag til endring i retningslinjer hvor man går inn for et økt samarbeid med bankene, vil ikke nødvendigvis saksbehandling reduseres. Ut fra en helhetlig vurdering av lånebehov for startlån samt forsvarlig saksbehandling, foreslår derfor administrasjonen at det gjøres et opptak på 50 mill kr i 2013.

Pensjonskostnader

Kommunale pensjonsordninger er i hovedsak sparing. Dette innebærer at det betales inn midler til pensjonsordningen til dekning av fremtidige pensjonsutbetalinger. Formålet med dette er å sikre at de ansatte har dekning for sine opptjente rettigheter til enhver tid. Foreløpige premiesatser er satt for 2013: SPK 10,31 %, KLP 18,57 % og DNB 20,44 %. Lønnstakers andel på to prosent kommer i tillegg. De endelige satsene fast settes i desember.

I statsbudsjettet varslet regjeringen økte premie-innbetalinger til pensjonsselskapene med bakgrunn i lav rente, redusert garantirente og økte krav til selskapenes egenkapital (Solvens II). I prop 1 fra Kommunal- og regionaldepartementet siteres:

"På denne bakgrunn har Kommunal- og regional-departementet med hjemmel i regnskapsforskriften for kommuner og fylkeskommuner fastsatt at de økonomiske forutsetningene for beregning av den regnskapsmessige pensjonskostnaden for 2013 skal strammes ytterligere til."

Økningen i redusert premieavvik og amortisering av premieavvik fra 2012 til 2013 mill kr er ca 19,7 mill kr, og øker ytterligere i perioden 2014 – 2016.

Tabell 14. Økning i pensjonskostnader 2013 - 2016

	Budsjett 2013	*ØkPl 2014*	*ØkPl 2015*	*ØkPl 2016*
Redusert premieavvik	13 293	748	-1 091	-503
Amortisering premieavvik	6 400	5 300	5 400	5 600
Sum	**19 693**	**6 048**	**4 309**	**5 097**

Avviket mellom beregnet netto pensjonskostnad og det som virkelig skal innbetales (årets pensjons-premie) kalles premieavvik. Premieavviket har vært positivt, men forventes på grunn av innstramming i regelverket redusert de kommende årene. Amortiseringene av det akkumulerte premieavviket vil øke i de kommende årene. Det skyldes at amortiseringstiden ble redusert fra 15 år til 10 år i 2011. Dette fører samlet til at pensjonskostnadene øker fremover.

Finansdepartementet ga 7.7.2009 Banklov-kommisjonen i oppdrag å utrede og foreslå endringer i foretakspensjonsloven, innskudds-pensjonsloven, lov om obligatorisk tjenestepensjon og eventuelt lov om individuelle pensjonsordninger, til de nye reglene om alderspensjon i folketrygden.

Lovendringer på bakgrunn av den første utredningen og etterfølgende lovproposisjon, trådte i kraft 1.1.2011. Fase III vil omfatte sammen-kobling mellom eksisterende ytelsesbaserte foretakspensjonsordninger og pensjonsordninger etter den nye loven. Utredningen vil bli avgitt ved årsskifte og det vil bli fremmet lovproposisjon i løpet av 2013. Kommunen kan nedsette et pensjonsutvalg bestående av tillitsvalgte, politikere og administrasjon for å følge med i regelutviklingen på dette området, samt øvrige forhold knyttet til pensjon.

Rana kommune bruker Pareto Forsikringsmegling som rådgiver i pensjonsspørsmål. De følger pensjonene i DNB særskilt.

INVESTERINGER

Tabell 15. Investeringer i planperioden

Prosjekter	*Totalkalkyle*	*Budsjett 2012*	*Budsjett 2013*	*ØkPl 2014*	*ØkPl 2015*	*ØkPl 2016*
Flyplass	100 000			5 000	45 000	50 000
Havmannplassen/Strandpromenaden	4 000	2 000	2 000			
Tomter Vikaleira	14 000		14 000			
Omlegging OT Olsengt.	32 000			5 000	27 000	
Kryss Koksverksgata - Vikaåsen	12 000		6 000	6 000		
Kjøp av tomtegrunn	Årlig ramme	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Investeringsprosjekter finansiert av fond		**3 000**	**23 000**	**17 000**	**73 000**	**51 000**
Skolebygg oppgradering/investeringer 2013 - 2016	*538 850*	*67 000*				
Selfors barneskole	26 800	15 200				
Skonseng skole	14 300	8 000				
Utskarpen skole	36 250	27 000	19 000	2 250		
Båsmo barneskole	34 000		4 000	22 000	5 500	
Hauknes skole	37 300		5 000	28 250	4 050	
Ny ungdomsskole	153 000		5 000	74 000	74 000	
Alteren skole	10 500				1 000	7 500
Dalsgrenda skole	17 000				1 500	13 700
Gruben barneskole	32 200					1 500
Gruben ungdomsskole	97 000					3 000
Ytteren skole	25 600					1 500
Nytt sykehjem	267 000	5 000	7 000	80 000	170 000	10 000
Selfors sykehjem - ombygging helespark	115 000	5 000			5 000	80 000
Inventar bibliotek	3 000		3 000			
Ramme IKT-oppgraderinger	5 000		5 000			
Ombygging arkiv	430		430			
Trafikksikkerhetsplan	2 500		2 500			
Rana Kirkelig Fellesråd - investeringsbehov	16 000	2 750	3 500	3 600	3 600	
Skredsikring Slettbakken og Ytrabekken	6 000	6 000				
Storforshei barnehage	12 000	5 000				
Prosjekter ikke inne i økonomiplan						
Kulturhus						
Rana Kirkelig Fellesråd - N-Gruben	*12 100*					
Ny barnehage	*35 000*					
Øvrige bygg oppgradering/investeringer	*300 000*					
Vei - oppgradering/investeringer	*200 000*					
Investeringsprosjekter lånefinansiert - brutto før fratrekk av mva		**140 950**	**54 430**	**210 100**	**264 650**	**117 200**
Hovedplan vannforsyning		20 000	16 000	23 000	15 000	15 000
Hovedplan avløp		30 500		7 000	25 000	25 000
Selvfinansierende investeringsprosjekter - VA		**50 500**	**16 000**	**30 000**	**40 000**	**40 000**
Mobekken omsorgsboliger	53 000	32 200	25 900	25 900		
Kjøp og oppgradering LHL boliger Båsmo	42 000	31 000	17 500	13 000		
Selfors omsorgsboliger	107 000		2 000		5 000	50 000
Bofellesskap 1	16 500		1 000	15 500		
Bofellesskap 2	16 500			3 000	13 500	
Boligfelt	11 000	6 000	6 000	5 000		
Selvfinansierende investeringsprosjekter - øvrige		**69 200**	**52 400**	**62 400**	**18 500**	**50 000**

Tabell 16. Finansiering av investeringer

Finansiering	*Totalt 2013-2016*	*Budsjett 2012*	*Budsjett 2013*	*ØkPl 2014*	*ØkPl 2015*	*ØkPl 2016*
Salg AM, tilskudd	-141 500	-24 580	-1 500	-37 600	-12 800	-89 600
Brutto investeringsutgifter	1 119 680	263 650	145 830	319 500	396 150	258 200
MVA kompensasjon	-173 240	-33 440	-22 990	-55 900	-61 150	-33 200
Netto investeringer	**804 940**	**205 630**	**121 340**	**226 000**	**322 200**	**135 400**
Bruk av tomtefond	-31 600	-1 000	-23 800	-5 800	-1 000	-1 000
Bruk av ubundne kapitalfond	-190 490	-37 000	-2 180	-28 910	-166 600	7 200
Selvfinansierende VA- lån	-126 000	-50 500	-16 000	-30 000	-40 000	-40 000
Selvfinanserende øvrig	-107 320	-30 570	-44 320	-8 800	-14 200	-40 000
Ordinære lån	-334 030	-71 560	-19 540	-152 490	-100 400	-61 600
Overført fra drift	-15 500	-15 000	-15 500			
Netto finans	**-804 940**	**-205 630**	**-121 340**	**-226 000**	**-322 200**	**-135 400**

I økonomiplanen 2013–2016 er det tatt høyde for revidert plan for renovering av skolebyggene i Rana. Planen som er behandlet i egen sak til kommunestyret viser at renoveringen vil komme på totalt 540 mill kr hvorav 273 er tatt inn i planperioden. I denne planen ligger bygging av en ny ungdomsskole.

Kommunens deltakelse i finansieringen av ny flyplass med 100 mill kr i økonomiplanperioden er også inne i planen. I tillegg er det funnet rom for start på utbygginger innenfor omsorg med en kostnadsramme på til sammen 489 mill kr hvorav 382 mill kr vil belaste driftsrammen. Det er lagt opp til utbygging av to bofellesskap til 33 mill kr samt infrastrukturinvesteringer: nytt kryss i Vika, omlegging O.T. Olsensgate, opparbeiding Havmannplassen/-strandpromenaden og trafikksikkerhetstiltak.

Investeringene i opparbeiding av nye gågatearealer, park og torg vil være tilskuddsberettiget uten at det er tatt inn anslag på dette. Trafikksikkerhetstiltak gir en tilskuddsandel på opp mot 80 % av prosjektkostnaden.

I første kolonne vises totalkostnaden for prosjektene. I andre kolonne vises vedtatt budsjett for 2012. I de påfølgende kolonnene vises forslaget til budsjett for 2013 og økonomiplan 2014 – 2016. På grunn av tidsforskyvninger på en stor del av prosjektene i forhold til budsjett 2012 stemmer ikke totalkostnaden for prosjektene med summering av beløpene i årene 2012 – 2016. Det samme gjelder for prosjekter med regnskapsførte utgifter i tidligere år.

Grove anslag på vedlikeholdsetterslep på øvrige bygg og vei er tatt inn, henholdsvis med 300 og 200 mill kr i tabellen, uten at dette er tatt inn i forslaget til økonomiplan.

Av mindre investeringer er inventar i biblioteket, ramme for IKT- oppgraderinger og ombygging arkiv tatt inn.

Opprinnelig plan i forhold til investeringstilskudd på 16 mill kr til Kirkelig Fellesråd er fulgt opp i økonomiplanperioden. Forslaget fra fellesrådets økonomiplan om utvidelse av gravplass på Gruben med 12,1 mill kr er ikke tatt inn i forslaget.

Plan for investeringer i forbindelse med hovedplanene for vann og avløp er fulgt opp i forslaget til budsjett og økonomiplan. Renter og avdrag som følger av disse skal betjenes av brukerne og er selvfinansierende prosjekter.

Bygging av ny barnehage som lå inne i forrige økonomiplan ble tatt ut av budsjett for 2011 og er heller ikke i denne omgangen tatt inn i forslaget.

Rådmannen påpeker at de investeringstiltakene som ligger inne i økonomiplanperioden er ekspansiv med bruttoinvesteringer i perioden på 1,1 mrd kr. Investeringsplanen må sees i sammenheng med omstillingstiltakene i driften for om mulig å bedre kommunens mulighet for å tilføre ytterligere egenfinansiering til investeringene.

De finansielle konsekvensene av investeringene er omhandlet i avsnittet om finans.

Skoleinvesteringer

Rådmannen viser til egen sak om renovering/ oppgradering av skolebyggene i Rana. For å gi rom for andre investeringsbehov i perioden er skoleinvesteringene i forslaget skjøvet ut i perioden med i gjennomsnitt et år. Dette gjelder imidlertid ikke de prosjektene som det allerede er startet bygging eller prosjektering på - Hauknes, Båsmo barneskole og Utskarpen. Det samme gjelder oppgradering av uteområdene. I tillegg er prosjektkostnaden for de aktuelle uteområdene i planperioden halvert i forhold til opprinnelig kalkyle.

Rådmannen foreslår i økonomiplanen å ta inn prosjektering av ny ungdomsskole i 2013, som er tenkt å erstatte Båsmo U og Selfors U. Foreløpig er kostnaden for en ny ungdomsskole tatt inn med samme beløp som renovering/oppgradering av

disse to. Totalt utgjør skoleinvesteringene etter denne planen 273 mill kr i perioden. I følge opplegget i vedtatt budsjett for 2012 tilføres skoleinvesteringene 9,5 mill kr fra drift utover momskompensasjon som utgjør 54,2 mill kr. I tillegg brukes 70,3 mill kr av kommunens fondsmidler til investeringer i skolebyggene i planperioden.

Investeringer helse- og sosial

Vedtatt prosjekt for renovering/oppgradering av boligene på Engvollen ferdigstilles i løpet 2014. Engvollen er et fullt ut selvfinansierende prosjekt. Rådmannen foreslår i tillegg investeringer i to bofellesskap tatt inn i planen med bygging i 2014 og 2015.

Bofellesskapene er selvfinansierende der husleien vil betjene utgiftene til renter og avdrag. De øvrige driftskonsekvenser er det tatt høyde for i driftsbudsjettet. Investeringene utgjør til sammen 63,5 mill kr og utløser tilskudd fra Husbanken anslått til ca 19 mill kr. Investering i ny avlastningsbolig er skjøvet ut av planperioden.

Investeringer omsorg

Nytt sykehjem

Rådmannen følger i investeringsplanen opp tidligere vedtak om bygging av nytt sykehjem i perioden. Med bakgrunn i kommunens økonomi og behov for hurtig fremdrift foreslås bygging av et nytt sykehjem (byggetrinn 1) med ca. 80 plasser på tomt "Selforsparken" på Selfors. Anskaffelse av tomt og prosjektering gjennomføres i 2013. Byggestart i 2014 og sykehjemmet beregnes ferdig i 2016. Totalkostnaden er beregnet til 267 mill kr og utløser tilskudd fra Husbanken beregnet til ca 90 mill kr.

Beboerne på Selfors sykehjem flyttes over til det nye sykehjemmet når det står ferdig. Det forutsettes at 10 av korttidsplassene fra Selfors sykehjem kan lokaliseres i den nye regionale helseparken. Det er mulig at dette tallet kan bli justert. Det vil ha betydning for hvor mange plasser det må være i det nye sykehjemmet. Videre behov for utvidelse av sykehjemsplasser og erstatningsplasser for Tjærahågen bofellesskap og Gruben bofellesskap (som skissert i rapporten fra sykehjemsgruppa) må vurderes i et byggetrinn 2.

Selfors sykehjem – regional helsepark

Selfors sykehjem bygges om til ny regional helsepark (lokalmedisinsk senter). Ombyggingen prosjekteres i 2015 med byggestart i 2016 og ferdigstillelse i 2017. Ombyggingen er kostnadsberegnet til 115 mill kr og utløser tilskudd fra Husbanken beregnet til ca 30 mill kr.

Selfors omsorgsboliger

Rådmannen foreslår at det i planperioden anskaffes tomt og prosjekteres bygging av omsorgsboliger på Selfors. Prosjektet har vært planlagt tidligere og kostnaden er justert opp til 107 mill kr. Planlagt prosjektering og byggestart i 2015 og 2016.

Teknisk – infrastrukturinvesteringer.

Rådmannen følger opp tidligere planer og foreslår en ramme på 11 mill kr for klargjøring boligtomter i felt for salg i 2013 og 2014.

Aktuelle områder i gjeldende planverk er Brennåsen eller Stenneset/gamle Nesnaveg. Gir mulighet for klargjøring av 12-15 boligtomter for salg årlig. Tiltaket finansieres over tomtefondet.

Flyplass

Rådmannen har i sitt forslag til økonomiplan videreført kommunestyrets vedtak fra høsten 2007, der Rana kommune skal bidra med 100 mill kr til utbygging av ny flyplass i kommunen. Tidsplanen for oppstart av prosjektet er i forslaget til økonomiplan anslått til 2014. Rana kommunes bidrag finansieres fullt ut av midler avsatt fra innbetalinger av renter og avdrag på ansvarlig lån i Helgelandskraft. Det er fortsatt uklart på hvilken måte eller i hvilken form kommunen skal bidra med midlene i prosjektet. Det er derfor ikke lagt til grunn at kommunen vil motta refusjon av betalt moms i finansieringsplanen.

Tomter Vikaleira

Rådmannen følger opp tidligere vedtak om å igangsette opparbeiding av tomter på Vikaleira i 2013. Det har vært anbudsåpning for prosjektet og kostnadene vil ligge på 14 mill kr. Prosjektet finansieres ved bruk av tomtefondet og med en tomtepris på kr 575 pr m^2 vil dette utgjøre selvkost med dagens prisnivå. Inntektene fra salget avsettes til tomtefondet.

Kryss Koksverkgata – Vikaåsen

Det foreslås at det prosjekteres å igangsettes ombygging av krysset Koksverksgata – Vikaåsen til rundkjøring i 2013. Prosjektet er beregnet til 12 mill kr og finansieres over tomtefondet.

Omlegging O.T. Olsensgate

Rådmannen foreslår at omlegging av O.T. Olsensgate tas inn i økonomiplanen med en anslått kostnad på 32 mill kr. Prosjektet finansieres ved bruk av næringsfond og en betydelig andel tilskudd fra private og offentlige instanser.

UTVIKLING DRIFTSRAMMER

Tabell 17. Endring driftsrammer

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			60 840			
Prisjustering inntekter/utgifter			3 629			
Endring pensjon			-6 025			
Rammereduksjon 2013			-25 100			
Reduksjon sykefravær			-1 700	-2 200	-2 200	-2 200
Demografi skole			-3 910	-2 270	-830	220
Demografi barnehage			500	1 700	4 400	2 900
Demografi omsorg			5 700	3 100	300	1 700
Vergemålsreform			-200			
Styrking valgfag i ungdomstrinnet			800	400	800	500
Kulturskoletilbud 1. - 4. trinn			400			
Drift IKT			2 000	-500		
Revisjon			300			
Merutgifter samhandlingsreformen			1 700			
Kompensasjon samhandlingsreformen					-5 600	
Erstatning tidligere barnevernsbarn				5 000		-5 000
MTA og NFU - boligplan 2012					6 500	6 500
Vedlikehold bygg			3 000	1 800	2 600	-1 100
Endring kontantstøtte			1 100			
Nominell videreføring foreldrebetaling			1 450			
Likebehandling private barnehager			50			
Innlemming tilskudd rusarbeid			1 700			
Omstillingsbehov 2014-2016				**-26 425**	**-26 023**	**-14 924**
Sum rammeendring			**46 234**	**-19 395**	**-20 053**	**-11 404**

Driftsrammen til tjenesteproduksjon øker fra 1,26 mrd kr til 1,31 mrd kr i 2013, en økning på 46,2 mill kr. I økonomiplanperioden reduseres driftsrammen i forhold til året før med henholdsvis 19,4 mill kr i 2014, 20,1 mill kr i 2015 og 11,4 mill kr i 2016.

Det er lagt opp til en rammereduksjon på avdelingene i 2013 på 25,1 mill kr. I tillegg legges det opp til et omstillingsbehov på 26,4 mill kr i 2014 som øker med 20,1 mill kr i 2015 og ytterligere 11,4 mill kr i 2016. Samlet gir det et effektiviserings- og omstillingsbehov i 2016 på 92,5 mill kr sett i forhold til basis budsjett 2012.

I tillegg til omstillingsbehovet i 2013 -2016 ligger en årlig rammereduksjon på 2,2 mill kr som følge av en målsetning om en reduksjon i sykefraværet på 2,5 prosentpoeng. Denne rammereduksjonen øker med 2,2 mill kr pr år og utgjør 8,8 mill kr i ramme-reduksjon på avdelingene i 2016

Foruten omstillingstiltak er det blant annet lagt inn økte utgifter knyttet til demografiske forhold og driftsfølgevirkninger av investeringer.

Tabell 18. Utvikling driftsrammer

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Sentrale støttetjenester	75 053	80 216	84 717	84 167	84 067	84 017
Skoleavdelingen	248 956	250 638	257 585	255 115	254 535	254 655
PPT	7 284	7 621	7 859	7 859	7 859	7 859
Barnehageavdelingen	149 484	154 161	161 612	164 412	164 462	165 862
Helse-og sosialavdelingen	181 970	200 733	221 411	226 011	229 311	230 411
NAV kommune	46 591	50 209	46 926	46 926	46 926	46 926
Omsorgsavdelingen	265 814	293 102	297 083	298 133	299 083	301 333
Kulturavdelingen	36 357	36 856	37 497	37 447	37 397	37 347
Teknisk avdeling	157 661	165 340	169 886	171 536	173 936	172 686
Vann og avløp	0	0	0	0	0	0
Feiing	0	0	0	0	0	0
Kirkelig fellesråd	15 913	17 317	17 603	17 603	17 603	17 603
Diverse tilskudd	7 448	7 802	8 050	8 050	8 050	8 050
Omstillingsbehov 2014-2016				**-26 425**	**-52 448**	**-67 372**
Netto rammer tjenesteproduksjon	**1 192 531**	**1 263 995**	**1 310 229**	**1 290 834**	**1 270 781**	**1 259 377**

**) Tabellen viser årlig netto driftsramme og aggregert ufordelt omstillingsbehov i perioden*

Tabellen ovenfor viser netto driftsrammer for tjenesteproduksjonen i perioden. Omstillingsbehovet i 2014 – 2016 fremkommer på en egen linje ufordelt. Rammereduksjonen i 2013 på 25,1 mill kr er bakt inn i avdelingsrammene i 2013 og videreføres i økonomiplanperioden. Dette gir et samlet effektiviserings- og omstillingsbehov i 2016 på 92,5 mill kr.

Realendringer budsjett 2013

Tabell 19. Realendringer budsjett 2013

Tiltak/endring	Sentrale støttetjenester	Skole avdelingen	Barnehage avdelingen	Helse-og sosialavdelingen	NAV kommune	Omsorgs avdelingen	Kultur avdelingen	Teknisk avdeling	Kirkelig fellesråd	SUM
Styrking valgfag		800								**800**
Kulturskoletilbud		400								**400**
Likebeh.barnehager			50							**50**
Endr.kontantstøtte			1 100							**1 100**
Nom.videref.makspris bh.			1 450							**1 450**
Innlemmin tilskudd rus				1 700						**1 700**
Vergemålsreform	-200									**-200**
Demografi		-3 910	500			5 700				**2 290**
Merutg.samh.ref.				1 700						**1 700**
Vedlikehold bygg								3 000		**3 000**
Drift IKT	2 000									**2 000**
Revisjon	300									**300**
Rammered.	-1 200	-1 750	-1 500	-4 700	-5 000	-4 800	-800	-4 850	-500	**-25 100**
Reduksjon sykefravær	-50	-600	-250	-400	-50	-650	-50	-150		**-2 200**
Prosjekt HMT	500									**500**
Sum endring	**1 350**	**-5 060**	**1 350**	**-1 700**	**-5 050**	**250**	**-850**	**-2 000**	**-500**	**-12 210**

Tabellen viser de reelle endringstiltak/endringer fra 2012 til 2013 som påvirker driftsrammene (endring lønn, prisstigning, pensjon og interne endringer mellom avdelingene er ikke med i oversikten).

Skoleavdelingen

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Inntekter	-39 755	-31 556	-36 499	-36 499	-36 499	-36 499
Utgifter	288 711	282 194	294 084	291 614	291 034	291 154
Rammeendring			6 947	-2 470	-580	120
Netto driftsramme	**248 956**	**250 638**	**257 585**	**255 115**	**254 535**	**254 655**
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			14 050			
Prisjustering inntekter/utgifter			137			
Endring pensjon			-1 880			
Rammereduksjon 2013			-1 750			
Reduksjon sykefravær			-600	-600	-550	-600
Demografi skole			-3 910	-2 270	-830	220
Kulturskoletilbud 1. - 4. trinn			400			
Styrking valgfag i ungdomstrinnet			800	400	800	500
1/2 stilling logoped			-300			
Sum rammeendring			**6 947**	**-2 470**	**-580**	**120**
Årsverk	457,0	455,0	472,0			
Lønn i prosent av brutto utgifter	86,8 %	90,3 %	91,9 %			

PPT

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013
Inntekter	-6 433	-4 551	-4 688
Utgifter	13 717	12 172	12 547
Netto	**7 284**	**7 621**	**7 859**
Nye tiltak/endringer			
Lønnsvekst			380
Prisjustering inntekter/utgifter			-93
Endring pensjon			-49
Sum rammeendring			**238**
Netto driftsramme	**7 284**	**7 621**	**7 859**
Årsverk	17,0	17,0	17,0
Lønn i prosent av brutto utgifter	102,4 %	86,9 %	86,9 %

Status

Ved oppstart skoleåret 2012/2013 er det 3 146 elever som mottar grunnskoleopplæring i kommunens 15 skoler. Dette er 100 elever færre enn ved oppstart forrige skoleår.

Ved inngangen til 2013 ser det ut til at skole-avdelingen vil holde seg innenfor sine budsjett-rammer. Budsjettet er stramt, men avdelingen er tross dette i positiv utvikling. Det er igangsatt og foregår godt utviklingsarbeid ved alle kommunens skoler. ”Vurdering for læring” og arbeidet med ”Leselos” er tunge satsinger som alle skolene er involvert i. I tillegg er kommunenivået og seks av kommunens skoler i tett samarbeid med Utdanningsdirektoratets veilederkorps.

Pr 3. kvartal 2012 viser sykefraværet en nedgang målt mot samme periode for fjoråret med 0,6 prosentpoeng til 7,3 prosent. Det jobbes godt og målrettet for å redusere sykefraværet ytterligere.

For skoleåret 2012/2013 mottar 11,2 prosent av elevene spesialundervisning.

Nasjonale prøver for skoleåret 2011/2012 viser at elever på 5. trinn scorer over fylkessnittet i regning og jevnt med nasjonalt nivå. For lesing jevnt med fylkessnittet og nasjonalt nivå. Utviklingen er positiv om enn marginal. På ungdomstrinnet scorer elevene på 8. trinn noe under nasjonalt nivå og fylkesnivå. Nivået er tilnærmet uforandret over tid. Tendensen er den samme på 9. trinn.

Utfordringer

Elevtallet i kommunens skoler går tilbake. En ytterligere nedgang i elevtallet med påfølgende reduserte rammer vil gå på bekostning av kvaliteten på opplæringen.

Antall elever som har rett til spesialundervisning øker, og kostnaden for å ivareta disse er store. Skole og PPT samarbeider for å snu utviklingen ved omorganisering av PPT og heving av skolenes kompetanse mht tilpasset opplæring.

Antall minoritetsspråklige elever med rett til særskilt språkopplæring øker. Det er nå, gjennom lovendring, åpnet for å sentralisere opplæringen av denne elevgruppen. Dette bør vurderes også i Rana kommune.

Gjennomsnittsalderen på kommunens lærerstab er høy og høyere enn i KG 13. Få år fram i tid vil det bli nødvendig med økt nyrekruttering. Mange av lærerne som etter hvert går ut av yrket har kompetanse som det er vanskelig å erstatte ved nyrekruttering. Avdelingen har på kort sikt ei betydelig utfordring mht. rekruttering av medarbeidere med nødvendig kompetanse.

Økonomiplan 2013-2016

Slik det er skissert i økonomiplanperioden, vil skoleavdelingens rammer reduseres.

En reduksjon i antall elever som gis rett til spesialundervisning vil bety en vesentlig reduksjon av kostnader. Ei bedre tilpassing av opplæringen for alle elever vil bidra til at antallet her reduseres. Dette betyr at flere elever inkluderes i den ordinære opplæringen og kvaliteten på opplæringstilbudet til alle elever styrkes.

Elever med særlige behov for tilrettelagt opplæring har, i henhold til nærskoleprinsippet, rett til å gå på skole i den kretsen de bor. Noen foresatte søker sine barn ut av kretsen og til enhetene ved Mo ungdomsskole og Gruben barneskole. Framover bør avdelingen vurdere å sentralisere denne opplæringen. Det vil kunne gi et bedre opplæringstilbud, men likevel være i konflikt med nærskoleprinsippet.

Skolestrukturen ligger fast. Det utredes nå ei mulig samlokalisering av ungdomskolene Båsmo og Selfors. Om samlokaliseringen realiseres vil dette gi en skole med høyere elevtall og dermed større bredde i kompetanse og tilbud. Slike grep bør vurderes også i forhold til andre skolekretser.

Skolenes utrustning – inventar og læremateriell - er mangelfull. Særlig gjelder dette skolenes IKT utrustning. Budsjett for kjøp av varer og tjenester og lønnsbudsjett er skolenes største utgiftsposter. Disse må med reduserte rammer balanseres bedre.

Årsbudsjett 2013

Skoleavdelingen må på bakgrunn av nedgang i elevtall redusere sitt budsjett for 2013 med nærmere 4 mill kr. Redusert antall elever gir ikke nødvendigvis færre klasser. Dette er kompensert noe med at avdelingen tar en mindre prosentvis andel av rammereduksjonene enn kommunens andre avdelinger. I realiteten vil avdelingens ramme for 2013 reduseres med vel 2 prosent.

Det har vært prioritert å tilnærmet beholde skolenes nåværende bemanning. Dette for å kunne gi et forsvarlig opplæringstilbud i ordinær undervisning og innfri vedtatte enkeltvedtak om spesialundervisning. Skolene vil slik også kunne videreføre utviklingstiltak og opprettholde systemer for tilrettelegging og planlegging av opplæringen. Det siste vil ikke kunne innfris fullt ut.

Det blir nødvendig å tilnærme seg selvkost for SFO ordningen gjennom foreldrebetaling for mat, og heving av betalingssatsene for SFO. Skolefruktordningen i de rene barneskolene avvikles.

Avviklingen vil ikke ha direkte effekt på opplæringstilbudet.

Kjøp av varer og tjenester reduseres. Rammene her er pr i dag ikke tilstrekkelig for nødvendig fornying og utskifting av læremateriell, inventar og utstyr. Dette er ei utfordring.

Leirskoletilbud for elever på 7. trinn avvikles med virkning fra skoleåret 2013/2014. Kommunen finansierer nærmere 75 prosent av tilbudet. Elevene på 7. trinn ser fram til leirskole, og ei avvikling betyr ei forringing av det totale tilbudet uten at det dermed vil ha direkte effekt på kvaliteten i opplæringen.

Kommunen kjøper tjenester av Frikult til elever som ikke har tilstrekkelig utbytte av den ordinære opplæringen. Tilbudet og kommunens utgifter søkes redusert gjennom kjøp av færre plasser. Dette betyr ei strengere prioritering av hvilke elever som får tilbud, og økte utfordringer på ungdomstrinnet for å ivareta de samme elevene.

Rana kommune har etter kommunestyrevedtak et høyere timetall på 1. – 4. trinn enn nasjonal norm. Ei harmonisering mot nasjonal norm gir bruttogevinst, men må ses opp mot behov for økt bemanning i SFO.

Kostra

Netto driftsutgifter til grunnskolesektor pr. elev ligger i Rana 5 498 kr høyere enn KG 13. For 2010 var differansen 5 073 kr og for 2009 8 599 kr.

Andelen elever som gis spesialundervisning er i Rana 11,2 %, i KG 13 8 %. Andelen øker med 2 % i Rana, KG 13 med 0,5 %. 22,4 % av det totale timetallet disponeres til formålet, i KG 13 18,1 %.

Gjennomsnittlig gruppestørrelse er i Rana 13,5, i KG 13 14,4. En differanse i Ranas favør lik 0,9. For 2010 var differansen 0,5 og for 2009 1,4.

Antall elever pr. skole er i Rana 217 mot 270 i KG 13. Tar en med avdelingene Grønfjelldal og Storvoll er det 185 elever pr skole i Rana.

Utgifter til skyss pr. elev er i Rana 1 852 kr mot 1 246 kr i KG13.

Rana bruker mindre til undervisningsmateriell enn KG 13. For 2011 er differansen 107 kr høyere pr. elev i KG 13. Bakover i tid er differansen større.

Det koster mer å få en elev gjennom grunnskolen i Rana kommune enn i KG 13. Årsakene til dette er sannsynligvis flere: mindre effektiv organisering - grunnet færre elever pr. skole, høyere utgifter til skyss samt et høyt antall elever med rett til spesialundervising.

Barnehageavdelingen

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Inntekter	-25 734	-20 781	-20 781	-20 781	-20 781	-20 781
Utgifter	175 218	174 942	182 393	185 193	185 243	186 643
Rammeendring			7 451	2 800	50	1 400
Netto driftsramme	**149 484**	**154 161**	**161 612**	**164 412**	**164 462**	**165 862**
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			4 234			
Prisjustering inntekter/utgifter			2 109			
Endring pensjon			-242			
Rammereduksjon 2013			-1 500			
Reduksjon sykefravær			-250	-300	-250	-300
Demografi barnehage			500	3 100	300	1 700
Endring kontantstøtte			1 100			
Nominell videreføring foreldrebetaling			1 450			
Likebandling private barnehager			50			
Sum rammeendring			**7 451**	**2 800**	**50**	**1 400**
Årsverk	180,0	184,0	187,9			
Lønn i prosent av brutto utgifter	49,0 %	52,3 %	51,9 %			

Status

Barnehageavdelingen består av 9 kommunale barnehager med 691 barn og 13 private barnehager med 711 barn.

Siden 2007 har Rana oppfylt retten til barnehageplass i henhold til barnehageloven.

"Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har rett til å få plass i barnehagen fra august i samsvar med denne loven med forskrifter".

Helt frem til utgangen av 2010 fikk kommunene øremerkede midler til drift av barnehagene. Fra 1. januar 2011 ble midlene lagt inn i rammeoverføringen til kommunene samtidig som kommunene fikk ansvar for beregning av tilskudd til private barnehager under begrepet likeverdig behandling.

Samordnet opptak til barnehageplasser, beregning av driftstilskudd og gjennomføring av tilsyn til både kommunale og private barnehager påvirker hele driften av barnehageområdet i Rana og følges tett opp med ressurser innad i barnehageavdelingen og støttetjenesten. Kommunen rapporterer til fylket, departement, Kommunenes sentralforbund og Private Barnehagers Landsforbund på både regnskap og budsjett for å sikre at kommunene likebehandler kommunale og private i følge de lover og regler som ble etablert i januar 2011 og frem til i dag.

Sykefraværet har gått ned med 1,6 % fra 3. kvartal 2011 til samme tid i 2012.

Utfordringer

Demografiske prognoser for kommunen tilsier at behovet for barnehageplass vil være økende i planperioden. Det er kommunens ansvar at alle som har rettighet i henhold til loven får tilbud om barnehageplass.

Dersom retten til barnehageplass skal videreføres i planperioden med økende barnetall, så må det utvides med nye barnehageplasser. Det bør i første omgang sees på mulighet til utvidelse og ombygging av Selfors barnehage. Utover i perioden bør det i tillegg vurderes en ny sentrumsnær barnehage.

I november 2012 står det 243 søkere på venteliste til barnehageplass. Av disse ønsker 11 barn over 3 år, og 65 barn under 3 år, i alt 76 å få plass i 2012. Dette er søkere som enten ikke er fylt ett år innen utgangen av august, eller som søkte etter fristen for hovedopptaket.

Bortfall av kontantstøtte til toåringer forventes å gi økt etterspørsel etter barnehageplasser. Staten har via rammetilskuddet til kommunene gitt øremerkede tilleggsbevilgninger for å kunne ivareta dette.

For tiden opplever Rana, som resten av landet, en mangel på førskolelærere. Det blir derfor svært viktig å jobbe med rekruttering til barnehagene. Høsten 2012 søker flere om dispensasjon for lovens krav på utdannelse.

Det er viktig at de ressurser som brukes til gjennomføring og oppfølging av likeverdig behandling av kommunale og private barnehager

gjennom barnehageavdelingen og i støttetjenesten opprettholdes for å ivareta kommunens pålagte ansvar på barnehageområdet.

Økonomiplan 2013-2016

Barnehageavdelingen har i planperioden fått en rammereduksjon på 1,5 mill kr. Med en ytterligere rammereduksjon i planperioden, vil det ikke være mulig å opprettholde dagens nivå på barnehage-plasser. Rammereduksjonen vil også sette press på mulighetene for opprettholdelse av dagens nivå på styrket tilbud.

Det jobbes kontinuerlig med sykefraværet i avdelingen. Det er et mål at avdelingen samlet skal kunne ha et nivå på maks 5 % sykefravær.

Det sees på organisering og ledelse for å ha en så effektiv og forsvarlig drift som mulig

Likebehandling mellom kommunale og private barnehager har fra oppstart i 2011 vært i endring med økonomiske konsekvenser. Dette kompenseres i sin helhet gjennom overføringer fra staten via rammetilskuddet. I følge den samme forskrift er det anledning for at private barnehager i sine opptakskriterier kan åpne for å ta inn barn som hører til andre kommuner. De kan da via sin kommune sende krav til "hjem kommune" for det barnehageplassen koster. I 2011 og 2012 er slike krav fremkommet. Dette er uforutsette ekstrautgifter som det ikke er budsjett for. Omfanget som nå er i overkant av 0,5 mill kr må følges opp i planperioden med ett eventuelt budsjett for dette.

Behovet for utvidelse av barnehageplasser må følges nøye. Det er en stor utfordring dersom barnetallet øker slik prognosene, viser uten at det etableres nye plasser

Årsbudsjett 2013

Innarbeide en rammereduksjon på 1,5 mill, fortrinnvis innenfor områder som ikke fører til reduserte barnehageplasser. Her nevnes bortfall av midler knyttet til vakanser og kjøp av varer og tjenester. Noe av reduksjonen vil således kunne ramme grunnlaget for beregning av ordinært drifts- og kapitaltilskudd for private barnehager.

Det stilles store krav til kommunene i forhold til rett tildeling av ressurser og ivaretakelse av private barnehager (lov om likebehandling). Kommunen er også pålagt et tilsynsansvar for private barnehager i tillegg til de kommunale.

For å kvalitetssikre arbeidet med tilskudd og tilsyn av private og kommunale barnehager, vil det i løpet av 2013 utarbeides en webbasert portal-løsning for rapportering av tilsyn og tilskudds-behandling. Dette vil være til stor hjelp i dokumentasjon og kvalitetssikring av arbeidet.

Det har de siste årene vært et økt ressursbehov innenfor styrket tilbud til barn med særlige behov. Dette er et område som det er vanskelig å styre og omfatter både barn som har rettigheter via opplæringsloven og som har medisinske behov. Det ligger usikkerhet rundt budsjetteringen på dette området. Dette omfatter både kommunale og private barnehager.

Kostra

KOSTRA viser fortsatt gode kvalitetsindikatorer og effektiv drift.

Rana har en høyere andel barn med barnehage-plass en Kostragruppe 13. Kommunen tilbyr full plass til alle som ønsker det og ligger med høyere andel helplasser en KG 13.

Andel førskolelærere ligger fortsatt høyt i Rana i forhold til resten av KG 13, men arbeidet med å rekruttere for å ivareta andelen er blitt mer utfordrende.

Helse- og sosialavdelingen

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Inntekter	-101 493	-89 941	-92 855	-92 855	-87 855	-87 855
Utgifter	283 463	290 674	314 266	318 866	317 166	318 266
Rammeendring			20 678	4 600	3 300	1 100
Netto driftsramme	**181 970**	**200 733**	**221 411**	**226 011**	**229 311**	**230 411**
Nye tiltak/endringer						
Omfordeling samhandlingsreformen			10 879			
Lønnsvekst			12 071			
Prisjustering inntekter/utgifter			22			
Endring pensjon			-894			
Rammereduksjon 2013			-4 700			
Reduksjon sykefravær			-400	-400	-400	-400
Innlemming tilskudd rusarbeid			1 700			
Merutgifter samhandlingsreformen			1 700			
Kompensasjon samhandlingsreformen					-2 800	
Erstatning tidligere barnevernsbarn				5 000		-5 000
1/2 stilling logoped			300			
MTA og NFU - boligplan 2012					6 500	6 500
Sum rammeendring			**20 678**	**4 600**	**3 300**	**1 100**
Årsverk	301,6	317,8	318,3			
Lønn i prosent av brutto utgifter	76,2 %	73,6 %	70,8 %			

Status

Ved inngangen til 2013 opplever helse- og sosialavdelingen press og utfordringer på en rekke områder. Avdelingen har i liten grad de siste tre årene vært tilført nye ressurser knyttet til sterkere lovkrav og økt etterspørsel av grunntjenester.

Her kan nevnes; flere med funksjonshemming/ utviklingshemming, flere oppgaver innen helse-stasjonsvirksomheten, flere brukere innen rus og psykisk helsearbeid, flere innbyggere som etterspør sammensatte rehabiliteringstjenester, samhandlingsreformen, medfinansierings-ordningen, utskrivingsklare pasienter, økt etter-spørsel etter avlastning for funksjonshemmede, samt SFO/fritidstilbud for funksjonshemmede i ungdoms- og videregående skole.

Avdelingen drifter ved inngangen til 2013 med et merforbruk på anslagsvis 6 - 8 mill kr, som dras med inn i driften i 2013. Her arbeider avdelingen med tiltak for å redusere avvikene. Dette kan ikke skje uten at det får konsekvenser for tjeneste-omfang og kvalitet.

Det positive i situasjonen er at avdelingen har fått på plass viktige funksjoner i ledelseselementene, samt viktige fagfunksjoner utover ledelse. Her kan nevnes kommuneoverlegestillingen, økt kapasitet i barnevernet og samhandlingsreformen der viktige avtaler er kommet på plass.

Utfordringer

Avdelingen har underdekning i forhold til avlastningsbolig for personer med omfattende funksjonshemminger og mangler tilbud til 60 personer med omfattende hjelpebehov frem mot år 2020.

Underdekning i forhold til SFO/aktivitetstilbud for familier med funksjonshemmede barn/unge i ungdoms- og videregående skole.

Etablering av koordinerende enhet etter helse- og omsorgsloven kap 7.

Manglende statlig kompensasjon for kommunens kostnader i forbindelse med samhandlingsreformen og medfinansieringsordning.

Folkehelsesatsningen innenfor forebygging krever økt fokus på blant annet frisklivsatsningen, hvor det i dag er ventelisteproblematikk

Kommunen må innen 2016 ha på plass et lokal-medisinsk senter/regional helsepark.

Det er et behov for å etablere flere egnede botilbud til personer med rus/psykiske problemer.

Sikre rekruttering og stabilitet i bemanningen ved legevakta.

Etablere et enhetlig og samordnet botilbud i hht krisesenterloven.

Videreføring av psykologtilbud i Rana Kommune.

Økonomiplan 2013-2016

I økonomiplanperioden er det behov for å ta tak i utfordringer ved å styrke og etablere tjenester og tiltak som beskrevet i avsnittet ovenfor. I tillegg kommer behov for å styrke helsesøstertjenesten/familiesenter og barnevernet.

Samlet utgjør tjenestene og tiltakene en betydelig økonomisk utfordring for avdelingen og kommunen.

Ut fra de signaler som er gitt med hensyn til rammene innenfor økonomiplanperioden der finansieringen for boenheter for funksjonshemmede, samt styrking av rammen knyttet til medfinansieringsordningen er tatt inn, må avdelingen påregne å finne rom for de øvrige tiltakene innenfor egen ramme. Det vil si gjennom eventuell omprioritering, omstilling, effektivisering, og senking av tjenestekvalitet/-omfang.

Årsbudsjett 2013

Avdelingens rammereduksjon på 4,7 mill, foreslås løst gjennom følgende tiltak:

Privatisering av Nytorget legesenter 0,5 mill kr. Forhandlinger er igangsatt med de privatpraktiserende legene.

Reduksjon med 1 stilling som turnuslege 0,6 mill kr. Pr tiden regulert gjennom avtale med fylkeskommunen og to legesentre i Rana.

Økte husleieinntekter boliger for helsepersonell 0,06 mill kr.

Nedleggelse av Høgskolekantinen 0,5 mill kr. Tiltaket opphører som følge av at Kunnskapssenteret etableres.

Reduksjon i styrkning av fysioterapitjenesten 1,1 mill kr. Tjenesten er styrket med ett årsverk.

Reduksjon i logopedtilbud 0,3 mill kr. Situasjonen for logopeditjenester er allerede kritisk i Rana Kommune.

Økt bosetning av flyktninger. Økte inntekter 0,5 mill kr.

Reduksjon ei merkantil stilling i sosialavdelingen 0,5 mill kr. Betinger samlokalisering av avdeling og felles ekspedisjon.

Reduksjon i nivå omsorgslønn MTA med ca 10 % 0,3 mill kr.

Reduksjon praktisk bistand innen psykisk helse 0,34 mill kr. Kan håndteres uten for store konsekvenser for brukerne

Utover dette må avdelingen håndtere et driftsnivå ved inngangen til budsjettåret, som anslagsvis ligger 6 - 8 mill kr over driftsrammen etter de kutt som er foreslått ovenfor.

Kostra

Rana kommune bruker mer enn sammenlignbare kommuner i Kostragruppe 13 på kommunal helsetjeneste. Dette kan relateres til en høy prioritering av fysioterapitjenester med private hjemler.

Innen barnevernet har ikke Rana kommune store avvik på kostnadssiden sett i forhold til sammenlignbare kommuner. Generelt har Rana lavere kostnader på tiltakssiden og noe høyere kostnader på saksbehandlingssiden. Videre har Rana en høyere andel barnevernssaker enn sammenlignbare kommuner.

NAV kommune

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Inntekter	-4 105	-2 264	-2 325	-2 325	-2 325	-2 325
Utgifter	50 696	52 473	49 251	49 251	49 251	49 251
Rammeendring			-3 283			
Netto driftsramme	**46 591**	**50 209**	**46 926**	**46 926**	**46 926**	**46 926**
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			477			
Prisjustering inntekter/utgifter			1 314			
Endring pensjon			-24			
Rammereduksjon 2013			-5 000			
Reduksjon sykefravær			-50			
Sum rammeendring			**-3 283**	**0**	**0**	**0**
Årsverk	16,0	16,0	18,0			
Lønn i prosent av brutto utgifter	26,6 %	20,8 %	23,0 %			

Status

Status ved inngangen til 2013, er en reduksjon i rammen på 5 mill kr. NAV har over tid hatt en positiv utvikling ved at færre brukere er i behov av økonomisk sosialhjelp. Dette gjør at i forhold til tildelte ramme i 2012, vil NAV kommune få et betydelig mindre forbruk i inneværende år, noe som tilsier at reduksjon i rammen for neste år ikke vil være kritisk. Det er da forutsatt at den positive utviklingen fortsetter neste år.

Utfordringer

NAV har hatt og vil fortsatt ha fokus på oppfølging av aldersgruppen 18-25 år for å få disse over i utdanning, arbeid eller aktivitet. Det målrettede arbeid har gitt resultat. Et eget ungdomsprosjekt i Rana vil bidra til å hjelpe ungdom med sammensatte problemer. Dette også som rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid.

Med hensyn til bostedsløsproblematikk har en store utfordringer. Det mangler tilbud til brukere som ikke selv er i stand til å skaffe egnet bolig og som er i behov av oppfølgingstjenester. Dette er en stor utfordring for NAV og krever tett samhandling med øvrige kommunale tjenester slik at vi greier å gi lovpålagte tilbud i henhold til lov om sosiale tjenester. Et felles prosjekt i samarbeid med Rustjenesten avsluttes inneværende år, men gir et godt kunnskapsgrunnlag i det videre arbeid.

Økonomiplan 2013-2016

Selv om NAV kommune får rammeendring i 2013 med 5 mill kr, mener vi at dette ikke skal gå utover tjenestenivå, det vil si lovpålagte tjenester eller et nedtrekk i forhold til bemanningen.

Innføring av standard for arbeidsrettet brukeroppfølging vil bidra til å kvalitetssikre arbeidet i NAV og hvor strategien «Arbeid først» vil være med å holde fokus på et langsiktig arbeid for å forebygge eller å hindre at utsatte grupper blir holdt utenfor arbeids- og samfunnsliv.

NAV er hele tiden i utvikling for å justere organisasjonen i forhold til hva som er formålstjenlig. Dette for å kunne gi effektive og gode tjenester.

I dette ligger det også å heve kompetanse i kontoret slik at helheten sikres i partnerskapet.

Ut fra antall brukere i kvalifiseringsprogram har NAV utfordringer i forhold til å sikre at de som er i målgruppen får tilbud, og at disse får den oppfølgingen de skal ha i henhold til lov og forskrift. Dette er et av de områdene som vil måtte løftes i 2013.

Videre er det et potensial knyttet til tidligst mulig innsats inn mot arbeid og aktivitet for nye bosatte flyktninger samt oppfølging av flyktninger som ikke er i arbeid og aktivitet, og som har vært bosatt over år.

Det er utarbeidet samarbeidsavtale mellom NAV, flyktningetjeneste og voksenopplæringen i forhold til introduksjonsprogrammet, noe NAV mener vil sikre kvalitet i arbeidet for arbeid og aktivitet. Det er fortsatt et utviklingsarbeid i forhold til flyktninger som ikke er kommet over i kvalifisering til arbeid. NAV må sammen med det øvrige tjenesteapparat se på hvilke muligheter en har for å styrke dette arbeidet.

Kostra

Rana kommune har fortsatt en høy andel sosialhjelpsmottakere og høyere utgifter til sosialhjelp enn sammenlignbare kommuner i KG 13, men med en nedgang fra 2010.

Omsorgsavdelingen

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Inntekter	-68 279	-62 093	-64 899	-64 969	-65 239	-65 379
Utgifter	334 093	355 195	361 982	363 102	364 322	366 712
Rammeendring			3 981	1 050	950	2 250
Netto driftsramme	**265 814**	**293 102**	**297 083**	**298 133**	**299 083**	**301 333**
Nye tiltak/endringer						
Omfordeling samhandlingsreformen			-10 879			
Lønnsvekst			17 720			
Prisjustering inntekter/utgifter			-715			
Endring pensjon			-2 395			
Rammereduksjon 2013			-4 800			
Reduksjon sykefravær			-650	-650	-650	-650
Kompensasjon samhandlingsreformen					-2 800	
Demografi omsorg			5 700	1 700	4 400	2 900
Sum rammeendring			**3 981**	**1 050**	**950**	**2 250**
Årsverk	461,8	474,9	474,9			
Lønn i prosent av brutto utgifter	88,8 %	86,0 %	88,7 %			

Status

Avdelingen har 264 sykehjemsplasser, 97,7 % er enerom, 35 plasser (13,3 %) er korttidsplasser, 90 plasser (34 %) er plasser for personer med demenssykdom, 14 dagplasser benyttes av 51 personer.

773 personer mottar hjemmesykepleie, 573 motvtar hjemmehjelp. 14 personer har tjenester som overstiger 35,5 timer/uke, 9 personer har (brukerstyrt) personlig assistentordning, 22 har omsorgslønn. Kommunen har 239 kommunale trygghetsalarmer og 231 omsorgsboliger, hvorav 68 % er døgnbemannede.

Omsorg hadde en nedgang i sykefraværet fra 11,7 % pr august 2009 til 10,6 % pr aug. 2011. I 2012 har sykefraværet økt til 12,2 % pr. aug.

Avdelingen hadde i 2011, for første gang på mange år, en budsjettoverskridelse på 3,8 mill kr. Også i 2012 ser det ut til å gå mot en budsjett-overskridelse.

Utfordringer

Avdelingen går inn i 2013 med et for høyt drifts-nivå. Driften er presset. Andelen eldre øker og det blir flere som har krav på lovpålagte tjenester fra avdelingen. I 2011 økte andelen tildelte bruker-rettede timer hjemmesykepleie med ca 15 %.

Samhandlingsreformen har medført nye oppgaver. Pasientene utskrives tidligere fra sykehus og en større del av den aktive behandlingen foregår i hjemmet (hjemmesykepleie) og i sykehjem. Dette medfører økte kostnader.

Det blir stadig vanskeligere å rekruttere personell, også til faste 100 % stillinger. Rekrutterings-problemene medfører slitasje på personalet. Det bidrar igjen til økt sykefravær og økt bruk av overtid og vikarbyrå. Dette fordyrer driften.

Tabellen nedenfor viser den demografiske framskrivningen med reduksjon i arbeidsstyrken. Tallene viser antall personer mellom 16-66 år i forhold til personer i aldersgruppen 67 år og over.

Tabell 20. Prognose aldersbæreevnen

	2000	2011	2020	2030
Rana	4,7	4,4	3,7	3,1
Landet	4,8	5,1	4,3	3,5

**) Landet: SSB MMMM - alternativet, Rana: NtFl + 75*

Antall brukere under 67 år med behov for ressurs-krevende tjenester øker, fra 8 i 2009 til 15 i 2012. Omsorgsavdelingens netto utgift til disse brukerne økte med 9 mill kr i samme tidsrom.

Deler av bygningsmassen er gammel og i behov av renovering. Selfors sykehjem og Tjærahågen bofellesskap er i spesielt dårlig forfatning og bør erstattes med nybygg. Bosentrene (Talvik, Ytteren og Utskarpen) fremstår også som utdaterte i forhold til dagens standard. Det er usikkert hvor lenge varmeanlegget på Selfors sykehjem vil fungere. Det er ikke lenger mulig å skaffe reserve-deler til sykesignalanleggene på Gruben sykehjem og Selfors sykehjem. Det er et kontinuerlig behov for å skifte ut havarert inventar og utstyr i sykehjem. Avdelingen har ikke budsjett for dette.

Økonomiplan 2013-2016

I økonomiplanen er rammeøkningen koblet opp mot den demografiske fremskrivningen av eldre. Basisåret er 2009-nivået. Til fradrag for dette prinsippet, kommer omsorgsavdelingens andel av rammereduksjonen i økonomiplanperioden. Som følge av nødvendige investeringer, blant annet til sykehjem og omsorgsboliger, vil utfordringene øke betydelig utover i økonomiplanperioden.

Det tas ikke økonomisk høyde for endring i brukergruppene. Økt levealder gir flere personer med demenssykdom. Diabetes, kols og kreft er andre områder som også øker i omfang og som øker etterspørselen etter tjenester.

Økningen i antall eldre, problemer med å rekruttere personell og kommunens økonomi tilsier at omsorgsavdelingen må dreie fokuset fra en institusjonsrettet tjeneste til en mer hjemmebasert tjeneste. I tillegg må tildeling av bistand vurderes strengere. Terskelen for å tildele tjenester må heves. Det kan bli nødvendig å redusere antall sykehjemsplasser. Det vil ikke være mulig å opprettholde dagens tjenestenivå og tjenesteleveranse i økonomiplanperioden innenfor de rammene som er skissert.

I økonomiplanperioden må det også ses på om det kan være mulig å effektivisere gjennom omstilling.

Årsbudsjett 2013

Rammeøkningen for 2013, som følge av demografien (økningen i antall eldre) er allerede bundet til nødvendige helsetjenester til enkeltbrukere i 2012. Avdelingen drar dermed med seg et for høyt driftsnivå inn i 2013. I tillegg er avdelingens andel av rammereduksjonen 4,8 mill kr, (1,7 %).

For å håndtere en rammereduksjon på 1,7 % er det nødvendig å iverksette en del tiltak. Det vil tilstrebes å unngå betaling til sykehuset for utskrivningsklare pasienter i 2013. For å få dette til kan det i perioder bli nødvendig å opprette overbelegg på enkeltrom i sykehjem. Tiltaket vil medføre økt press på sykehjemsplassene og de hjemmebaserte tjenestene.

Hovedtyngden av rammereduksjonen må tas gjennom reduksjon på lønn. Dette gjennom redusert bruk av vikarer ved sykefravær, redusert bruk av overtid og vikarbyrå, endringer av turnuser med mer. Dette innebærer en enda strammere økonomisk styring i hver enkelt avdeling.

Betalingssatsene for hjemmehjelp/praktisk bistand og tilsvarende tjenester økes med ca 15 % (selvkost). I tillegg stipuleres det en innsparing gjennom forbedring av innkjøpsrutiner.

At avdelingen går inn i 2013 med et for høyt driftsnivå må håndteres gjennom effektivisering. Avdelingen har et kontinuerlig fokus på utvikling. Herunder kan nevnes innføring av multidose i sykehjem og hjemmetjenesten, Demensplan Rana, innføring av demenslag i hjemmetjenesten og prosjekt for reduksjon av uønsket deltid. Det vurderes om noen tjenester kan utføres på en annen måte og om det er mulig å justere tjenestenivået.

Kostra

Rana har en høyere andel eldre enn KG 13 og en høyere dekningsgrad for både hjemmetjenester og institusjon enn i KG 13. Flere av kommunens innbyggere nås med tjenester enn i KG 13.

Korrigerte brutto driftsutgifter pr kommunal institusjonsplass er i Rana lavere enn KG 13. Korrigerte brutto driftsutgifter pr mottaker av hjemmetjenester er i Rana lavere enn KG 13.

Rana har høyere andel personell med fagutdanning, høyere andel sykehjemsplasser og høyere andel plasser øremerket demente. Rana har fremdeles en lavere andel plasser til korttidsopphold i sykehjem. Andelen plasser til korttidsopphold er økt i 2012.

Tabell 21. Økt ressurstilførsel demografi omsorg

	2013	*2014*	*2015*	*2016*
Hjemmetjenester	1 000	1 900	3 100	4 400
Sykehjem	4 700	5 500	8 700	10 300
SUM	**5 700**	**7 400**	**11 800**	**14 700**

Kulturavdelingen

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Inntekter	-15 302	-11 962	-12 753	-12 753	-12 753	-12 753
Utgifter	51 659	48 818	50 250	50 200	50 150	50 100
Rammeendring			641	-50	-50	-50
Netto driftsramme	**36 357**	**36 856**	**37 497**	**37 447**	**37 397**	**37 347**
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			1 513			
Prisjustering inntekter/utgifter			74			
Endring pensjon			-96			
Rammereduksjon 2013			-800			
Reduksjon sykefravær			-50	-50	-50	-50
Sum rammeendring			**641**	**-50**	**-50**	**-50**
Årsverk	55,2	54,7	54,7			
Lønn i prosent av brutto utgifter	58,7 %	64,0 %	65,0 %			

Status

Avdelingen har vært styrt i henhold til de føringene som er nedfelt i kulturloven, i strategiplanen fra 2007, budsjettet for 2012 og avdelingens årlige virksomhetsplan. Innen gitte rammer er det utført godt arbeid av alle ansatte, med vekt på mål-oppnåelse og budsjettstyring. Brukerne har stått i fokus.

Biblioteket har hatt tilhold i provisoriske lokaler i påvente av kunnskapssenteret. Dette har medført spesielle utfordringer for de ansatte. Dessverre har det ikke vært plass til så mange av de sosiale funksjonene som vanlig. Mange eldre daglig-brukere av tidsskrifter og aviser, innvandrere, barn og unge som har brukt biblioteket som treffsted har uteblitt. Utlånet har blitt noe redusert under de foreløpig kummerlige forholdene. Leksehjelp for innvandrere er midlertidig flyttet ut av biblioteket. Selv om situasjonen har vært utfordrende, har de ansatte gjort en stor innsats for å opprettholde et akseptabelt servicenivå. Budsjettene har vært styrt godt og derved gitt en økonomisk forsvarlig drift.

Kulturskolen har også hatt delvis tilhold i provisoriske lokaler på grunn av ombygging. De berørte ved kulturskolen har vist god tilpasnings-evne. Kulturskolen ble ved behandlingen av budsjett 2012 tilført 0,3 mill kr. Dette førte til at ventelistene på piano, akustisk gitar og elgitar ble redusert fra tidligere 2 ½ år til nå bare 1 år, og det er ikke lengre venteliste for sang, teater, slagverk, fiolin, og treblåsere. Det er heller ikke venteliste på film, der kulturskolen kjøper inn kurs fra et privat firma (Media 3). Selv om det fortsatt er ventelister på fløyte, cello og billedkunst, kan en fastslå at budsjettstyrkingen har ført til en bedre situasjon.

Dagens ventelister kan anses for akseptable. Kulturskolen yter betalte, profesjonelle dirigent-tjenester til fritidsmusikklivet, og har musiker-ordningen KammeRana. Denne er et spleiselag med fylkeskommunen, og gjør det attraktivt for dyktige musikere å arbeide ved Rana kulturskole. Begge ordningene hever kvaliteten på musikklivet i Rana.

Fritidsavdelingen gjennomgikk på slutten av året en ekstern evaluering. Denne vil bli fulgt opp videre med tiltak.

I løpet av året er arbeidet med fritidsklubber og utekontakt samordnet i et felles team. Dette gir mer effektiv bruk av samlet kompetanse, og bedre koordinering av det forebyggende barne- og ungdomsarbeidet. Bruken av Gruben- og Båsmo fritidsklubber, Ungdommens Hus og tilbudene til funksjons- og utviklingshemmede har økt gjennom året. Selfors fritidsklubb er nedlagt på grunn av dårlige lokaler og lite besøk, og for å tilpasse seg strammere økonomiske rammer. Rockens Hus er fullt belagt, og det er lagt vekt på at ulike aldersgrupper skal være representert. Gruben samfunnhus har et tak som lekker og dårlige toalettforhold uten universell utforming. Avdelingen har selv renovert kjøkkenet. Huset er lite egnet til utleie, men brukes en del av avdelingen selv, blant annet til Ungdommens kulturmønstring.

Kinoen produserer årlig om lag 2 000 kino-forestillinger, og er involvert i konserter, teater og andre sceniske arrangementer. Kinoen har slik en kulturhusfunksjon. Den har også driftsansvar for Mo samfunnshus. Utleie av dette skjer i samarbeid med servicetorget. Mo samfunnhus er mye brukt.

Kvaliteten på filmvisningene er meget god etter digitaliseringen, men kapasiteten er for liten. Kinoen legger stor vekt på å ha et godt tilbud av barne- og familiefilmer. Det arrangeres egne dagvisninger for småbarnsforeldre og pensjonister.

Kinobesøket varierer, og det endelige økonomiske resultatet kan først fastslås ved årsslutt. Reklamesalg, kioskdrift og billettsalg er outsourcet. Reforhandlinger i år har dessverre medført utgiftsøkning på billettsalget.

Avdelingen må hele tiden tilpasse forbruk etter inntjening. Kinoen arbeider nå med fornyelse av møbler og utstyr i samfunnshuset innenfor egne rammer.

Utfordringer

Det er en løpende utfordring å organisere arbeidet på en måte som gir best mulig tjenester. Avdelingen har gjennomgått store nedtrekk i driftsrammen de siste fire årene.

I forhold til vedtatt strategiplan gjenstår flere behov. Kulturhus er fortsatt det største og viktigste. Dette er både en investeringsmessig og en driftsmessig utfordring, og neppe noe som lar seg fullt ut realisere i nær framtid.

Fritidsklubber i alle boområder er også et mål som ikke er nådd. Mest aktuelt nå er behovet på Selfors og i Åga- og Hauknesområdet. Nye lokaler til museet og styrket kulturminnevern er dessuten stadig aktuelt og uløst.

Av utfordringer fra strategiplanen som er løst, nevnes styrking av Mo i Rana som festivalby, en samlet idrettsavdeling, sikring av Åarjelhsaemien Teatere, utbygging av kulturskolen og oppbygging av Ungdommens hus.

Økonomiplan 2013-2016

Med redusert driftsramme i økonomiplanperioden, vil kultur måtte fokusere på effektivisering. Samarbeid med andre avdelinger, private og organisasjoner kan gi innsparing i enda større grad enn nå. Kulturavdelingen har erfaring i samhandling, blant annet med utsetting av tjenester, især på kinofeltet (reklamesalg, billettsalg, kioskdrift). Årlige rammereduksjoner har i stor grad blitt møtt med nye måter å gjøre ting på.

Årsbudsjett 2013

Rammereduksjonen i 2013 har et omfang på 0,8 mill kr. I tillegg til kutt de siste fire årene på 2,8 mill kr, gir det et nedtrekk på ti prosent over fem år. Rammereduksjonen i 2013 blir tatt ved nedleggelse av fritidsklubben på Selfors, effektivisering av renhold på kinoen, reduserte prosjektmidler i Ungdommens hus, bortfall av tilskuddsmidler til nærmiljøutvalg og lederutvikling, og generelt nedtak i drifts- og utstyrsposter.

Nedleggelse av Selfors fritidsklubb er allerede effektuert. Klubben hadde dårlige lokaler og lite besøk. Effektivisering av renholdet på kinoen er også iverksatt. Tilskuddsposten til lederutvikling har hatt svært få søkere gjennom mange år. Nærmiljøutvalgene i Rana er resultat av en statlig forsøksvirksomhet først på nittitallet, og har ikke blitt videreutviklet til den integrerte del av folkestyret som var intensjonen. Omlegging av retningslinjene for tilskudd i retning av konkret prosjektstøtte, har ført til vansker med å få inn gode søknader.

Ungdommens Hus har til sammen 0,3 mill kr til disposisjon for ungdomsrådet og husstyret, fordelt med halvparten på hver. Ut fra erfaring med det faktiske behovet, foreslås beløpet redusert med en tredjedel

Resterende 0,15 mill kr må tas gjennom innsparing på utstyrsinnkjøp eller andre driftsrasjonaliseringer. Det er viktig at avdelingene hvert år går kritisk gjennom sin egen virksomhet, og finner de ”små” mulighetene til økonomiske forbedringer.

Kostra

28 prosent av kostratallene for kulturformål utgjøres av idrett, som ligger i teknisk og ikke er en del av kulturavdelingens budsjett. Idrettsutgifter i Rana ligger over KG 13. Netto driftsutgifter til kulturbygg, bibliotek og aktivitetstilbud til barn og unge er høyere enn i KG 13, mens utgifter til kino, kulturskole, annet kulturarbeid og kunstformidling (når ikke tilskuddet til Nordland teater regnes med) ligger lavere enn gruppa.

Samlet ligger Rana over KG 13 på kultursektoren, inkludert idrett. Hovedforklaringen til at Rana har høye utgifter til kultur, kan være tilskuddet til Nordland teater som utgjør over 10 % av driftsbudsjettet til kulturavdelingen. Kommunen har også høye utgifter til drift av kultur- og idrettsbygg.

Selv om avdelingen har redusert budsjettet de siste fire årene, viser kostratallene en økning. En årsak er at kommunen de siste årene har brukt ressurser på å sørge for at kostratallene i kommunens regnskap føres riktig. Det er avdekket at blant annet avskrivninger på kulturbygg, samt øvrige utgifter til kulturbygg tidligere er feilført på andre kostrafunksjoner.

Teknisk avdeling

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Inntekter	-52 362	-69 304	-48 706	-48 706	-48 706	-48 706
Utgifter	210 023	234 644	218 592	220 242	222 642	221 392
Rammeendring			4 546	1 650	2 400	-1 250
Netto driftsramme	**157 661**	**165 340**	**169 886**	**171 536**	**173 936**	**172 686**
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			7 468			
Prisjustering inntekter/utgifter			192			
Endring pensjon			-304			
Rammereduksjon 2013			-4 850			
Reduksjon sykefravær			-150	-150	-200	-150
Vedlikehold bygg			3 000	1 800	2 600	-1 100
Innkjøpsfunksjon			-810			
Sum rammeendring			**4 546**	**1 650**	**2 400**	**-1 250**
Årsverk	207,9	208,9	212,3			
Lønn i prosent av brutto utgifter	48,6 %	54,3 %	56,1 %			

Status

Teknisk avdeling har gjennomført flere runder med rammereduksjoner. Avdelingen fikk i 2011 likevel et mindreforbruk på 1,8 mill. Situasjonen er langt på vei den samme i 2012, Teknisk avdeling vil totalt sett komme ut omtrent på budsjett.

Byplanavdelingen som primært ivaretar lovpålagte forvaltningsoppgaver har vært drevet på økonomisk "sparebuss" siden 2009 da omorganisering og nedbemanning ble iverksatt. På samme tid ble kravene til kommunal saksbehandling skjerpet gjennom ny Matrikkellov, Plan- og bygningslov og Naturmangfoldslov. Avdelingen gjennomførte et omfattende takseringsprosjekt for eiendomsskatt som nå er i en resurskrevende driftsfase. Knapphet på saksbehandlerkapasitet har vært situasjonen gjennom flere år, og med det køer av saker og søknader til behandling. Stort sett har man likevel greid å behandle saker innenfor lovbestemte tidsfrister.

Planarbeid, og spesielt overordnet arealplanlegging har blitt stilt i bero. Ny forskrift for gebyr gjeldende fra 2011 med formål over tid å gjøre søknadsbehandling etter Plan- og bygningsloven og Matrikkelloven selvfinansierende, har bedret situasjonen og gitt mulighet for i 2012 å ansette nye saksbehandlere innenfor plan og byggesak.

Gjennom rammeøkning i budsjett for 2012 ble miljøforvaltningen styrket. Selv om det er fremgang er det fortsatt utfordringer på dette området. Det mangler fortsatt kapasitet på plan og kartforvaltning, men det er vanskelig å få besatt ledige stillinger med kvalifiserte fagfolk.

Bydrift er en av to store driftsavdelinger på Teknisk. Budsjett for drift av kommunale veier gir ikke mulighet for å legge slitedekker. Dette er uheldig. Engangsbevilgning til formålet ble skaffet gjennom særskilt vedtak høsten 2012. Bydrift har også et betydelig merforbruk på drift av Moheia fritidspark, der særlig energikostnadene har økt betydelig og alene bidrar til et merforbruk opp mot 1 mill kr. Moheia hadde gunstige avtaler med Mo Fjernvarme som gikk ut i 2010, uten at rammen ble justert for de økte kostnadene.

Byggdrift drifter 125 000 m² bygningsmasse fordelt på ca 40 enheter. Utfordringene ligger hovedsakelig på det løpende vedlikeholdet der Rana kommune bruker langt mindre enn veiledende verdier fra departement eller hva Statsbygg bruker. Bygg og anlegg forfaller med dagens driftsrammer. Resultatet er behov for full renovering etter noen år, et behov som er akutt nå innenfor skole og omsorgssektoren.

Brukerne utrykker misnøye, og vedlikeholdsetterslepet øker. Leiekostnader og energikostnader har gjennom mange år økt mer enn det har blitt kompensert for i budsjett, og de store driftspostene for generelt vedlikehold er blitt brukt som salderingspost i kuttprosesser. Byggdrift har iverksatt et prosjekt hvor det ses på avdelingens organisering og drift. Dette er i tråd med økonomiplanvedtak fra juni 2011.

Prosjektavdelingen ivaretar oppgaven med å gjennomføre investeringsprogrammet i årene framover. Avdelingen sliter i et stramt arbeidsmarked med å rekruttere prosjekt-/ byggeledere samt egne planleggere og må i større grad enn ønskelig basere seg på kostbart konsulentbruk, noe som medfører mye administrativt arbeide.

Utfordringer

Den største utfordringen driftsmessig er å ivareta investert kapital innenfor bygg og anlegg. Drifts-budsjettene må økes enten gjennom rammeøkning eller ved betydelig omdisponering internt. At det i budsjettrammer ikke tas nok hensyn til og kompenseres for utgifter en ikke selv kan påvirke, som for eksempel energi og ekstraordinær pris-stigning på kjøpte tjenester gjør dette krevende. Nye anbud på privatiserte brøyteroder i 2012 viser en prisøkning på 1,5 mill, en økning på ca 10 %, langt over generell prisstigning på 1,9 %.

Kravspesifikasjon for revisjon av kraftkonsesjonene for Langvatnet og Ranavassdraget ble sendt til NVE i 2012. Oppfølging av revisjonsprosessen er en viktig sak som vil få stor betydning for utviklingen framover. Fortsatt oppfølging av flyplassplanene er en annen utviklingsoppgave. Her må det blant annet ses på tilrettelegging for offentlig vann- og avløpstilknytning.

Teknisk avdeling er i mange sammenhenger kommunens redskap for å tilrettelegge for by- og stedsutvikling. Aktivitet for å bidra til en positiv utvikling kan fort bli en salderingspost satt opp mot andre presserende driftsbehov.

Økonomiplan 2013-2016

De mange og store tiltak som det nå legges opp til gjennom investeringsprogrammet er en utfordring som krever at Prosjektavdelingen er tilstrekkelig bemannet for å kunne gjennomføre dem på en faglig forsvarlig måte.

Avdelingen har små bevilgninger til vedlikehold av realkapitalen. I økonomiplanperioden er det lagt inn en styrking ved at vedlikehold bygg styrkes med 3 mill kr i 2013 som opptrappes ytterligere i planperioden (bevilgning 2016: 6,3 mill kr).

Nasjonalt stilles det større krav til kommunal saksbehandling og kontroll innenfor tema som risiko og sårbarhet, transport og miljø, klimatiltak, naturmangfold og tilgjengelighet.

Årsbudsjett 2013

Teknisk avdeling har redusert lønnsutgiftene på alle nivåer i organisasjonen for å prioritere utførende vedlikehold. Avdelingen arbeider kontinuerlig med å prioritere ressurser til det tjenesteområdet som har størst behov. For å få effektuert rammereduksjonen i 2013, er det foreslått driftstiltak som kommunen må slutte med for å frigjøre midler.

Bydrift må i 2013 omdisponere innenfor eget budsjett. Dette kan bare skje ved reduksjoner på park og idrett. Som følge av manglende investeringsmidler til fornyelse av maskinpark må ytterligere en brøyterode (Selfors) settes ut på anbud fra vinteren 2013/2014. Dette fører til en reduksjon i fire stillinger. Med dagens prisnivå i entreprenørmarkedet er en usikker på kostnads-konsekvensen ved en slik endring.

Tining av Moheia kunstgressbane, slutte med brøyting private veger, vinterstenge kommunal veg, utlysning av brøyterode Selfors, og øvrig nedtrekk vil for 2013 innebære at rammen for Park og idrett reduseres med 1,75 mill. Ytterligere reduksjon må påregnes for at Bydrift skal ta inn merforbruk i forhold til budsjett 2012 som er utgangspunkt for 2013.

Parkeringssatsen foreslås økt med 2 kr. Siste økning var i budsjettvedtak 2010 med 1 kr. For de to foregående år er det lagt til grunn en inntekts-økning uten at prisen er økt. I 2012 får kommunen en svikt i parkeringsinntektene på opp mot 1 mill kr. Forhåpentlig er dette forbigående, men det hefter usikkerhet ved inntektsanslaget foreslått i 2013. En 50 % stilling som parkeringsbetjent holdes vakant.

Foreslått rammereduksjon for Byggdrift utgjør 1,3 mill kr.

Avdelingen har økt graden av selvfinansiering for plan, byggesak og matrikkelsaker. Rammen for Teknisk foreslås i 2013 redusert med 0,8 mill kr begrunnet med økt selvfinansieringsandel. Det er stor bygge- og anleggsaktivitet i Rana, noe som medfører press på mange områder. Antall plan, dele, bygge- og matrikkelsaker er høyt, og forvaltning og saksbehandling blir presset på tid. Kommunen har oppdatert matrikkelen slik at innkreving av eiendomsskatt og avgifter er lovlig og lovmessig fordelt. Matrikkelen og skatte-takstdatabasen vedlikeholdes gjennom årlig registrering og taksering av nye tiltak og endringer.

Kostra

Rana har høyere netto driftsutgifter på samferdsel pr innbygger enn KG 13. Rana har dobbelt så mange km vei pr innbygger. Sammenlignes driftutgifter pr km vei, ligger Rana lavere enn KG 13. Rana ligger over KG 13 i netto driftsutgifter til brann og ulykkesvern. Dette kommer av sentrale beredskapskrav for byer over 20 000 innbyggere, mens KOSTRA-gruppen Rana sammenligner seg med har i snitt 38 000 innbyggere. Kostnad pr innbygger blir derfor noe høyere.

Rana ligger lavt på plansaksbehandling, byggesak og kart og oppmåling.

Rana ligger høyt på rekreasjon i tettsted, miljøvern, naturforvaltning og friluftsliv. Dette gjenspeiler en stor og aktivt tilretteleggende park/idrettsavdeling og det at Rana nok fortsatt har en del flere utfordringer på miljøsektoren enn sammenlignbare kommuner.

Selvkostområdene

Vann og avløp

	Regnskap 2011	*Budsjett 2012*	*Budsjett 2013*	*ØkPl 2014*	*ØkPl 2015*	*ØkPl 2016*
Inntekter	-37 415	-49 214	-45 323	-45 323	-45 323	-45 323
Utgifter	37 415	49 214	45 323	45 323	45 323	45 323
Netto driftsramme	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			743			
Økte utgifter			1 228			
Kapitalkostnader			-5 862			
Bruk av bundne driftsfond			3 351			
Reduserte inntekter			540			
Sum rammeendring			**-**	**-**	**-**	**-**
Årsverk	16,8	16,8	17,2			
Lønn i prosent av brutto utgifter	29,1 %	21,0 %	22,0 %			

Rana kommune fører samtlige utgifter og inntekter inkludert kapitalkostnader og indirekte kostnader på selvkostområdet. Ved årsavslutning skal det enten avsettes eller brukes av bundne fond slik at områdene går i balanse(i null). Utgiftene skal dermed være like store som inntektene, jf selvkost-prinsippet.

Status

Det er satt i drift ny råvannskilde og nytt rense-anlegg for Mo vannverk og det er satt i drift nytt avløpsrenseanlegg på Mjølanodden. Total-situasjonen med hensyn til renseanlegg begynner nå å bli svært bra. Det er også foretatt en god del rehabilitering av ledningsnett. Dette er et arbeid som vil pågå for fullt i tiden framover.

Utfordringer

Kommunen er nå i en situasjon der en får store investeringer som igjen fører til økte kapital-kostnader. Det budsjetteres med økt bruk av selvkostfond. I økonomiplanperioden forventes det at tidligere avsetninger til fond, vil tilbakeføres brukerne i form av redusert økning i gebyrene og selvkostfondene i løpet av perioden vil bli kraftig redusert. Med store investeringer og mange prosjekter på gang er det en utfordring å klare å holde framdriftsplanene. En er avhengig av mange eksterne aktører, både når det gjelder prosjektering, byggeledelse og utførelse.

Økonomiplan 2013 – 2016

Det legges opp til en storstilt satsing på rehabilitering av ledningsnett, med særlig fokus på separering av avløpsnettet. Det skal også føres fram reservevannforsyning fra Mo vannverk til Åga/Hauknes vannverk.

Årsbudsjett 2013

Økte arbeidsoppgaver gjør at avdelingen øker arbeidsstokken med to driftsoperatører i løpet av 2013. Dette vil ikke ha noen innvirkning på årsgebyrene, som holdes uforandret.

Kostra

I forhold til sammenlignbare kommuner kommer Rana godt ut når det gjelder avgiftsnivå på vann og avløp.

Årsgebyr for vannforsyning

År	*Rana*	*KG 13*	*Molde*	*Narvik*	*Tromsø*
2011	1 297	1 975	1 408	1 116	2 037

Årsgebyr for avløpstjenesten

År	*Rana*	*KG 13*	*Molde*	*Narvik*	*Tromsø*
2011	1 452	2 686	1 493	2 156	2 414

Kapitalkostnadene reduseres i 2013 som følge av lavere investeringstakt enn først antatt, samt en lav rente på 3-årige statsobligasjoner. Bruk av bundne fond reduseres som en påfølgende konsekvens.

Feiing

	Regnskap 2011	*Budsjett 2012*	*Budsjett 2013*	*ØkPl 2014*	*ØkPl 2015*	*ØkPl 2016*
Inntekter	-4 130	-4 142	-4 040	-4 040	-4 040	-4 040
Utgifter	4 130	4 142	4 040	4 040	4 040	4 040
Netto driftsramme	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			137			
Reduserte utgifter			-269			
Kapitalkostnader			30			
Bruk av bundnet driftsfond			102			
Sum rammeendring			**-**	**-**	**-**	**-**
Årsverk	5,0	5,0	5,0			
Lønn i prosent av brutto utgifter	62,3 %	68,0 %	71,3 %			

Utgiftene på selvkostområdet feiing forventes å bli noe lavere i 2013 og bruk av bundne fond reduseres med 102 000 kr for å oppnå balanse.

Sentrale støttetjenester

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Inntekter	-10 358	-5 859	-7 726	-7 726	-7 726	-7 726
Utgifter	85 411	86 075	92 443	91 893	91 793	91 743
Rammeendring			4 501	-550	-100	-50
Netto driftsramme	**75 053**	**80 216**	**84 717**	**84 167**	**84 067**	**84 017**
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			1 886			
Prisjustering inntekter/utgifter			596			
Vergemålsreform			-200			
Endring pensjon			-141			
Rammereduksjon 2013			-1 200			
Reduksjon sykefravær			-50	-50	-100	-50
Prosjekt sykef			500			
Drift IKT			2 000	-500		
Revisjon			300			
Innkjøpsfunksjon			810			
Sum rammeendring			**4 501**	**-550**	**-100**	**-50**
Årsverk	64,4	64,9	65,9			
Lønn i prosent av brutto utgifter	64,4 %	63,1 %	63,6 %			

Status

Støttetjenesten leverer tjenester til innbyggere, folkevalgte og virksomheten Rana kommune. Støttetjenesten består av fem organisatoriske enheter og ledes av økonomisjef.

- Økonomi; kemner, budsjett og analyse, regnskap og innkjøp, 19 årsverk
- Personal; lønn, HR og HMS, forhandlinger, 15,5 årsverk
- Service; post/arkiv, sentralbord, servicetorg, politisk sekretariat, 18 årsverk
- Juridisk, 3 årsverk.
- IKT; drift og utvikling, 8,4 årsverk.

I tillegg inngår rådmann og informasjonssjef i rammeområdet med to årsverk.

I 2012 er driften redusert med 1,7 mill kr.

Blant utviklingsoppgavene realisert i 2012 innenfor rammen, er etablering av et godt samarbeid med Indre Helgeland kommunerevisjon, politikere på nett – papirløse politikere, informasjonssikkerhet og arkiv. Det inngås nå avtaler for portal- og sak/arkivprosjektene, delegasjonsreglement, etisk regelverk, regelverk Startlån og beredskapsarbeidet er underveis. I tillegg ble innkjøpsfunksjonen overført til økonomiavdelingen i september 2012.

Utfordringer

Modernisering og kvalitetsforbedring i kommunal sektor er et område i stadig utvikling, som innenfor intern kompetanseheving, IKT-utvikling, arkivrutiner, informasjonssikkerhet, rapportering. I tillegg til lokalt fokus kommer sterke sentrale føringer knyttet til modernisering og kvalitets-forbedring i kommunal sektor. Av dette kan nevnes økt tilgjengelighet og bruk av IKT, krav til informasjonssikkerhet, beredskap, system- og strukturtiltak som mål og resultatstyring, rutiner, regelverk og internkontroll.

Å bidra til god økonomistyring av virksomheten er et sentralt mål for støttetjenesten. Dette er avgjørende for både kvalitet og resultat i resten av tjenestetilbudet i virksomheten.

Ved opprettelse av støttetjenesten i 2010 ble det kartlagt hvilke tjenester som ønskes levert av virksomheten. Fremdeles er det ikke ressurser til å møte ønskene fra produksjonsavdelingene. Avdelingen er ikke dimensjonert for utvikling, men for drift. For å utvikle tjenester som er effektiv og gode, samt minsker gapet mellom forventning og levering må innhold i interne tjenester klart defineres og aksepteres, for eksempel ved bruk av tjenesteavtaler.

De utfordringene avdelingen står overfor i plan-perioden, kan ikke alene løses gjennom omstilling uten at servicetilbudet til innbyggere, folkevalgte og virksomheten for øvrig vil bli påvirket. En vellykket omstillingsprosess er avhengig av stabilitet i bemanningssituasjonen fremover. Dette vurderes som kritisk.

En stor del av budsjettet til støttetjenesten er bundet i politisk styring, kommunerevisjon samt felleskostnader på faste avtaler som medlemskap

i KS, lisenser, programvare, forsikring, annonser, etc.

Økonomiplan 2013-2016

Den primære utfordringen for avdelingen er å stabilisere drift og drive utvikling innenfor reduserte rammer. I 2013 er det foreslått å redusere driften med 1,2 mill kr utover den reduksjonen som følger av redusert sykefravær. Forslagene fra støttetjenesten gjennomgås kort under:

- Redusert annonsebudsjett 0,6 mill kr (redusere kunngjøringer og utvikle bruk av sosiale medier).
- Vakant stilling personal 0,25 mill kr
- Avvikle årbok gave 0,3 mill kr og generell reduksjon 50 000 kr.

Samtidig vil Støttetjenesten være sentral i både Omstillingsprosjektet og i Helse, miljø og trivsels-prosjektet. Se forøvrig utdypende omtale innledningsvis.

Internkontrollprosjektet som ikke ble igangsatt i 2012, vil i noen grad dekkes innenfor arbeidsflaten for omstillingsprosjektet samt de andre tiltakene støttetjenesten ønsker å kunne prioritere i økonomiplanperioden. Avdelingen skal blant annet arbeide videre med revisjon av eksisterende reglement, som finans- og permisjonsreglementet. Utvikling og revisjon av rutiner, reglement og systemer må oppgraderes og revideres jevnlig, og dette krever ressurser og utviklingskraft.

Det er ønskelig å få anledning til å igangsette nyansattkurs, gjennomgå og utvikle innkjøps-området, øke antall regnskapskontroller på innfordringsområdet, samt få utviklingsprosjekt som portal, sak/arkiv samt flere IKT-prosjekt i full drift i 2013. I 2013 skal det også avholdes valg, og det tas sikte på å overføre ansvar for overfor-mynderiet til Nordland 1. juli 2013. Avdelingen ser også behov for å igangsette et arbeid rettet mot rekruttering. Det tas sikte på å ha på plass leder-avtaler tidlig i planperioden. Dette avhenger noe av fremgang i revidering av delegasjonsreglementet.

Å få gjennomført kompetansekartlegging i virksomheten har vist seg å være krevende. Det samme gjelder håndtering av en sterkt økende inngang søknader motorferdsel samt Startlån.

IKT er et strategisk verktøy for hele Rana kommune, som står sentralt i våre effektiviseringsprosesser. Det har over tid vært forutsatt at effektivisering i organisasjonene skal følge av økt bruk og utvikling av IKT-tjenester. Imidlertid har ikke de ulike effektiviseringsløpene kjørt de senere årene medført økte ressurser til IKT for å drifte og utvikle et stadig mer komplekst miljø. IKT-tjenesten blir stadig mer kompleks blant annet som følge av statlige krav samt virksomhetens egne behov. Rana kommune bruker mindre ressurser på IKT-tjenester enn sammenlignbare kommuner.

Dette har over tid resultert i at IKT-tjenester utføres av et sterkt presset driftsmiljø som ikke har ressurser til systematisk arbeid som på sikt vil gi effektiviseringsgevinster både i enheten selv samt i resten av organisasjonen. Det er heller ikke ressurser til å kjøre nødvendige investerings- og utviklingsløp. Per i dag vurderes drift av IKT å være på et virksomhetskritisk nivå. Driften må stabiliseres for å sikre leveranser til resten av Rana kommune på kort sikt samt på lang sikt sikre kvalitet og effektivitet i fremtidig drift og utvikling av IKT Rana kommune.

Det foreslås 2,0 mill kr til å stabilisere IKT drift i kommunen, herunder opprette to årsverk. Denne tilførselen skal være sentral i å sikre at overnevnte mål for IKT nås. Deler av bevilgningen, 0,5 mill kr, foreslås som en engangsbevilgning i 2013 for å få gjennomført en evaluering av IKT-tjenesten. Det foreslås samtidig å tilføre 5,0 mill kr til IKT-investeringer for hele virksomheten i 2013. Dette omfatter oppgradering av servere, Citrix, nødaggregat, sikre drift av sikker sone, fiber til flere av skolene, resterende lisensrevisjon mv.

Årsbudsjett 2013

Etter tildeling av årsbudsjett utarbeides virksomhetsplan for 2013. Utfordringene avdelingen står overfor skal søkes innarbeidet i mål og tiltak.

Kostra

Kostra data fra 2011 viser at Rana kommune ligger over KG 13 i kr pr innbygger på områdene for revisjon og kontroll (121 % over), politisk styring (22 % over) og administrasjon (7,5 % over).

Kirkelig Fellesråd

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Inntekter	-38	-233	-241	-241	-241	-241
Utgifter	15 951	17 550	17 844	17 844	17 844	17 844
Rammeendring			286			
Netto driftsramme	**15 913**	**17 317**	**17 603**	**17 603**	**17 603**	**17 603**
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			794			
Prisjustering inntekter/utgifter			-8			
Rammereduksjon 2013			-500			
Sum rammeendring			**286**	**-**	**-**	**-**

Tilskuddsrammen er regulert med lønns- og prisvekst i henhold til forslag i Statsbudsjettet.

Rammen er redusert med 0,5 mill kr i forhold til effektiviserings- og omstillingstiltak i 2013.

Diverse tilskudd

	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Inntekter	-655	0	0	0	0	0
Utgifter	8 103	7 802	8 050	8 050	8 050	8 050
Rammeendring			248			
Netto driftsramme	**7 448**	**7 802**	**8 050**	**8 050**	**8 050**	**8 050**
Nye tiltak/endringer						
Prisjustering inntekter/utgifter			248			
Sum rammeendring			**248**	**-**	**-**	**-**

Området omfatter blant annet tilskudd til Polarsirkelen reiseliv, Kunnskaps-parken, Polarsirkelen friluftsråd, Partnerskapsavtale med Nordland fylkeskommune og Indre Helgeland regionråd.

Tilskudd 2013

	Tilskudd 2013	*Endring fra 2012 (3,33 %)*
Allment kulturarbeid	843	
Blå Vegen	61	2
FFO	100	
Fiske, jakt og viltstell	125	
Helgelandsmuseet	1 517	49
Idrettsformål	1 292	
Skillevollen	700	
Lekeplasser, nærmiljøtiltak	455	
Kommunal påskjønnelse	198	
Kulturtilbud eldre	100	
LHL	50	
Landsforeningen mot stoffmisbruk	36	
Musikk og kunstformidling	500	
Nordland Teater	4 225	136
Norske Lenker	64	
Polars. Reiselivslag og Friluftsråd	1 662	54
Politiske partier	398	
Private veier	675	
Røvassdalen UL	30	
Stønadsordninger	437	
Syd-Samisk teater	217	
Termik	500	
Tilskudd 17. mai	91	
Trossamfunn	488	
Ungdomsrådets tilskuddsbev.	150	
VTA bedrift	856	28
Sum tilskudd	**15 770**	**268**

Kommunale tilskudd er regulert slik at der hvor tilskuddet har karakter av støtte, er tilskuddet uforandret. Listen viser budsjetterte tilskudd og er ikke uttømmende. Tilskudd som har karakter av driftstilskudd til løpende drift, er regulert med prisstigning i kommunal sektor på 3,33 %.

VEDLEGG

Vedlegg 1.Endringer i gebyrregulativ teknisk avdeling

Forskrift for gebyr for private planer, byggesak, matrikkel m.fl. gjeldende fra 1.1.12. Regulering av gebyrsatser 2013.

Rana kommunestyre vedtok ny forskrift 13.desember 2010, sak 79/10. Større og mer komplekse saker fikk økte gebyr i det nye regulativet - enklere saker lavere. Formålet med gebyrforskriften og det årlige budsjettvedtak om gebyrsatsene er å sikre at kommunen får dekket sine kostnader til lovpålagt saksbehandling for de angitte sakstypene.

Dette er tjenesteproduksjon som over tid skal være selvfinansierende. Satsene i regulativet kan i henhold til forskriften endres gjennom den årlige budsjettbehandlingen. Status inntektsmessig nå er at det ennå mangler noe før selvfinansiering av tjenestene som skal gebyrfinansieres vil være oppfylt. Byggesak har størst gebyrinntekter, og har også høyest andel selvfinansiering. Avdelingen har gjennom store deler av 2012 hatt en ubesatt stilling noe som innebærer at arbeidskrevende lovpålagte oppgaver og systemer for tilsyn og kontroll, samt ulovlighetsoppfølging bare i liten grad er iverksatt.

Departementet legger til grunn at kommuner foretar årlige justeringer av sine gebyrregulativ. Utarbeidelse av dokumentasjon og kontroll av at inntektene ikke overstiger kostnadene skal skje over 3-5 år. Når den nye forskriften neste år har fungert gjennom to år, og bemanning og organisering av Byggesak antas å være bedre dimensjonert i henhold til kravene i den nye Plan- og bygningsloven, tas det sikte på å fremlegge en detaljert gjennomgang og evaluering av selvfinansieringsgraden for disse gebyrlagte tjenestene.

Tilrådning gebyrsatser 2013

Gebyrsatsene for 2013 reguleres i henhold til lønnsveksten i kommunal sektor med 4,0 %. Justering etter lønnsvekst benyttes fordi den tjenesteproduksjon som gebyrene skal finansiere hovedsakelig består av lønnskostnader. De nye satsene rundes av nedover til nærmeste 10 kr.

Mindre justeringer i tekstdelen 2013

Ut fra årets erfaring med forskriften foreslås i tillegg til overnevnte prisregulering endring av følgende satser (merket med rødt).

KAP 1 Alminnelige bestemmelser.

§ 14 Gebyr for medgått tid

For arbeider som regnes etter medgått tid skal timesats i Kap. 3, pkt 21 d nyttes.

Når tiltakshaver/rekvirent forårsaker merarbeid for kommunen, faktureres merarbeid etter medgått tid.

Dersom sak blir avsluttet før vedtak er fattet, faktureres kommunens arbeid med saken etter medgått tid.

KAP 2 Private planforslag

2-4 MINDRE ENDRINGER I REGULERINGSPLAN, PBL § 12-14

2.4.1	Endringsforslag som godkjennes helt eller delvis	**5 160 kr**
2.4.2	Gebyr ved avslag etter politisk behandling	**5 160 kr**
2.4.3	Ved mindre endring/grensejustering som ikke åpner for ny bebyggelse eller nye tomter, og der høring ikke er nødvendig, betales gebyr etter punkt 3.20 b.	

KAP 3 Bygge og delesaker

	3.10. DISPENSASJONSSØKNADER			*Gebyr*
1	Planer (kommuneplan, reguleringsplan, bebyggelsesplan) *)			**6 190 kr**
2	pbl § 1-8 (forbud mot tiltak mv. langs sjø og vassdrag)			**6 190 kr**
3	pbl § 29-4 (bygningens plassering, høyde og avstand fra nabogrense)			**2 580 kr**
4	Kommunale vedtekter			**2 580 kr**
5	Andre			**2 580 kr**
	Ved flere dispensasjoner i samme sak, betales kun for en dispensasjon (høyeste sats).			
	*) Ikke gebyr for dispensasjoner fra u-grad for boligbebyggelse med grad av utnytting på inntil 25 % BYA, eks. parkeringsareal			
	*) Halvt gebyr for dispensasjoner etter pkt 10.1 og/eller pkt 10.2 uten ekstern høring			
	*) Ikke gebyr for utvidelse av eksisterende bolig eller oppføring av uthus/garasje i tilknytning til boligen i LNF-område.			

	3.16. GODKJENNING AV ANSVARLIG SØKER, PROSJEKTERENDE, UTFØRENDE, KONTROLLERENDE FOR PROSJEKTERING OG UTFØRING			*Gebyr*
	Gebyr beregnes for hvert tiltak det søkes om og ilegges tiltakshaver			
a	Der foretaket ikke har sentral godkjenning (pr. foretak)			**1 030 kr**
b	Der foretaket har sentral godkjenning (pr. foretak)			**510 kr**
	Ved endring av ansvarsrett skal det i tillegg tas halvt gebyr for endringssøknader etter pkt. 11.			

KAP 4 Matrikkelloven

4.2.1 Oppretting av matrikkelenhet uten oppmåling

Gebyr betales med 50 % av satsene i pkt. 4.1.1.

4.3.1 Grunneiendom, festegrunn og jordsameie

Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (maksimalgrensen er satt til 500 m²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen. For grensejustering til veg- eller jernbaneformål kan andre arealklasser gjelde.	
areal fra 0 – 250 m²	**7 220 kr**
areal fra 251 – 500 m²	**10 320 kr**

4. 4.1 Grunneiendom, festegrunn og jordsameie

Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift. Dette gjelder ikke arealoverføring til veg- og jernbaneformål.
Gebyr betales med 60 % av satsene i pkt. 4.1.1.

.1.1 ANDRE TILTAK PÅ BOLIG OG FRITIDSEIENDOM	Klasse 1	Klasse 2	Klasse 3
Sammenføyning av bruksenheter	**3 000 kr**		

Begrunnelse: Ny sats. Manglet gebyr som passet for denne sakskategori.

3.12. FORNYELSE AV BYGGETILLATELSE	Gebyr
Ny behandling av byggetillatelse før fristen utgår	**2 500 kr**

Begrunnelse: Tilføyes "før fristen utgår" for å klargjøre sakskategorien.

KAP 4 Matrikkelloven

4.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn

Areal fra 0 – 1500 m²	**16 000 kr**
Areal fra 1501 – 2000 m²	**18 000 kr**
Areal fra 2001 m² – økning pr. påbegynt da.	**1 000 kr**
Punktfeste	**13 000 kr**
Tillegg pr. parsell mer enn en	**1 500 kr**

Ved fradeling av flere tilgrensende tomter samtidig, betales 90 % for tomt 2-5, 80 % for tomt 6-10 og 70 % for tomt 11 og videre. Begrunnelse: Arbeidsmengden reduseres når flere enheter opprettes i felt.

KAP 7 Utslippstillatelser

7.1 Saksbehandlingsgebyr

Det skal betales et engangsgebyr for saksbehandling ved:

Søknad kommunalt avløpsvann etter forurensningsforskriften kap. 13	**Fra 4 500 kr** **Til 7 500 kr**

Begrunnelse: Kap 13 i forurensningsforskriften er krav til utslipp fra mindre tettbebyggelser og arbeidet er betydelig mer omfattende enn det gebyret dekker.

Vedlegg 2.Feie- og tilsynsavgift

Feie- og tilsynsavgift

Følgende satser for årlig Feie- og tilsynsavgift vedtas for 2013, gjeldende fra og med 1.1.2013. Satser for 2012 i parentes:

Feiing og tilsyn med fyringsanlegg, inntil 2 etasjer:	400 kr (415 kr)
Feiing og tilsyn med fyringsanlegg, over 2 etasjer:	500 kr (514 kr)

I tillegg kommer m.v.a.

Følgende satser vedtas for enkeltoppdrag som faktureres utenom Feie- og tilsynsavgift, gjeldende fra og med 1.1.2013:

Feiing av større fyringsanlegg:	867 kr (899 kr)
Serviceoppdrag feietjenesten (timepris):	666 kr (694 kr)
Fysisk plombering av skorstein / ildsted:	1 137 kr (1 180 kr)
Feiing av sentralfyr / ildsted:	666 kr (694 kr)
Fresing av skorstein:	666 kr (694 kr)

I tillegg kommer m.v.a.

Saksutredning

Saken gjelder fastsettelse av gebyr for lovbestemte feie- og tilsynsoppgaver i henhold til Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn § 2-3. Lagt til grunn er også "Forskrift om feie og tilsynsavgift, Rana kommune, Nordland".

Gebyrfastsettelsen for feietjenesten er basert på prinsippet om selvkost. Gebyrets størrelse beregnes på grunnlag av en forkalkyle som omfatter budsjetterte kostnader og en beregning av indirekte kostnader. Til fratrekk kommer forventede inntekter i tillegg til feie- og tilsynsavgift og lønn som forventes dekket over andre budsjettområder. Kalkylen korrigeres om nødvendig i forhold til status på feietjenestens driftsfond.

Videre gjelder saken fastsettelse av gebyr for oppdrag som ikke hører inn under Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn § 2-3, men som rutinemessig utføres av feietjenesten. Disse gebyrene reguleres prosentvis tilsvarende som for Feie- og tilsynsavgift.

Foreslåtte gebyrstørrelse betyr en reduksjon i forhold til de to foregående år.

Bakgrunn

Feietjenesten har et bundet driftsfond som skal ta opp svingninger i feietjenestens økonomi. Feietjenesten har de siste årene hatt lavere kostnader enn forutsatt. Dette er hovedsakelig begrunnet i langtidsfravær og ubesatte stillinger. Som en følge av dette vil driftsfondet nå ha et overskudd på i overkant av 700 000 kr.

Det er hele tiden et mål om at dette fondet skal ligge nær 0,- og det bør nå tas grep for å redusere størrelsen på fondet. I forhold til prinsippet om selvkost der det derfor riktig å redusere feie- og tilsynsavgift for 2013.

Vedlegg 3.Budsjettskjema 1A

Budsjettskjema 1A	Regnskap 2011	Budsjett 2012	Budsjett 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Skatt på inntekt og formue	-447 568	-478 400	-517 600	-517 000	-517 000	-517 000
Ordinært rammetilskudd	-608 173	-649 664	-669 000	-663 000	-655 000	-654 000
Skatt på eiendom	-93 943	-91 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Andre direkte eller indirekte skatter	-38 743	-39 500	-39 500	-39 500	-39 500	-39 500
Andre generelle statstilskudd	-38 149	-33 949	-35 349	-35 435	-35 526	-35 403
Sum frie disponible inntekter	**-1 226 576**	**-1 292 513**	**-1 361 449**	**-1 354 935**	**-1 347 026**	**-1 345 903**
Renteinntekter og utbytte	-48 441	-44 300	-43 229	-36 772	-38 187	-40 086
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	54 530	62 513	60 572	60 169	66 512	71 024
Avdrag på lån	35 525	38 850	43 619	44 612	48 308	51 569
Netto finansinntekter/-utgifter	**41 614**	**57 063**	**60 962**	**68 009**	**76 633**	**82 507**
Til bundne avsetninger	38 504	27 642	21 153	21 153	21 153	21 153
Til ubundne avsetninger	16 061	-	6 300	8 300	4 300	4 300
Bruk av ubundne avsetninger	-3 000	-6 570	-5 000	-5 000	-	-
Bruk av bundne avsetninger	-16 130	-20 123	-17 220	-17 220	-17 220	-17 220
Netto avsetninger	**35 435**	**949**	**5 233**	**7 233**	**8 233**	**8 233**
Overført til investeringsbudsjettet	14 474	33 940	39 286	16 300	16 300	16 300
Øvrige inntekter	-57 478	-63 434	-54 261	-27 441	-24 921	-20 514
Til fordeling drift	**-1 192 531**	**-1 263 995**	**-1 310 229**	**-1 290 834**	**-1 270 781**	**-1 259 377**
Sum fordelt drift (fra skjema 1B)	**-1 192 531**	**-1 263 995**	**-1 310 229**	**-1 290 834**	**-1 270 781**	**-1 259 377**
Merforbruk/mindreforbruk	**-3 847**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Vedlegg 4.Budsjettskjema 2A

Budsjettskjema 2A	Regnskap 2011	Budsjett 2012	ØkPl 2013	ØkPl 2014	ØkPl 2015	ØkPl 2016
Investeringer i anleggsmidler	127 288	263 650	145 830	319 000	396 150	258 200
Utlån og forskutteringer	75 687	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Avdrag på lån	4 914	7 500	10 600	20 000	22 900	25 300
Avsetninger	98 540	31 500	32 440	37 140	36 640	118 240
Årets finansieringsbehov	**306 429**	**352 650**	**238 070**	**426 140**	**505 690**	**451 740**
Finansiert slik						
Bruk av lånemidler	-175 625	-202 630	-129 864	-241 290	-204 600	-191 600
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-36 981	-1 500	0	-5 000	-5 000	-5 000
Tilskudd til investeringer	-9 368	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-31 453	-54 580	-33 740	-67 340	-50 040	-129 340
Andre inntekter	-30 207	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Sum ekstern finansiering	**-283 634**	**-262 710**	**-167 604**	**-317 630**	**-263 640**	**-329 940**
Overført fra driftsregnskapet	-14 473	-48 440	-39 286	-55 900	-61 150	-33 200
Bruk av avsetninger	-8 325	-41 500	-31 980	-52 610	-180 900	-88 600
Sum finansiering	**-306 432**	**-352 650**	**-238 070**	**-426 140**	**-505 690**	**-451 740**
Udekket/udisponert	**-3**	**0**		**0**	**0**	**0**

Vedlegg 5.Hovedoversikt investering

Hovedoversikt investering	*Regnskap 2011*	*Budsjett 2012*	*ØkPl 2013*	*ØkPl 2014*	*ØkPl 2015*	*ØkPl 2016*
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-36 981	-1 500	0	-5 000	-5 000	-5 000
Overføringer med krav til motytelse	-5 749	-24 580	-1 500	-32 600	-12 800	-89 600
Statlige overføringer	-5 737	0	0	0	0	0
Andre overføringer	-3 631	0	0	0	0	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-30 207	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
SUM INNTEKTER (L)	**-82 305**	**-30 080**	**-5 500**	**-41 600**	**-21 800**	**-98 600**
Utgifter						
Lønnsutgifter	2 615	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	664	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i kommunal tj.prod.	108 913	221 860	119 344	259 500	331 400	224 800
Overføringer	14 065	41 790	26 486	59 500	64 750	33 400
Renteutg, provisjoner og andre finansutg	1 031	0	0	0	0	0
SUM UTGIFTER (M)	**127 288**	**263 650**	**145 830**	**319 000**	**396 150**	**258 200**
Finasieringstransaksjoner						
Avdragsutgifter	4 914	7 500	10 600	20 000	22 900	25 300
Utlån	74 785	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Kjøp av aksjer og andeler	902	0	0	0	0	0
Avsetning til ubundne investeringsfond	49 933	11 500	10 840	15 040	15 040	96 640
Avsetninger til bundne fond	48 607	20 000	21 600	22 100	21 600	21 600
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER (N)	**179 141**	**89 000**	**92 240**	**107 140**	**109 540**	**193 540**
FINANSIERINGSBEHOV (O = M+N-L)	**224 124**	**322 570**	**232 570**	**384 540**	**483 890**	**353 140**
Finansiering						
Bruk av lån	-175 625	-202 630	-129 864	-241 290	-204 600	-191 600
Mottatte avdrag på utlån	-25 704	-30 000	-32 240	-34 740	-37 240	-39 740
Overføringer fra driftsregnskapet	-14 473	-48 440	-39 286	-55 900	-61 150	-33 200
Bruk av ubundne investeringsfond	-7 935	-38 000	-25 980	-39 710	-167 600	-75 400
Bruk av bundne fond	-390	-3 500	-6 000	-12 900	-13 300	-13 200
SUM FINANSIERING (R)	**-224 127**	**-322 570**	**-232 570**	**-384 540**	**-483 890**	**-353 140**
UDEKKET/UDISPONERT (S = O-R)	**-3**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Vedlegg 6. Utgiftsutjevning 2013

A	B	C	D	F	G	H	I		
Utgiftsutjevning	*Vekt*	*Antall Rana*	*Utg.beh. indeks*	*Tillegg/fradrag i utjevning*		*Andel utgiftsbehov*	*Endring fra 2012*		
		25 682		*Kr pr innb.*	*SUM (1000 kr)*	*‰*	*Vekting*	*Antall*	*Utg.behov i (1000 kr)*
0-1 år	0,0054	543	0,87727	-30	**-774**	**4,4913**			-774
2-5 år	0,1245	1 212	0,94432	-315	**-8 092**	**4,8345**			-8 092
0-2 år									841
3-5 år									7 307
6-15 år	0,2836	3 197	1,01457	188	**4 823**	**5,1942**	-1,0 %	-3,1 %	-6 280
16-22 år	0,0205	2 513	1,06156	57	**1 473**	**5,4347**	0,0 %	2,4 %	636
23-66 år	0,0926	14 345	0,96570	-144	**-3 707**	**4,9440**	0,4 %	0,3 %	-283
0-17 år	0,0021	5 729	1,00167	0,2	**4**	**5,1282**	-4,5 %	-0,8 %	-0
18-49 år	0,0055	10 444	0,92678	-18	**-470**	**4,7447**	-1,8 %	-0,1 %	-53
50-66 år	0,0068	5 637	1,06626	20	**526**	**5,4588**	-1,4 %	1,0 %	109
67-79 år	0,0496	2 572	1,13364	301	**7 737**	**5,8038**	-1,2 %	2,0 %	-415
80-89 år	0,0706	1 059	1,14067	451	**11 593**	**5,8398**	-1,3 %	-0,4 %	1 985
over 90 år	0,0453	241	1,15034	310	**7 950**	**5,8893**	-1,3 %	9,0 %	3 142
Basistillegg	0,0224	1	0,45637	-553	**-14 214**	**2,3364**	-0,9 %	0,0 %	-555
Sone	0,0128	123 751	1,22084	128	**3 300**	**6,2502**	-0,8 %	1,7 %	540
Nabo	0,0128	42 865	0,93764	-36	**-932**	**4,8003**	-0,8 %	-1,0 %	-121
Landbrukskriterium	0,0029	0	0,83700	-21	**-552**	**4,2851**	-3,3 %	0,0 %	16
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,0082	111	0,60647	-147	**-3 767**	**3,1049**	-1,2 %	13,3 %	192
Norskfødte med innv foreld 6-15 år ekskl Skand	0,0009	17	0,09126	-37	**-955**	**0,4672**	0,0 %	30,8 %	-36
Flytninger uten integreringstilskudd	0,0046	163	0,26239	-154	**-3 961**	**1,3433**	17,9 %	4,5 %	-772
Dødlighet	0,0438	171	1,05038	100	**2 576**	**5,3775**	-1,4 %	0,6 %	1 111
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0110	776	1,11106	56	**1 426**	**5,6881**	-1,8 %	-15,2 %	-156
Lavinntekt	0,0059	480	0,48290	-139	**-3 561**	**2,4722**	-1,7 %	-15,0 %	-747
Uføre 18-49 år	0,0045	429	1,14931	31	**784**	**5,8840**	18,4 %	12,0 %	372
Opphopningsindeks	0,0135	0	0,38461	-378	**-9 698**	**1,9690**	17,4 %	-31,6 %	-3 454
Urbanitetskriterium	0,0172	195 409	0,89662	-81	**-2 076**	**4,5903**	16,2 %	0,7 %	-395
PU over 16 år	0,0439	89	1,00070	1,4	**36**	**5,1232**	-1,3 %	-1,1 %	-972
Ikke-gifte 67 år og over	0,0416	1 838	1,16437	311	**7 982**	**5,9611**	-1,4 %	0,2 %	283
Barn 1-2 år uten kontantstøtte	0,0291	200	0,93942	-80	**-2 058**	**4,8094**	-48,9 %	-57,5 %	-2 126
Innbyggere med høyere utdanning	0,0184	4 432	0,77133	-191	**-4 911**	**3,9489**	1,1 %	4,8 %	-775
	1,0000		**0,99185**	**-371**	**-9 517**	**5,0778**			**-9 468**

Andel av befolkningen	5,1196	‰
Andel utgiftsbehovsindeks	5,0778	‰

Vedlegg 7.KOSTRA nøkkeltall

Utvalgte Kostra nøkkeltall	Rana 2008	Rana 2009	Rana 2010	Rana 2011	KG 13 2011	Diff 2011
Finansielle nøkkeltall						
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	4,3	4,5	2,7	3,3	1,4	***1,9***
Frie inntekter i kroner per innbygger	30 621	33 584	35 320	42 245	40 692	***1 553***
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	25 219	32 116	34 716	38 316	38 358	***-42***
Prioritering netto driftsutgifter pr målgruppe						
Barnehage, kr pr innbygger 1-5 år	15 633	10 033	12 965	103 477	107 055	***-3 578***
Grunnskole, kr pr innbygger 6-15 år	82 091	86 170	87 418	90 968	85 470	***5 498***
Kommunehelse, forebygg., helsest. - og skolehelsetj. pr innb. 0-20 år	1 192	1 496	1 591	1 587	1 543	***44***
Pleie og omsorg, kr pr innbygger 67 år og over	88 563	92 725	95 933	105 096	100 271	***4 825***
Sosialtjenesten, kr pr innbygger 20-66 år	3 255	3 742	3 520	3 834	2 828	***1 006***
Barnevern, kr pr innbygger 0-17 år	5 092	5 268	5 957	6 430	5 845	***585***
Kultur, kr pr innbygger	1 761	1 682	1 929	2 146	1 717	***429***
Samferdsel, kr pr km kommunal vei og gate	105 508	91 098	99 194	93 116	124 604	***-31 488***
Kirke, kr pr innbygger	568	604	609	630	438	***192***
Administrasjon og styring, kr pr innbygger	3 264	3 245	3 451	3 289	3 094	***195***
Dekningsgrad						
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	89,4	92,1	92,8	92,8	90,6	***2,2***
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	7,7	9	9,2	11,2	8	***3,2***
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	8,7	8,9	10	9,4	8,9	***0,5***
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	9,8	9,6	10,4	9,9	8,5	***1,4***
Andel mottakere av hjemmetjenester over 67 år	..	..	..	62,1	55,7	***6,4***
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	93,6	93,6	90,7	90,7	93,9	***-3,2***
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	14,8	16	17,2	16,5	12,5	***4,0***
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	4,8	5,1	4,8	4,8	3,8	***1,0***
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	5	4,9	4,8	5	4,3	***0,7***
Sykkel-, gangveier/turstier mv. m/kom. driftsansvar per 10 000 innb.	16	8	17	17	25	***-8,0***
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	18	18	20	21	19	***2,0***
Produktivitet/enhetskostnader						
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	121 067	125 840	134 209	137 087	149 546	***-12 459***
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, skolelokaler og skoleskyss pr elev	82 151	85 112	87 553	89 360	84 263	***5 097***
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10.årstrinn	14	16	16	15	16	***-0,2***
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)	159 204	160 425	174 727	182 897	197 857	***-14 960***
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	762 222	750 383	781 971	860 639	906 315	***-45 676***
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	1 232	1 257	1 257	1 297	1 975	***-678***
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	1 199	1 332	1 332	1 452	2 686	***-1 234***
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	3 004	3 281	2 625	2 800	2 288	***512***
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, vedtatte reguleringsplaner (kalenderdager)	190	180	213	..	..	
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, oppmålingsforretning (kalenderdager)	30	100	60	70	66	***4***
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	107 239	117 919	127 279	126 840	160 952	***-34 112***
Andel søknader om motorferdsel i utmark innvilget.	96	..	95	..	96	
Andel dispensasjonssøkn. for nybygg i 100-m beltet langs saltvann innvilget	50	100	100	100	71	***29***

Kostra kvalitetsindikatorer

	Rana 2008	Rana 2009	Rana 2010	Rana 2011	KG 13 2011	Diff 2011
Bolig						
Andel kommunale boliger som er tilgjengelige for rullestolbrukere	57	61	86	67	47	***20***
Samferdsel						
Andel kommunale veier og gater med fast dekke	73,4	73,4	73,5	82,7	88,9	***-6,2***
Antall parkeringsplasser skiltet for handikappede pr. 10 000 innbygger	..	..	13	13	9	***4,0***
Kirke						
Medlem av Dnk i prosent av antall innbyggere	90,1	89,6	89,1	88,2	76,5	***11,7***
Døpte i prosent av antall fødte	83,3	83,5	83,8	74,3	66	***8,3***
Konfirmerte i prosent av 15-åringer	69	70,7	71,8	70	61,5	***8,5***
Konserter og kulturarrangementer pr. 1000 innbygger	1,7	2,3	1,5	3,1	2,2	***0,9***
Kultur						
Besøk i folkebibliotek per innbygger	5,9	5,8	6,1	5	4,8	***0,2***
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger	5,7	5,6	5	5,1	5,2	***-0,1***
Tilvekst alle medier i folkebibliotek per 1000 innbygger	338	363	347	349	189	***160***
Planlegging, natur og nærmiljø						
Alder for kommuneplanens samfunnsdel	1	2	3	4	3	***1***
Innsyn i kartverk via kommunens Internettsider	Ja	Ja	Ja	Ja	..	
Leke- og rekreasjonsareal i tettsteder. 1000 innb. i tettsteder	10	10	10	10	20	***-10***
Renovasjon						
Andel husholdningsavfall utsortert	50	63	59	55	58	***-3***
Dager pr år med utvidet åpningstid for mottak av avfall	156	156	156	156	132	***24***
Antall hentinger av matavfall i løpet av et år	52	52	52	52	41	***11***
Barnevern						
Innført internkontroll i barnevernstjenesten	Ja	Ja	Nei	Ja	..	
Benyttet brukerundersøkelse siste år	Nei	Nei	Nei	Nei	..	
System for brukerundersøkelser i barnevernstjenesten	Nei	Nei	Nei	Nei	..	
Andel undersøkelser med behandlingstid over tre måneder	5,6	31,4	19,9	19,2	20,6	***-1,4***
Stillinger med fagutdanning per 1 000 barn 0-17 år	3,4	3,5	3,8	4	3,2	***0,8***
Sosialtjenesten						
Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	42,7	39,5	40,2	35,2	34,9	***0,3***
Andel sosialhjelpsmottakere som har fått oppnevnt koordinator for individuell plan	..	..	..	1,7	3,1	***-1,4***
Andel av sosialhjelpsmottakere som har fått utarbeidet individuell plan	..	..	..	0,9	3,1	***-2,2***
Pleie og omsorg						
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,34	0,38	0,44	0,47	0,42	***0,1***
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,29	0,34	0,52	0,35	0,34	***0,0***
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	93,6	93,6	90,7	90,7	93,9	***-3,2***
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc	72,8	72,8	71,5	71,5	81,1	***-9,6***
System for brukerundersøkelser i institusjon	Ja	Ja	Ja	Ja	..	
System for brukerundersøkelser i hjemmetjenesten	Ja	Ja	Ja	Ja	..	
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning	81	76	76	76	72	***4,0***
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning fra videregående skole	46	44	43	42	40	***2,0***
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning fra høyskole/universitet	35	32	33	33	33	***0,0***
Kommunehelse						
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst	101	102	98	83	80	***3,0***
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,34	0,38	0,44	0,47	0,42	***0,1***
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,29	0,34	0,52	0,35	0,34	***0,0***
Grunnskole						
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	38,3	38,1	39	38,5	..	
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring	97,4	97,6	96,6	98,2	97,7	***0,5***
Andel av 6 åringer som fortsetter i SFO andre året	76,7	76,6	82,1	66,8	95,9	***-29,1***
Barnehage						
Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5 år	97,2	97,8	98,4	98,2	96,9	***1,3***
Andel barnehager med åpningstid 10 timer eller mer per dag	61,9	57,1	59,1	63,6	38,6	***25,0***
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent førskolelærerutdanning	96	94	97,2	95,2	88	***7,2***
Andel assistenter med førskolelærerutd, fagutd, eller annen pedagogisk utdanning	19,9	18,3	21,4	21,4	23,4	***-2,0***

Vedlegg 8.Befolkningsutvikling 1990-2011 ➪ 2020

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Folkemengde 31.12	**24 656**	**24 851**	**24 907**	**25 019**	**25 156**	**25 232**	**25 268**	**25 194**	**25 233**	**25 250**	**25 278**
Fødte	326	337	340	380	336	387	366	360	335	328	310
Døde	233	228	202	228	217	203	217	230	223	225	231
Ekstern innflytting	585	795	665	704	820	703	703	683	771	690	745
Ekstern utflytting	668	694	746	745	801	805	820	880	843	778	800
Alder 0-1 år	650	667	664	709	699	716	751	723	694	662	645
Alder 2-5 år	1 261	1 323	1 338	1 343	1 354	1 393	1 381	1 429	1 449	1 451	1 458
Alder 6-15 år	2 987	2 947	2 967	2 969	3 064	3 071	3 164	3 206	3 257	3 348	3 382
Alder 16-22 år	2 793	2 777	2 624	2 534	2 419	2 294	2 165	2 081	2 078	2 037	2 015
Alder 23-66 år	13 915	14 042	14 147	14 244	14 357	14 454	14 454	14 372	14 350	14 309	14 330
Alder 50-66 år	4 068	4 087	4 088	4 130	4 205	4 301	4 399	4 486	4 583	4 650	4 730
Alder 67-79 år	2 410	2 445	2 471	2 514	2 504	2 519	2 507	2 518	2 476	2 485	2 434
Alder 80-89 år	563	587	633	632	673	708	750	782	832	864	905
Alder 90 +	62	62	64	73	80	81	89	82	99	99	109

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Folkemengde 31.12	**25 350**	**25 313**	**25 309**	**25 320**	**25 355**	**25 190**	**25 092**	**25 281**	**25 282**	**25 499**	**25 652**
Fødte	268	276	297	269	274	274	276	273	291	277	276
Døde	238	220	222	215	221	220	239	236	253	208	238
Ekstern innflytting	768	682	636	678	666	576	649	792	666	754	781
Ekstern utflytting	726	771	718	721	686	796	781	642	705	616	666
Alder 0-1 år	583	545	581	581	560	539	551	565	580	574	563
Alder 2-5 år	1 418	1 350	1 248	1 204	1 180	1 152	1 143	1 162	1 143	1 172	1 204
Alder 6-15 år	3 483	3 530	3 599	3 587	3 608	3 543	3 461	3 414	3 343	3 337	3 249
Alder 16-22 år	2 030	2 099	2 111	2 173	2 180	2 219	2 266	2 351	2 387	2 443	2 468
Alder 23-66 år	14 371	14 322	14 269	14 246	14 268	14 149	14 098	14 172	14 182	14 233	14 322
Alder 50-66 år	4 830	4 902	4 995	5 105	5 188	5 301	5 380	5 448	5 501	5 565	5 616
Alder 67-79 år	2 428	2 381	2 363	2 368	2 371	2 379	2 365	2 391	2 407	2 461	2 561
Alder 80-89 år	922	966	1 008	1 014	1 028	1 040	1 026	1 017	1 031	1 053	1 054
Alder 90 +	115	120	130	147	160	169	182	209	209	226	231

Befolkningsprognose

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Folkemengde 31.12	**25 768**	**25 891**	**26 015**	**26 146**	**26 280**	**26 416**	**26 557**	**26 702**	**26 846**
Fødte	285	289	293	297	301	305	308	311	314
Døde	244	239	241	239	239	240	240	239	240
Ekstern innflytting	818	826	836	847	856	862	868	872	874
Ekstern utflytting	743	754	764	774	783	791	795	799	803
Alder 0-1 år	565	589	596	605	611	619	626	632	638
Alder 2-5 år	1 219	1 204	1 215	1 207	1 219	1 251	1 266	1 280	1 293
Alder 6-15 år	3 169	3 129	3 107	3 109	3 116	3 137	3 170	3 173	3 205
Alder 16-22 år	2 532	2 562	2 572	2 576	2 534	2 506	2 429	2 375	2 329
Alder 23-66 år	14 360	14 379	14 388	14 424	14 493	14 546	14 639	14 740	14 782
Alder 50-66 år	5 652	5 704	5 733	5 763	5 816	5 952	6 011	6 105	6 135
Alder 67-79 år	2 623	2 742	2 857	2 951	3 025	3 061	3 120	3 167	3 257
Alder 80-89 år	1 067	1 050	1 044	1 036	1 046	1 065	1 065	1 089	1 095
Alder 90 +	234	238	233	238	237	235	242	245	250

Vedlegg 9.Befolkning plansoner

	2000	Andel i % 2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Andel i % 2011	Endring	Endring i %
Dalsgrenda	819	3,2 %	811	803	801	795	804	799	3,1 %	**-20**	-2,4 %
Hauknes	1 851	7,3 %	1 916	1 945	1 953	1 972	2 018	2 051	8,0 %	**200**	10,8 %
Lyngheim	5 945	23,5 %	6 127	6 162	6 283	6 281	6 414	6 556	25,6 %	**611**	10,3 %
Gruben	5 317	21,0 %	5 271	5 196	5 203	5 240	5 227	5 192	20,2 %	**-125**	-2,4 %
Selfors	2 204	8,7 %	2 199	2 156	2 180	2 203	2 187	2 204	8,6 %	**0**	0,0 %
Ytteren	2 568	10,2 %	2 450	2 440	2 428	2 399	2 379	2 427	9,5 %	**-141**	-5,5 %
Skonseng	1 143	4,5 %	1 102	1 112	1 082	1 103	1 105	1 070	4,2 %	**-73**	-6,4 %
Storforshei	1 205	4,8 %	1 102	1 091	1 167	1 148	1 173	1 175	4,6 %	**-30**	-2,5 %
Båsmoen	2 800	11,1 %	2 738	2 722	2 740	2 716	2 795	2 787	10,9 %	**-13**	-0,5 %
Alteren	499	2,0 %	579	575	564	558	540	539	2,1 %	**40**	8,0 %
Utskarpen	927	3,7 %	895	890	880	867	857	852	3,3 %	**-75**	-8,1 %
	25 278	**100 %**	**25 190**	**25 092**	**25 281**	**25 282**	**25 499**	**25 652**	**100 %**	**374**	**1,38 %**

Vedlegg 10. Sysselsetting Rana

	2008	2009	2010	2011	Andel i %	Endring
Jordbruk, skogbruk og fiske	234	257	233	212	1,6 %	**-22**
Bergverksdrift og utvinning	217	211	225	245	1,9 %	**28**
Industri	1 806	1 619	1 493	1 527	11,8 %	**-279**
Elektrisitet, vann og renovasjon	179	175	199	215	1,7 %	**36**
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 101	1 097	1 167	1 178	9,1 %	**77**
Varehandel, motorvognreparasjoner	1 712	1 678	1 676	1 694	13,1 %	**-18**
Transport og lagring	773	707	712	685	5,3 %	**-88**
Overnattings- og serveringsvirksomhet	341	304	323	360	2,8 %	**19**
Informasjon og kommunikasjon	281	254	277	322	2,5 %	**41**
Finansiering og forsikring	150	143	133	138	1,1 %	**-12**
Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	485	469	469	499	3,9 %	**14**
Forretningsmessig tjenesteyting	573	479	475	464	3,6 %	**-109**
Off.adm., forsvar, sosialforsikring	1 015	1 070	1 029	1 127	8,7 %	**112**
Undervisning	966	983	1 008	1 008	7,8 %	**42**
Helse- og sosialtjenester	2 198	2 433	2 539	2 586	20,1 %	**388**
Personlig tjenesteyting	575	604	600	610	4,7 %	**35**
Uoppgitt	24	23	30	25	0,2 %	**1**
Totalt	**12 630**	**12 506**	**12 588**	**12 895**	**100 %**	**265**

Vedlegg 11. Frie inntekter

Kriteriedata	IS 2011 med folketall per 1.7.2010	IS 2012 med folketall per 1.7.2011	IS 2013 med folketall per 1.7.2012	IS 2014 med folketall per 1.7.2013	IS 2015 med folketall per 1.7.2014	IS 2016 med folketall per 1.7.2015
Innbyggere ialt	**25 354**	**25 621**	**25 682**	***25 831***	***25 953***	***26 079***
Innbyggere 0-1 år (fra 2013), tidligere 0-2 år	872	874	543	*577*	*593*	*601*
Innbyggere 2-5 år (fra 2013), tidligere 3-5 år	854	881	1 212	*1 212*	*1 210*	*1 211*
Innbyggere 6-15 år	3 348	3 299	3 197	*3 149*	*3 118*	*3 108*
Innbyggere 16-22 år	2 385	2 455	2 513	*2 547*	*2 567*	*2 574*
Innbyggere 23-66 år	14 220	14 307	14 345	*14 370*	*14 384*	*14 406*
Innbyggere 0-17 år		5 778	5 729	*5 728*	*5 672*	*5 632*
Innbyggere 18-49 år		10 458	10 444	*10 448*	*10 481*	*10 520*
Innbyggere 50-66 år		5 580	5 637	*5 678*	*5 719*	*5 748*
Innbyggere 67-79 år	2 416	2 521	2 572	*2 683*	*2 800*	*2 904*
Innbyggere 80-89 år	1 050	1 063	1 059	*1 059*	*1 047*	*1 040*
Innbyggere 90 år og over	209	221	241	*236*	*236*	*236*

Beløp i hele 1000	*2011*	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	482 928	535 133	559 473	*556 451*	*554 273*	*550 277*
Utgiftsutjevning	2 878	6 196	-3 514	*-6 165*	*-6 504*	*-4 700*
Overgangsordninger (INGAR fra 2009)	-768	-1 780	369	*0*	*0*	*0*
Saker særskilt ford (fysioterapi/kvalifiseringsprog)	6 770	6 241	0	*0*	*0*	*0*
Nord-Norge-tilskudd/Namdalstilskudd	36 735	38 249	39 761	*39 807*	*40 131*	*40 323*
Hovedstadstilskudd (fra 2011 storbytilskudd)	0	0	0	*0*	*0*	*0*
Småkommunetilskudd	0	0	0	*0*	*0*	*0*
Distriktstilskudd Sør-Norge	0	0	0	*0*	*0*	*0*
Inndelingstilskudd/trekk Nannestad/Ullensaker	0	0	0	*0*	*0*	*0*
Veksttilskudd	0	0	0	*0*	*0*	*0*
Ordinært skjønn inkl bortfall av dif.arb.avg.	4 950	4 302	2 103	*2 100*	*2 100*	*2 100*
herav gradvis bortfall av dif.arbeidsgiveravgift	0	0				
Skjønn til skattesvake kom i Sør-Norge (2009)						
Skjønn - tap endringer av inntektssytemet	3 000	3 000	3 000	*3 000*	*3 000*	*3 000*
Justert skjønn momskomp 08						
Kompensasjon Samhandlingsreformen		5 622	5 808	*5 808*		
Ekstra skjønn tildelt av KRD	0	0				
Ekstra skjønn tildelt av KRD desember 2011	500					
Feil inntektsutj 2007/Komp Fysioterapautmidler 09						
Tiltakspakken 2009/1 mrd mer frie inntekter 2010 med mer						
RNB2009 / RNB2010 / Prop 59S / RNB2011	570	592				
Sum rammetilsk uten inntektsutj	**537 564**	**597 556**	**607 000**	***601 000***	***593 000***	***591 000***
"Bykletrekket" (anslag etter 2010)	-24					
Netto inntektsutjevning	70 633	58 407	59 000	*62 000*	*62 000*	*63 000*
Sum rammetilskudd	**608 173**	**655 964**	**666 000**	***663 000***	***655 000***	***654 000***
Rammetilskudd - endring i %	61,4	7,9	1,5	*-0,5*	*-1,2*	*-0,2*
Skatt på formue og inntekt	**475 506**	**521 337**	**549 557**	***546 000***	***546 000***	***546 000***
Skatteinntekter - endring i %	-9,2	9,6	5,4	*-0,6*	*0,0*	*-0,0*
Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	-	-	-	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	**1 083 679**	**1 177 300**	**1 215 600**	***1 209 000***	***1 201 000***	***1 200 000***
Sum - endring i %	20,3	8,6	3,3	*-0,5*	*-0,7*	*-0,1*

	2011	*2012*	*2013*	*2014*	*2015*	*2016*
Beregnet utgiftsbehov pr innbygger	40 309	42 939	45 452	*45 484*	*45 502*	*45 520*
Innbyggertilskudd	19 047	20 887	21 786	*21 542*	*21 357*	*21 100*
Skatt i pst av landsgjennomsnittet (uten selskapsskatt)	82,0 %	85,0 %	84,8 %	*84,8 %*	*84,8 %*	*84,8 %*
Andel skatt og netto inntektsutj	94,1 %	94,5 %	94,5 %	*94,5 %*	*94,5 %*	*94,5 %*

FIGUR- OG TABELLOVERSIKT

Figur 1. Lønnsandel 2003-2011 8
Figur 2. Utvikling i netto driftsresultat 2009-2016 15
Figur 3. Befolkningsammensetning etter kjønn og alder 2011 ... 20
Figur 4. Nettoflytting 1980-2011 ⇨ 2020 21
Figur 5. Fødselsoverskudd 1990-2011 ⇨ 2020 21
Figur 6. Befolkningsutvikling 1990-2011 ⇨ 2020 21
Figur 7. Barnegruppene 1990-2011 ⇨ 2020 21
Figur 8. Eldregruppene 1990-2011 ⇨ 2020 21
Figur 9. Aldersbæreevne 1990-2020 22
Figur 10. Brutto driftsutgifter 2011, mill kr. 27
Figur 11. Utvikling lånegjeld 2000-2016 28

Tabell 1. Oversikt rammereduksjoner 2013 11
Tabell 2. Omstillingsprosjektet 13
Tabell 3. Rammereduksjon redusert sykefravær 14
Tabell 4. Demografiske rammer 19
Tabell 5. Befolkningens bevegelse 1998-2012 20
Tabell 6. Demografiendringer 2011-2020 20
Tabell 7. Frie inntekter 23
Tabell 8. Kriterieandel og vekting 24
Tabell 9. Hovedoversikt drift 26
Tabell 10. Endring rammer finans 28
Tabell 11. Konsesjonskraft 29
Tabell 12. Status fondsmidler 30
Tabell 13. Startlån 2008-2012 31
Tabell 14. Økning i pensjonskostnader 2013 - 2016 32
Tabell 15. Investeringer i planperioden 33
Tabell 16. Finansiering av investeringer 34
Tabell 17. Endring driftsrammer 36
Tabell 18. Utvikling driftsrammer 37
Tabell 19. Realendringer budsjett 2013 37
Tabell 20. Prognose aldersbæreevnen 45
Tabell 21. Økt ressurstilførsel demografi omsorg 46

www.rana.kommune.no

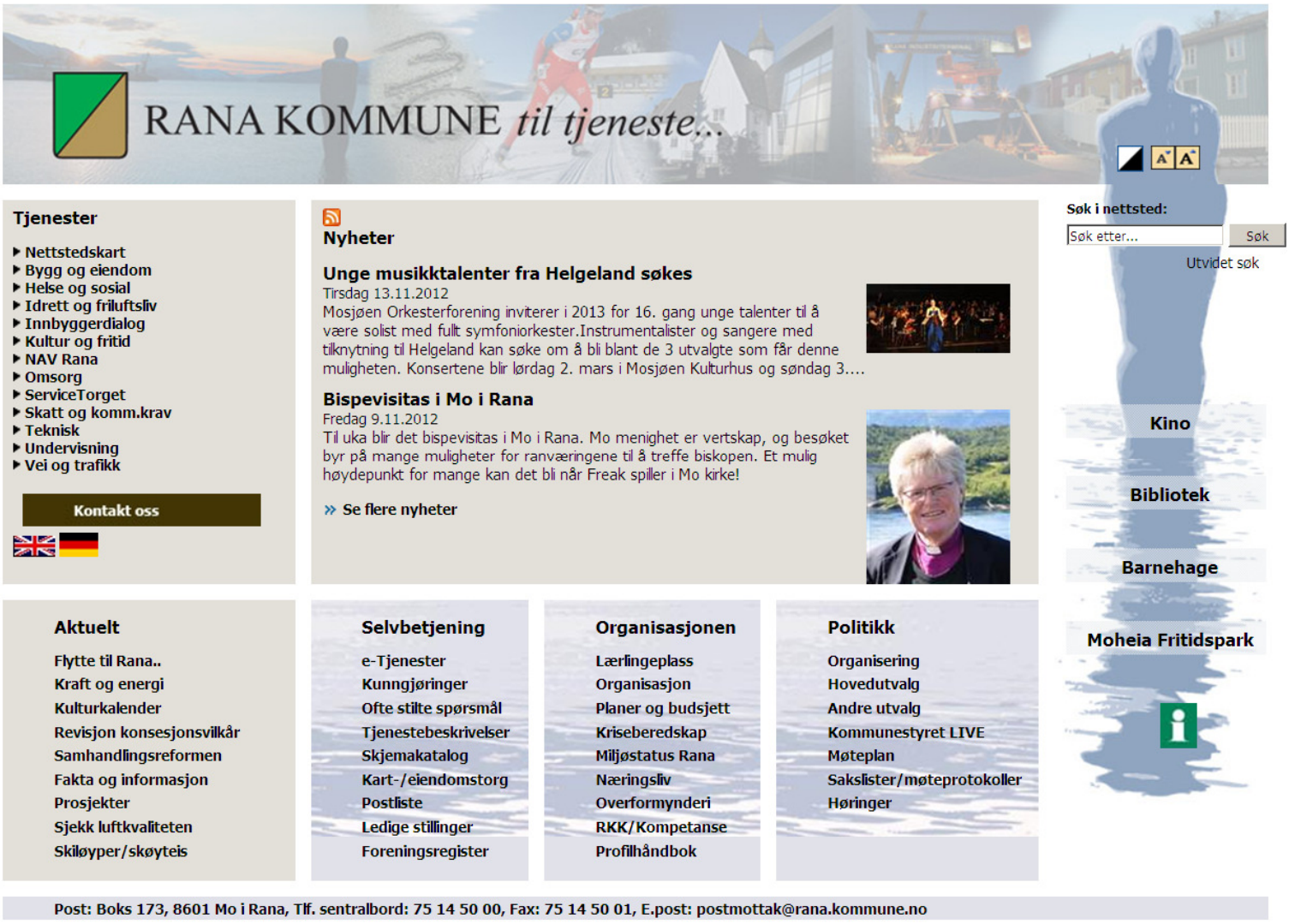

... på våre hjemmesider er vi ***til tjeneste*** ...